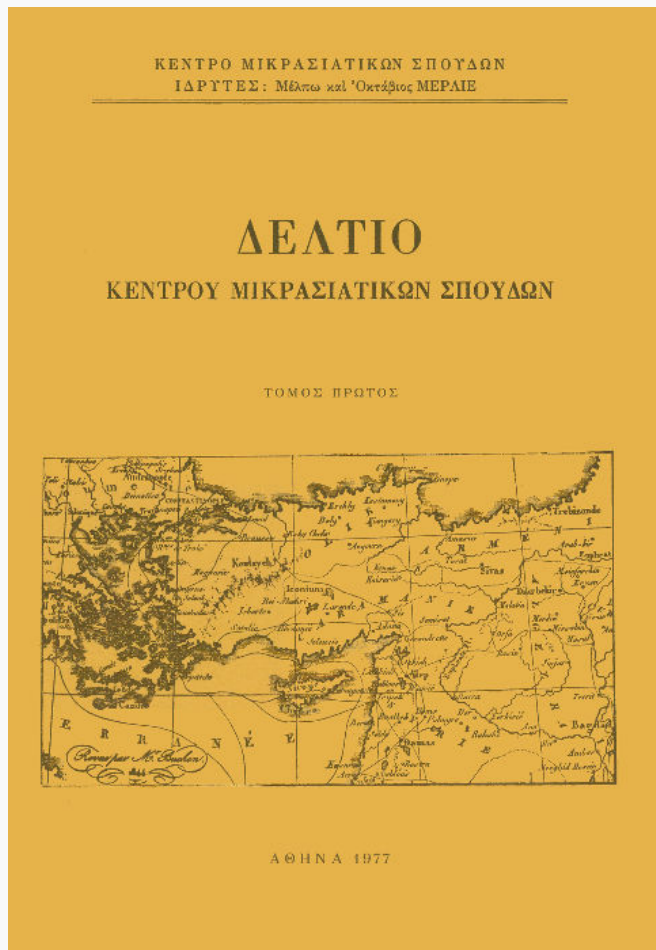

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 1 (1977)

Τα βαπτιστικά ονόματα ανδρών και γυναικών της Καππαδοκίας

Φ.Δ. Αποστολόπουλος, Ερ. Ανδρεάδης

doi: [10.12681/deltiokms.174](https://doi.org/10.12681/deltiokms.174)

Copyright © 2015, Φ.Δ. Αποστολόπουλος, Ερ. Ανδρεάδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αποστολόπουλος Φ., & Ανδρεάδης Ε. (1977). Τα βαπτιστικά ονόματα ανδρών και γυναικών της Καππαδοκίας. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 1, 89–135. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.174>

ΤΑ ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

τῶν Φ. Δ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
καὶ Έρ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ¹

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

"Όσο καὶ νὰ προσπαθήσει κανεὶς, δὲν θὰ μπορέσει νὰ βρεῖ τὴν πρώτη ἀρχὴ τῆς συνήθειας νὰ φέρουν οἱ ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἓνα ὄνομα, προσδιοριστικὸ τῆς ταυτότητάς τους, ἀπὸ τὰ πρῶτα καὶ ὅλας χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴ γέννησή τους. 'Όπωςδήποτε θὰ συμπίπτει μὲ τὴν ἴδια τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ θεσμὸ τῆς γλώσσας, ποὺ τὸ ὄνομα ἄλλωστε εἶναι μιὰ μονάδα τῆς.

Μολονότι ὡς γλωσσικὸ σημεῖο τὸ ὄνομα εἶναι ἡ σύνδεση ἑνὸς σημαίνοντος καὶ ἑνὸς σημαινομένου², ἡ εἰδικὴ ὥστόσο λειτουργία του μέσα σὲ μιὰ συγκεκριμένη κοινότητα καὶ ἡ ιδιαίτερη ἐπίδραση ψυχολογικῶν, ἱστορικῶν καὶ πολιτικο-ιδεολογικῶν παραγόντων³, καθιστᾷ τὴ σύνδεση αὐτὴ ἐξαιρετικὰ ἰδιόμορφη. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα παράγοντες συντελοῦν ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ξεπερνᾷ τὰ πλαίσια τῆς μελέτης ἀπὸ γλωσσικὴ ἄποψη καὶ νὰ γίνεται ἀντικείμενο σπουδῆς καὶ ἀπὸ ἄποψη ἱστορικῆς, ἐθνογραφικῆς, λαογραφικῆς, κοινωνιολογικῆς. Κι ἀκριβῶς τὸ εὐρύτερο αὐτὸ ἐνδιαφέρον ποὺ παρουσιάζει τὸ ὄνομα ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς ιδιαίτερου ἐπιστημονικοῦ κλάδου, τῆς ὀνοματολογίας⁴.

Στὴν ἐργασία αὐτὴ παρουσιάζουμε τὰ βαπτιστικὰ ὀνόματα τῶν ἐλληνορθόδοξων χριστιανῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τῆς Καππαδοκίας ποὺ μαρτυροῦν ὄχι

1. 'Ό κ. Έρμ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ, συνεργάτης τοῦ Κ.Μ.Σ., συνέβαλε στὴν πρώτη συγκέντρωση ὀνοματολογικοῦ ὕλικου.

2. F. de Saussure, *Cours de linguistique générale*, Paris, Payot 1974³ σ. 99.

3. Στ. Κυριακίδης, Παρατηρήσεις περὶ τῶν νεοελληνικῶν βαπτιστικῶν ὀνομάτων, *Λ α ο - γ ρ α φ ί α, Ε'* (1915) σ. 334.

4. Μακρότατη εἶναι ἡ διεθνὴς βιβλιογραφία τῆς 'Όνοματολογικῆς 'Επιστήμης. Στὴν 'Ελλάδα ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητη. Βλ. Ι. Θωμόπουλου, Ο Ν Ο -

μόνο γλωσσικό αλλά και γενικότερο ενδιαφέρον. Είναι, όμως, σίγουρο ότι η εργασία αυτή δεν θα έβλεπε το φῶς τῆς δημοσιότητας, ἂν τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ποῦ ἔδρυσε ἐδῶ καὶ 45 χρόνια καὶ διηύθυνε ἡ Κυρία Μέλπω Λογοθέτη-Μερλιέ, δὲν εἶχε συγκεντρώσει πλούσιο, προφορικό καὶ γραφτό, ὑλικό, ἀπ' ὅπου ἀντλήσαμε τὰ ὀνόματα⁵.

Ἡ Καππαδοκία βρίσκεται γεωγραφικὰ στὴν Ἀνατολική Μ. Ἀσία, ἐκατοντάδες χιλιόμετρα μακριὰ ἀπ' ὅλες τὶς θάλασσες ποῦ περιβάλλουν τὶς ἀκτὲς τῆς χερσονήσου. Ὡς χῶρος εἶναι ἓνα ὁροπέδιο, ποῦ κλείνεται ἀπὸ πανύψηλα βουνὰ καὶ μεγάλα ποτάμια⁶, ἡφαιστειογενὲς καὶ ἀρκετὰ ἄγονος. Τὴν ἐποχὴ τῶν Διαδόχων ἔφτασε ἐκεῖ ἓνας πυρήνας Ἑλλήνων, ποῦ, φορεῖς ἐνὸς ἀνώτερου πολιτισμοῦ, στάθηκαν ἱκανοὶ νὰ ἐξελληνίσουν τοὺς παλαιότερους κατοίκους, ὅπως εἶχε συμβεῖ καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας⁷. Ἀργότερα, ὁ ἐξελληνισμένος κόσμος τῆς Καππαδοκίας, ὅπως καὶ ὅλης τῆς Μικρασιατικῆς Χερσονήσου, ἐχριστιανίστηκε καὶ μὲ τοὺς Μεγάλους Πατέρες συνέβαλε ὄχι μόνο στὴ διάδοση τῆς νέας θρησκείας ἀλλὰ καὶ στὴ φιλοσοφικὴ τῆς θεμελίω-

ΜΑΤΑ, Athènes, τ. Ι, 1952, σσ. 22 - 26. Ἐπίσης, πάνω στὴν ἔρευνα τῶν ὀνομάτων ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὡς τὴ σύγχρονη ἐποχὴ βλ. Α. Μπούτουρα, Τὰ νεοελληνικὰ κύρια ὀνόματα ἱστορικῶς καὶ γλωσσικῶς ἐρμηνευόμενα, Ἀθήναι 1912, σ. 18 κ.έ.

5. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀναριθμητὰ δελτία καὶ τὶς εἰδικὲς καταστάσεις ἀπογραφῆς μικρασιατῶν, ποῦ καταρτίσθηκαν στὴ βάση ἀφηγήσεων ἀνθρώπων ἀπὸ ὅλους τοὺς οἰκισμοὺς τῆς Καππαδοκίας καὶ φυλάσσονται στὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κ.Μ.Σ., εἶδαμε καὶ τοὺς Κώδικες τῶν Καππαδοκικῶν Κοινοτήτων ποῦ μπόρεσαν νὰ διασωθοῦν καὶ νὰ βρισκονται, ἐπίσης, στὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κέντρου: 1) Γκέλβερι (ἀριθ. 1,4,7,12). 2) Ἀγ. Κωνσταντῖνον (ἀριθ. 2). 3) Κερμίρας (ἀριθ. 3). 4) Ἀνακούς (ἀριθ. 5 καὶ 9). 5) Σαζάλτζας (ἀριθ. 6,10,23). 6) Στεφάνων (ἀριθ. 10). 7) Ἀραβανιοῦ (ἀριθ. 13). 8) Σκοπῆς (ἀρ. 14). 9) Ἀραβισοῦ (ἀριθ. 15). 10) Βέξε (ἀριθ. 17,18). 11) Ψυχομερίδα Σκοπῆς (ἀριθ. 19). 12) Κτηματολόγιο Νεάπολης (ἀριθ. 20,21,22). 13) Ἐρεγλι (στέλεχος ἀδειῶν γάμου, ἀριθ. 24). 14) Μπερεκετλι Μαντὲν (ἀριθ. 25). 15) Καισάρειας (Κατάλογος Ἀνταλλαξίμων (ἀριθ. 27). 16) Σιλάτων (ἀριθ. 32). 17) Μαλακοπῆς (ἀριθ. 33). 18) Ταβλουσούν (ἀριθ. 42). Ἐπίσης ἔγγραφα (ταυτότητες, ἐνδεικτικὰ σχολεῖα, δηλώσεις ἀποκατάστασης προσφύγων κ.ἄ.) στάθηκαν πηγὴ ὀνοματολογικῆ, καθὼς καὶ χερόγραφα βιβλία προσφύγων τῆς Καππ. ποῦ φυλάσσονται σὲ εἰδικὴ βιβλιοθήκη τοῦ Κ.Μ.Σ. Προσθέτουμε ἀκόμη τοὺς πίνακες συνδρομητῶν σὲ βιβλία ἑλληνικῆς ἢ Καρμανλιδικῆς γλώσσας, ποῦ τυπώνονταν καὶ κυκλοφοροῦσαν τὸν περασμένο αἰῶνα ἢ στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα μας, καὶ τοὺς τόμους τοῦ Περιοδικοῦ «Ξενοφάνης».

6. Ἐκτὸς ἀπὸ οἰοδήποτε χάρτη, ποῦ δίνει μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῆς γεωγραφικῆς θέσης τῆς Καππαδοκίας, βλ. καὶ Μ. Μερλιέ, «Οἱ Ἑλληνικὲς Κοινότητες στὴ σύγχρονη Καππαδοκία», ἐργασία ποῦ δημοσιεύεται στὸν παρόντα τόμο σσ. 29-75, κι ὅπου πέρα ἀπὸ τὴ γενικὴ γεωγραφικὴ θέση τῆς περιοχῆς, τοποθετοῦνται καὶ οἱ ἑλληνορθόδοξοι πληθυσμοί.

7. Ν. Ἀνδριώτης, «Τὸ γλωσσικὸ Ἰδιώμα τῶν Φοράσων», Ἀθήνα, Ἐκδ. Γαλ. Ἰνστ. καὶ Ἰκαρος 1948, σ. 11.— Β. Τατάκης, Συμβολὴ τῆς Καππαδοκίας στὴ χριστιανικὴ Σκέψη, Ἀθήνα, Ἐκδ. Γαλλ. Ἰνστιτούτου 1960, σ. 15.

ση και τη σύνδεσή της με την ελληνική σκέψη⁸. Οι ιστορικές περιπέτειες της μακρινής αυτής ελληνικής και εξελληνισμένης περιοχής συμπίπτουν μ' εκείνες του υπόλοιπου ελληνικού κόσμου: ρωμαϊκή κατάκτηση, Βυζαντινή περίοδο, τουρκική υποδούλωση.

Η τελευταία αυτή περιπέτεια του έλληνοχριστιανικού κόσμου για την Καππαδοκία αρχίζει πολύ νωρίς, από τον 11ον αιώνα⁹. Οι συνέπειες υπήρξαν πολύ σοβαρές: το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της περιοχής εξισλαμίστηκε¹⁰ στη διάρκεια μερικτών αιώνων. Δεν απόμεινε παρά ένα μέρος του που κράτησε τη Χριστιανική του πίστη και τις παραδόσεις του και στάθηκε αντίθετος στον Τούρκο Κυρίαρχο. Κι αυτή, ωστόσο, η έλληνοχριστιανική μειοψηφία της Καππαδοκίας έχασε την ελληνική της γλώσσα κι έτουρκοφώνησε¹¹ ή συντήρησε ένα ελληνικό ιδίωμα με σοβαρότατες επιδράσεις της Τουρκικής¹².

"Όσο κι αν η γλώσσα αποτελεί σοβαρότατο στοιχείο της εθνικής ταυτότητας ενός λαού¹³, έντοτους οι έλληνορθόδοξοι Καππαδόκες, τουρκόφωνοι είτε όχι, συντηρήθηκαν ως μειονότητα χωριστή επί αιώνες με μόνη τη διαφορά της Θρησκείας και της Έκκλησιαστικής τους υπαγωγής κάτω από το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κων/πολης. Οι Κοινότητές τους, που απολάβαιναν μιαν

8. Το βιβλίο του Β. Τατάκη, που αναφέραμε άμέσως πιο πάνω, πραγματεύεται αναλυτικά το θέμα αυτό.

9. Μετά τη μάχη του Μαντζικέρτ (1071), που σημάδεψε την μετέπειτα εξέλιξη των πράγμάτων της Βυζ. Αυτοκρατορίας.

10. Sp. Vryonis, *The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamisation from Eleventh through the Fifteenth Century*, Berkeley, Los Angeles and London, University of California press 1971.

11. Έμ. Τσαλίκιου, Πότε και πώς έτουρκοφώνησε η Καππαδοκία, Μικρ. Χρ. 14 (1970) 9 - 30. Η διατήρηση πάντως, της ελληνικής σε σημαντικό αριθμό κοινοτήτων της Καπ. μαρτυρεί ότι η περιοχή δεν πλημμύρισε από Τουρκικούς πληθυσμούς άμέσως με την κατάκτησή της· η φτώχεια του εδάφους της και οι δύσκολες γεωγραφικές και κλιματολογικές συνθήκες την προστάτησαν. Έτσι η άποψη ότι οι Τουρκοί πληθυσμοί, που απέτρεψαν την πλειοψηφία του Καπ. χώρου, έφτασαν εκεί αργότερα, τον 17ον αι., δίνει μιαν εξήγηση στο φαινόμενο που δεν είναι εύκολο να απορριφθεί (Βλ. περ. Ξενοφάνη 6 (1906) σ. 409).

12. Έργασίες γλωσσικές που περιγράφουν την ελληνική της Καππαδοκίας είναι οι εξής: R. Dawkins, *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge, Cambridge University press 1916.— Ν. Ανδριώτης, Το γλωσσικό Ιδίωμα των Φράσεων, Αθήνα Έκαρος 1948.— Ι.Ι. Κεσίσογλου, Το Γλωσσικό Ιδίωμα του Ούλαγας, Αθήνα, Έκδ. Κ.Μ.Σ. 1951.— Γ. Μαυροχαλυβίδη - Ι.Ι. Κεσίσογλου, Το Γλωσσικό Ιδίωμα της Αξού, Αθήνα, Έκδ. Κ.Μ.Σ. 1960.— Δ. Φωστήρη - Ι.Ι. Κεσίσογλου, Το Λεξιλόγιο του Άρβανί, Αθήνα, Έκδ. Κ.Μ.Σ. 1960.— Α. Costakis *Le parler grec d'Anakou*, Athènes, éd. CEAM 1964.— Α. νασασιάνης, Το Ιδίωμα των Φράσεων, διδ. διατριβή, Έκδ. Πολυγραφημένη.

13. F. de Saussure, ό.π. σ. 40.

αυτονομία μέσα στους κόλπους του Τουρκικού Κράτους, στη βάση των προνομίων που χορηγήθηκαν μετά την άλωση, ήταν Κοινότητες Θρησκευτικές. Η ορθόδοξη όμως Ανατολική Εκκλησία με Έλληνα Πατριάρχη, αναγνωρισμένο και ως Έθνάρχη, δεν έπαυε να καλλιεργεί στο βαθμό που μπορούσε, τις έλληνοχριστιανικές ρίζες του Κόσμου που έποίμαινε, και να συντελεί, μαζί με άλλα στοιχεία, στη διαμόρφωση ελληνικής Έθνικής Συνείδησης. Άλλωστε οι δεσμοί του ελληνισμού με το χριστιανισμό στον Ανατολικό χώρο και προπαντός στη Μ. Ασία είναι τόσο στενοί, που δύσκολα μπορεί κανείς να τους ξεχωρίσει. Και μόνο το γεγονός ότι η Έλληνική γλώσσα στάθηκε το όργανο για τη διάδοσή του στον ανατολικό κόσμο, μπορούμε να καταλάβουμε και να εξηγήσουμε τους δεσμούς αυτούς που έχουν γίνει παράδοση και η παράδοση που κατακυρώνεται με το χρόνο δεν είναι εύκολο να αλλάξει.

Αν, όπως σημειώσαμε, οι χριστιανικές Κοινότητες της Καππαδοκίας έχουν στην πλειοψηφία τους τουρκοφωνήσει¹⁴, συντηρούν ωστόσο από βαθύτατη παράδοση τα έλληνοχριστιανικά τους όνομα. Τα όνομα των αγίων της Εκκλησίας, των μαρτύρων για τη θεμελίωση της Χριστιανικής θρησκείας, των Προφητών και των Αγγέλων αποτελούν τη βάση της Καππαδοκικής ονοματολογίας¹⁵. Οι μορφές στη δομή τους ανήκουν στην ελληνική, ενώ οι ποικίλες παραλλαγές, τεκμήρια αγάπης, στοργής και τρυφερότητας, ακολουθούν τους νόμους της ελληνικής, χωρίς φυσικά να λείπουν και φαινόμενα χαρακτηριστικά της διαλέκτου, που δεν συναντώνται άλλοι ή που όφειλονται σε επιδράσεις της τουρκικής.

Ο χριστιανικός χαρακτήρας της Καππαδοκικής ονοματολογίας δεν περιορίζεται στα όνομα «των αγίων, των μαρτύρων, των Αγγέλων και των Προφητών» καίριες ιδέες του χριστιανικού δόγματος έγιναν όνομα¹⁶, όπως και λέξεις της εκκλησιαστικής ακολουθίας ή των ψαλλομένων ύμνων¹⁷. Στις περιπτώσεις αυτές, οι μορφές τους είναι ελληνικές, έφρσαν στην ελληνική, τουλάχιστον

14. Από τις 81 χριστιανικές Κοινότητες της Καππαδοκίας στο 19ο και στις δύο πρώτες δεκαετίες του 20ου α. οι 49 είναι τουρκοφωνες και οι 32 ελληνόφωνες. Βλ. 'Ο Τ ε λ ε υ τ α ί ο ς 'Ε λ λ η ν ι σ μ ό ς τ η ς Μ. 'Α σ ί α ς, 'Α θ ή ν α, 'Ε κ δ. Κ.Μ.Σ. 1974 σ. 163.

15. Σε επιστολή του, καταχωρημένη με ήμερομηνία 30 'Ιαν. 1839, στον Κώδικα της Κοινοτικής Ταβλουσούν (άρ. 42), ο Μητροπολίτης Καισάρειας Παΐσιος συνιστά μ' επιμονή στους 'Ιερείς τα όνομα των βαπτιζόμενων παιδιών να είναι όνομα αγίων, μαρτύρων, αγγέλων και Προφητών και όχι βαρβαρικά.

16. Αναφέρουμε ενδεικτικά τα όνομα: 'Αλήθεια, 'Ορθοδόξα, Σοφία, κ.ά. που είναι έννοιες φορτισμένες με ιδιαίτερο σημασιολογικό περιεχόμενο στη χριστιανική Φιλοσοφία.

17. Τα όνομα: 'Αγαλλή, 'Υπερμαχία, Δόξα, Χαριτωμένη, κ.ά. είναι έμπνευσμένα από ανάλογους έκκληστ. ύμνους που ακούονται στις έκκλησιαστικές ακολουθίες.

χιστο γιά τήν Ἀνατολή, ἀποκρυσταλλώθηκε ἡ χριστιανική ἰδεολογία, τῆς ὁποίας ἐξάιρετο ἐργάτες ὑπῆρξαν Καππαδόκες· ὅπως ἀκόμη στήν ἐλληνική ἐκφράστηκε ἡ πιό ὑψηλή ποίηση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀλλά πέρα ἀπό τὸ ὡρο αὐτό, πού εἶναι καί ὁ κυρίαρχος, ἡ ἐλληνική ἱστορική παράδοση δὲν ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν ὀνοματολογία τῆς περιοχῆς· ὀνόματα τῆς ἐλληνικῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, τῆς μετακλασικῆς καί τῆς βυζαντινῆς περιόδου ἀφθονοῦν. Μόνο πού μερικά, γνωστὰ ὀνόματα τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὅπως Ξενοφῶν, Πλάτων, Ἀγάθων κλπ., ἔχει συμβεῖ νὰ ἦσαν καί ὀνόματα μαρτύρων καί ἁγίων τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅποτε ὀφείλουμε νὰ δεχτοῦμε ὅτι ἡ χρῆση τους ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ὀφείλεται στὸ νὰ τιμηθεῖ ὁ ἅγιος Ξενοφῶν ἢ ὁ ἅγιος Πλάτων. Μιὰ τέτοια ἐρμηνεῖα ἀφορᾷ, βέβαια, παλαιότερους καιροὺς, κι ἔχει τὸν περασμένο ἢ ἀκόμη καί τὸν προπερασμένο αἰῶνα, πού διάφοροι παράγοντες δούλεψαν στὸ συνειδησιακὸ ξεκαθάρισμα τῶν ὀρθόδοξων Κοινοτήτων τῆς Καππαδοκίας¹⁸. Ἡ στροφή, ἐξάλλου, πρὸς τὴν ἐλληνική κλασικὴ ἀρχαιότητα χαρακτηρίζει τὸν ἐλληνικὸ διαφωτισμὸ τοῦ 18ου αἰ., πού μιὰ ἐκδήλωσή της ἦταν καί ἡ χρησιμοποίηση ἀρχαιοελληνικῶν βαπτιστικῶν ὀνομάτων.

Ὁ κόσμος τῆς Καππαδοκίας εἶναι ζωντανός, ἔχει συναισθήματα ἀνθρώπινα· ἀγαπᾷ, χαίρεται ἢ τὸ ἀντίθετο. Ζεῖ μέσα σὲ συνθήκες πού τὸν δυσκολεύουν κι ἀποκτᾷ ἐμπειρίες συγκεκριμένες. Σκέφτεται. Δὲν μένει ἀνεπηρέαστος ἀπὸ γεγονότα πού, θέλει δὲ θέλει, μπλέκεται. Καί τὰ ὀνόματά τους εἶναι ἐκφραστικὰ αὐτῆς τῆς ἀνθρώπινης πλευρᾶς. Ἔτσι, ἕνας ἀριθμὸς τέτοιων ὀνομάτων ἀπὸ ἐλληνικὲς λέξεις συμπληρώνει τὴν ὀνοματολογία τους. Ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά, χαρακτηριστικὰ μιᾶς σημασίας, τὴν ὁποία θὰ ἤθελαν νὰ ἐνσαρκώνουν οἱ ἄνθρωποι, ἔγιναν ὀνόματα, ἀπαλλαγμένα ἀπὸ κάθε ὀρθοσκευτικὸ φορτίο¹⁹ καί μέσα σ' ἕνα πνεῦμα ἐλευθερίας.

Πάνω σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ τουρκικὲς λέξεις-ὀνόματα, πού ταυτόχρονα μαρτυροῦν τὶς ἐπιδράσεις τοῦ λαοῦ μετὰ τὸν ὁποῖο οἱ Καππαδόκες συμβιώνουν πολλοὺς αἰῶνες· καί θάταν ἀφύσικο, ἂν στήν Καππαδοκικὴ ὀνοματολογία ἔλειπαν τουρκικὰ ὀνόματα, ἔστω καί σὲ περιορισμένη — ὅπως

18. Στοιχεῖα πού βρίσκονται στὸ Κ.Μ.Σ. (ταυτότητες κ.ἄ.) τοῦ 19ου κυρίως αἰῶνα, ὀρθόδοξος δὲν δηλώνει τὸ θρήσκευμα μόνο ἀλλὰ καί τὴν ἔθνησότητα, τὸν Ἕλληνα (Ροῦμ). Εἶναι ὅπωςδήποτε συνέπεια τῆς λειτουργίας τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησι. Συστήματος, μετὰ τίς βαθεῖες παραδόσεις του πού χάνονται στὸ Ἑλληνικὸ Βυζάντιο. Γιά τὴν τάση νὰ δίνονται ἀρχαιοελλ. ὀνόματα, βλ. Σ. Κυριακίδη, ὁ.π., 345 - 346. Κι ὁ Σ. Ρίζος στὸ χειρόγραφο βιβλίο του «Συνασὸς» σημειώνει τὸ περιστατικὸ τοῦ δάσκαλου πού ἔβανε δίπλα σὲ κάθε ὄνομα τῶν παιδιῶν καί ἕνα ἀρχαῖο Ἑλληνικόν, ὅπως λ.χ., Σάββας - Ἀριστομένης, Ἰωάννης - Ἀριστογέτω κλπ. Ὑποστηρίζει ἀκόμη ὅτι ἀρχαιοελλ. ὀνόματα ἀρχισαν νὰ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Πόλιν στήν Καππαδοκίαν τὸ 19ο αἰ.

19. Τὰ ὀνόματα, ὅπως Ἀδαμάντιος, Ἀκριβή, Ἐρωτία, Λιγερή, Τριαντάφυλλος ἢ Τριανταφυλλιά, Τρυφερή, Τσακὺ καί τόσα ἄλλα, μαρτυροῦν τὴν πλευρὰ αὐτῆς τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

είναι ή ἀλήθεια — κλίμακα. Μερικά ἀπό αὐτὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ θεωρήσει ὡς μετάφραση ἀντίστοιχων ἐλληνικῶν²⁰. Γενικά στὰ τούρκικα ὀνόματα σημειώνεται μιὰ τάση συμμόρφωσής τους στὸν κανόνα τῆς Ἑλληνικῆς²¹.

Δὲν λείπουν ἀκόμη ἀπὸ τὴν Καππαδοκικὴ ὀνοματολογία καὶ ὀνόματα ξένα, ποὺ συνηθίζονταν στὴ Δυτικὴ ἢ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη, γεγονόδες ποὺ μαρτυρεῖ τις ἐπαφές, ποὺ πραγματοποιήσαν οἱ Καππαδόκες μὲ τὸν ξένο ἐκεῖνο κόσμος, ἢ ἀκόμη καὶ ἐπιδράσεις φιλολογικῆς²². Οἱ ἐπιδράσεις αὐτὲς ὅπωςδὴποτε εἶναι νέες, ποὺ πρέπει νὰ συμπίπτουν μὲ τις μεταναστεύσεις τῶν ἀνθρώπων τῆς Καππαδοκίας, ἰδιαίτερα στὴν Πόλη καὶ στὴ Σμύρνη, κέντρα διεθνῆ.

Οἱ πηγές, ἀπὸ τις ὁποῖες ἐπισημαίνεται ἡ προέλευση τῶν Καππαδοκικῶν ὀνομάτων, μᾶς καθορίζουν καὶ τὴν κατὰταξή τους. Ἔτσι τὸ σύνολο τῶν ἀρχικῶν μορφῶν (λημμάτων)²³, ὡς βαπτιστικῶν ὀνομάτων, ποὺ ἀντλήσαμε ἀπὸ τοὺς Κώδικες καὶ ἀπ' ὅ,τι ἄλλο διαθέτει τὸ Κ.Μ.Σ., ἀνέρχεται στὸν ἀριθμὸ τῶν 694 ποὺ ταξινομήθηκαν στὶς πιὸ κάτω ὁμάδες²⁴:

Α'. Χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ᾶ: (ὀνόματα ἀγίων, μαρτύρων, Ἀγγέλων, Προφητῶν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἔννοιες τῆς Χριστ. ἰδεολογίας²⁵).

Β'. Ἀ π ὸ τὴν ἐ λ λ η ν ι κ ῆ ἱ σ τ ο ρ ι κ ῆ Παράδοση (Κλασικὴ, μετακλασικὴ, Βυζαντινῆ²⁶).

Γ'. Ἀ π ὸ π ν ε ὤ μ α ἐ λ ε ὗ θ ε ρ η ς δ η μ ι ο υ ρ γ ι α ς²⁷: 1) Ἑλληνικά καὶ 2) Τούρκικα.

Δ'. Ἀ π ὸ ξ έ ν η ἐ π ί δ ρ α σ η (δυτικοευρωπαϊκὴ-ἀνατολικοευρωπαϊκὴ).

Ε'. Γ ε ω γ ρ α φ ι κ ᾶ ὀ ν ὀ μ α τ α. Τέλος καταχωρήσαμε μερικὰ ἀκαθόριστα.

20. Ὅπως π.χ. Ἑλμάς-Διαμάντω ἢ Διαμάντης, Χατόνα-Δέσποινα κλπ.

21. Ζουμπούλης, Καπλάνης, Νουρλὴς κ.ἄ.

22. Παραθέτουμε ὡς παραδείγματα: Αἰμίλιος, Κάρολος, Δόμνα κλπ. Ἐνῶ τὰ Ἐμπέριος, Φλωρίνα δείχνουν μᾶλλον φιλολογικὴ ἐπίδραση.

23. Δίπλα ἀπὸ τις ἀρχικὲς μορφές θέσαμε, στὸ ἴδιο λῆμμα, τις παραλλαγές κάθε μιᾶς τους.

24. Γιὰ τὴν ταξινομήση τῶν ὀνομάτων βλ. Α. Μπούτουρα, ὅ.π. — Στ. Κυριακίδη, ὅ.π. σ. 335 — Ι. Γριτσόπουλος, στὴ Λαογραφία 16 (1957) σ. 337 κ.ἑ.

25. Μέσα στὴν ὁμάδα αὕτη μποροῦν νὰ ἐνταχθοῦν καὶ τὰ ὀνόματα πόλεων, τόπων ποὺ κινήθηκε καὶ ἔδρασε ὁ Χριστός· ἀνήκουν στὴ χριστιανικὴ παράδοση.

26. Ἀνάμεσά τους εἶναι καὶ ὅσα ὀνόματα καθάγιασαν μὲ τὸ μαρτύριο ἢ τὴ δράση τους χριστιανοί, ὅπως ἄλλωστε τὸ σημειώσαμε (σ. 95), καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα τόπων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος.

27. Ὀνόματα ποὺ ἀπηχοῦν προλήψεις, συνήθειες κλπ. εἴτε, καὶ κυρίως, ἐλληνικά, εἴτε τούρκικα (Μετάφραση τῶν ἀντιστοίχων ἐλληνικῶν) ἐντάσσονται στὴν ὁμάδα αὕτη.

‘Η κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ὁμάδες αὐτὲς ἀντιπροσωπεύεται ὡς ἑξῆς:

ή	Α'	μὲ	281	ὀνόματα:	40,5 %
»	Β'	»	122	»	17,6 %
»	Γ1	»	96	»	13,8 %
	Γ2	»	110	»	15,9 %
»	Δ'	»	26	»	3,8 %
»	Ε'	»	17	»	2,5 %
Ἀκαθόριστα	μὲ		41	»	6 %

‘Ο πὸ πᾶν πίνακας μᾶς δείχνει τὴν ἀναμφισβήτητη ὑπεροχὴ τῶν χριστιανικῶν ὀνομάτων· σχεδὸν τὰ μισὰ τῆς ὅλης Καππαδοκικῆς ὀνοματολογίας. Τὸ γεγονός προσθέτει, μέσα στ’ ἄλλα, ἓνα ἀδιάψευστο στοιχεῖο τοῦ θρησκευτικοῦ χαραχτήρα τῶν Καππαδοκικῶν Κοινοτήτων. Τῇ δευτέρῃ θέσῃ κατέχουν τὰ ὀνόματα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἱστορικὴ παράδοση, ποῦ, ἂν προστεθοῦν οἱ ἑλληνικὲς λέξεις, ὑψωμένες μὲ ἓνα ἐλεύθερο πνεῦμα, σὲ ὀνόματα ἀνθρώπων, πλησιάζουν ἐκεῖνα τῆς χριστιανικῆς προέλευσης. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ δείχνει τὸν ἐθνικὸ χαραχτήρα τοῦ Καππαδοκικοῦ Κόσμου, ποῦ κρυβόταν κάτω ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ του ἔκφραση. ‘Η ἐμμονή, ἐξάλλου, στὴ διατήρηση τῶν ἑλληνικῶν μορφῶν τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν παραλλαγῶν τους, ποῦ γιὰ τοὺς τουρκόφωνους ἀποτελοῦσαν τὶς μόνες περιπτώσεις χρήσης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, καθορίζει, μ’ ἓνα πρόσθετο λόγο, τὴ διευκρίνιση τῆς ἐθνικῆς τους συνείδησης²⁸. ‘Η τελευταία βεβαιώθηκε ἀνέκκλητα τὸ καλοκαίρι τοῦ 1924, ὅταν σύσσωμοι διᾶλξαν τὸ ξεριζωμὸ ἀπὸ τοὺς τόπους τους καὶ τὴν ἔνταξή τους στὸ ἑλληνικὸ ἐθνικὸ σύνολο.

* * *

Τὰ Καππαδοκικὰ ὀνόματα, ποῦ λίγο πὺ πέρα καταχωροῦμε, καλύπτουν τὰ τελευταῖα περίπου 150 χρόνια (τελευταῖες δεκαετίες τοῦ 18ου αἰ. ὡς τὸ 1924). Γι’ αὐτὸ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι νεότεροι παράγοντες ἱστορικοί, πολιτικοί, ἐθνικοὶ ἔχουν ἀποθέσει τὴ σφραγίδα τους, καὶ ἡ συνολικὴ τους εἰκόνα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ δίνει τὴν ὀνοματολογικὴ κατάστασι τῆς περιοχῆς σὲ ἀκόμη παλιότερες περιόδους. Παρ’ ὅλο τὸ συγχρονικὸ χαραχτήρα τοῦ ὀνοματολογικοῦ χώρου ποῦ παρουσιάζουμε, ἐντούτοις δὲν ἀποκλείει τίποτε τὴ συνύπαρξιν παλαιῶν

28. Στὶς μέρες μας, Δυτικοὶ Τουρκολόγοι, ὅπως ὁ Γερμανὸς G. Jaske καὶ ὁ Ἀγγλὸς B. Lewis, ἀναπτύσσουν τὴ θεωρίαν μὲ τὴν ὁποία ἀμφισβητοῦν τὴν ἑλληνικότητα τῶν πληθυσμῶν τῆς Μ. Ἀσίας ὁλόκληρης — ἐπομένως καὶ τῆς Καππαδοκίας — ποῦ ξεριζώθηκαν κατὰ τὸ 1922 - 1924. ‘Η ὀνοματολογικὴ μελέτη ἀνάμεσα σὲ τόσα ἄλλα, δείχνει πόσο αὐθαίρετες, ἂν ὄχι πονηρές, εἶναι οἱ ἀπόψεις τους. Βλ. Ν. Μηλιώρη, Ἐφημ. Μικρασιατικῆς Ἠχῆς, Ἀθήνα, ἀριθ. φύλλου 182, Δεκεμβρ. 1976 - Ἰανουαρ. 1977.

καὶ νέων ὀνομάτων, τόσο ἀπὸ τὴν ἀποψη τῶν γλωσσικῶν τους μορφῶν ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῶν αἰτίων ποὺ τὰ καθιέρωσαν. Περισσότερο μάλιστα ἀπὸ οἰαδήποτε ἄλλη ἐκδήλωση τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴν κοινωνικὴ του ζωὴ, τὸ ὄνομα, ὡς στοιχεῖο ταυτότητας, παρουσιάζει τὴ μεγαλύτερη συντηρητικότητα, ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπὸ μιὰ καθολικὴ παράδοση: τὰ ὀνόματα τῶν προγόνων νὰ δίνονται καὶ στοὺς ἀπογόνους μὲ τὴ μυστικὴ πίστη ὅτι οἱ τελευταῖοι ἀναβιώνουν τοὺς πρώτους. Σὲ κοινωνίες, προπαντός, κλειστές, ὅπως οἱ Καππαδοκικὲς Κοινότητες, ἡ παράδοση αὕτη τηρεῖται μὲ τὴν πιὸ μεγάλη εὐλάβεια. Ἔτσι, τὰ Καππαδοκικὰ ὀνόματα ποὺ ἀκολουθοῦν καθρεφτίζουν, λίγο-πολύ, τὶς γενικότερες, μέσα στὸ χρόνο, ὀνοματολογικὲς καταστάσεις τῆς περιοχῆς.

Δὲν ἐκρίναμε σκόπιμο νὰ σκορπιστοῦμε στὴν ποικιλία καὶ τὴν ἀφθονία τῶν γλωσσικῶν καὶ ἄλλων παρατηρήσεων, ποὺ ἡ ἴδια ἡ φύση τοῦ ὕλικου προκαλεῖ. Ἀναφέραμε, ἤδη, τὶς ἐργασίες πάνω στὴν ἑλληνικὴ τῆς Καππαδοκίας²⁹, μέσα σ' αὐτὲς μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ τὴ λύση πολλῶν ἀποριῶν γιὰ τὶς μορφὲς τῶν ὀνομάτων, ὅπως τὶς ἐπέβαλε ἡ καθημερινὴ χρῆση καὶ ἡ λειτουργία τους. Ἄλλες ἐργασίες, ποὺ καταγίνονται μὲ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα³⁰, δίνουν πολλὰ στοιχεῖα λαογραφικά, ἱστορικά, πολιτιστικά ποὺ ἐξηγοῦν τὴν καθιέρωσή τους. Μόνο ὅπου ὑπάρχουν διαφορὲς καὶ πιστεύουμε μιὰν ἄλλη ἀποψη, τότε τὴ σημειώνουμε. Ἔτσι μεθοδολογικὰ ἡ παρούσα ἐργασία συνίσταται: 1) Νὰ παρουσιάσει τὸ σύνολο τῶν ὀνομάτων στὶς μακρινὲς καὶ ἀπομονωμένες ἑλληνικὲς κοινότητες τῆς Καππαδοκίας· ἴσως μερικὰ, πολὺ λίγα, νὰ μᾶς διέφυγαν, καὶ προπαντός οἱ παραλλαγές τους³¹, δημιουργήματα λειτουργιῶν τοῦ γλωσσικοῦ αἰ-

29. Βλ. σ. 93, σημ. 12.

30. Ἀναφέρουμε μερικὲς, τὶς πιὸ συστηματικὲς: Ἄ. Μπούτουρα, ποὺ ἤδη ἔχει σημειωθεῖ, καὶ τὶς βιβλιοκρισίες πάνω σ' αὐτὴ ποὺ τὴ διορθώνουν καὶ τὴ συμπληρώνουν: Φ. Κουκούλε, στὸ Β Ζ, 22 (1913) 491 - 495 καὶ Στ. Κυριακίδη, ποὺ ἔχουμε ἀναφέρει στὴ Λ α ο γ ρ α φ ί α, 5 (1916) 333 κ.έ.— Ι. Σταμνοπούλου, Ὀνοματολογικά, στὴ Λ α ο γ ρ α φ ί α 6 (1917) 425 κ.έ.— Κ. Ἀμάντου, Βυζαντινὰ καὶ νεοελληνικὰ ὀνόματα γυναικῶν, στὸ Η. Μ. Ε. 1929, σσ. 117 - 119.— Ι. Γριτσόπουλος, Βαπτιστικὰ ὀνόματα ἐκ Πελοποννήσου τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, Λ α ο γ ρ α φ ί α, 16 (1956 - 1957) 337 - 374.— Δ. Βαγιακάκος, Βυζαντινὰ ὀνόματα καὶ ἐπώνυμα ἐκ Μάνης, Π ε λ ο π ο ν ν η σ ι α κ á, 3 (1959) 185 - 221.— Τοῦ ἴδιου, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ γλώσσα καὶ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ νεοελληνικὴ ὀνοματολογία, Ἄ-θ η ν á 63 (1959) 195 - 245. Ν. Ἀνδριώτης, Τὰ νεοελληνικὰ Κύρια ὀνόματα σὲ -ω ἄτονο, Ἐ λ λ η ν ι κ á 12 (1952) 15 - 32.

31. Μιὰ σύγκριση τῶν παραλλαγῶν τῶν ὀνομάτων κατὰ ὁμάδες θὰ εἶναι πολὺ διδαχτικὴ: τὰ 281 ὀνόματα τῆς Α' παρουσιάζουν συνολικὰ 845 παραλλαγές

» 122	»	» Β'	»	» 72	»
» 96	»	» Γ'1	»	» 118	»
» 110	»	» Γ'2	»	» 104	»
» 26	»	» Δ'	»	» 24	»
» 17	»	» Ε'	»	» 17	»

Ἡ σύγκριση πραγματικὰ μᾶς δείχνει ὅτι τὶς περισσότερες παραλλαγὲς παρουσιάζουν τὰ

σθήματος και άλλων εξωγλωσσικῶν παραγόντων. Ἡ συνολικὴ ὁμως εἰκόνα τους δὲν ζημιώνεται. 2) Νὰ τὰ κατατάξουμε ἀνάλογα μὲ τοὺς χώρους ποὺ ἐκφράζουν· χώρους θρησκευτικούς-ιδεολογικούς, χώρους ἐθνικούς-ἱστορικούς, χώρους ἐπιδράσεων ποὺ ἀσκοῦνται ἀπὸ τὶς σχέσεις μὲ τὸν ἄλλο κόσμος. 3) Σημειώνοντας τὶς παραλλαγές τῶν κύριων μορφῶν, νὰ δειχτοῦν κάθε εἶδους μεταβολές στὸ βαθμὸ ποὺ ἡ γραφτὴ κυρίως παράδοση δίνει κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἀκουστικὴ τους εἰκόνα. Ὑπάρχουν ὅπωςδὴποτε περιπτώσεις παραλλαγῶν ποὺ παρουσιάζουν γλωσσικὲς μεταβολές ποὺ δὲν διαλαμβάνονται στὶς ὥς τὰ τώρα περιγραφές τῶν Καππαδοκικῶν Ἰδιωμάτων. Καὶ τέλος 4) νὰ δοθεῖ μιὰ εὐκαιρία σύγκρισης μὲ τὰ ὀνόματα τοῦ ἄλλου ἐλληνικοῦ κόσμου, ὅποτε θὰ φανεῖ ἡ ἐνότητά του μέσα στὴν τεράστια διασπορά του.

ὀνόματα τῆς Α' ὁμάδας, μὲ τρεῖς (3) παραλλαγές τὸ κάθε ὄνομα κατὰ μέσον ὄρο, καὶ τὶς ἐλάχιστες τῆς Β' ὁμάδας, μὲ 0,6 παραλλαγές τὸ κάθε ὄνομα κατὰ μέσον ὄρο. Τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι δύσκολοεξηγήτο· τὰ χριστιανικὰ ὀνόματα εἶναι τὰ παλαιότερα καὶ χρησιμοποιοῦνται ἐπὶ αἰῶνες. Ἦταν ἐπομένως ἀδύνατο ν' ἀποφύγουν τὸν πιὸ σταθερὸ νόμο τῆς γλώσσας — κι ὅχι μόνο αὐτῆς —, τὸ νόμο τῆς ἐξέλιξης καὶ τῆς ἀλλαγῆς. Τὸ ἀντίθετο συνέβη μὲ τὰ ὀνόματα τῆς Β' ὁμάδας, ποὺ τὰ πιὸ πολλὰ μαρτυροῦν τὴν ἐνσυνείδητη στροφὴ στὴν κλασικὴ ἀρχαιότητα μὲ πρωτοστάτες τοὺς δασκάλους· τὰ ὀνόματα αὐτὰ δὲν μπήκαν στὴ μεγάλη χρῆση.

II. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ*

Α. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ**

Ἀββακοῦμ (Ἀραβανί, Ἰ. Βαλαβάνης, Μικρασιατικά, Ἀθήνα 1891, σ. 24).

Ἀβελ (Γκέλβερι).

Ἀβέρκιος (Ἀνακ., Γκέλβ., κ.ά.)· συνηθισμένο ὄνομα ὄχι μόνο μοναχῶν ἀλλὰ καὶ κοσμικῶν.

Ἀβραάμ (Νεάπ., καὶ σ' ὅλες τὶς Καπ. κοινότητες)· **Ἀβραάμιος** (Ζιντζ.)· **Ἀβραγάμης** (Σινασ.)· **Ἀβραγάμ** (Φάρασ.)· **Ἀβράμης** (Νεάπ. κ.ά.)· **Ἀπραάμ** (Ζιντζ.)· **Ἀβεργάνης** καὶ **Ἀβρεγάνης** (Ἀξός)· **Ἀβουργάμης** (Μιστί)· **Ἀβραμάκης** (Νεάπ. κ.ά.)¹. **Ἀμπραχάμ** (Ζιντζ.)· **Ἀμπράμ** καὶ **Ἰμπραχίμ**, βλ. Δ. Ἀλεξανδρίδου, Γραμματική Γραϊκοτούρκικῆ, ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, 1812 σ. 439.

Ἀγαθάγγελος (Γούρδ., Τζαλέλα, κ.ά.)· **Ἀγασέν** (Μουταλ.)· **Θάγγελος** (Ἐνεχιλ).

Ἀγαθὴ (Μαλακ. κ.ά.)· γυν. ὄν. ἀπὸ ὁμώνυμῃ παρθένῃ καὶ μάρτυρα τῆς ἐκκλησίας. **Ἀγάθη** (Ἀνακ.)· **Ἀγαθοῦλα** (Σινασ.)· **Κυραγάθη** (Γκολτζούκ).

* Ὡς λήμματα καταχωροῦμε τὴν ἀρχικὴ — πολλὰς φορὲς λόγια — μορφή τοῦ ὀνόματος. Οἱ παραλλαγές καταχωροῦνται ὕστερα. Γυναικεῖα ὀνόματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἀνδρικά, ὡς ἀντίθεση γένους μὲ ἰδιαίτερη γλωσσικὴ ἔκφραση, καταχωροῦνται ὡς ἰδιαίτερα λήμματα, ἐφόσον παρουσιάζουν μὴ ἡ περισσότερες παραλλαγές.

** Χαρακτηρίσαμε χριστιανικὰ τὰ ὀνόματα ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὀνόματα ἁγίων, ὁσίων, μαρτύρων τῆς ἐκκλησίας, ἀγγέλων, προφητῶν ὅπως μαρτυροῦνται ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ παράδοση, καθὼς καὶ ἀπὸ ὄρους τῆς χριστιανικῆς ἰδεολογίας ἢ λέξεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας (βλ. Εἰσαγ. σ. 94 - 95).

1. Οἱ παραλλαγές τοῦ βιβλικοῦ ὄν. Ἀβραάμ μαρτυροῦν τὴν πλατεῖα χρῆση καὶ διάδοσή του. Συνίστανται α) στὴ μορφολογικὴ συμμόρφωση τοῦ ἔβρ. τύπου πρὸς τὴν ἐλληνικὴ μὲ τὴν προσθήκῃ τῆς κατάλ. -ιος, -ης· β) στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ -γ- ἀνάμεσα στὰ δύο ὅμοια φωνήεντα (βλ. Μαυροχ. - Κεσίς, σ. 16)· γ) στὴν ἀνομοίωση τοῦ -α- σὲ -ε- (Ἀβεργάνης) καὶ σὲ -ου- (Ἀβουργάμης)· δ) ἡ μεταβολὴ τοῦ -β- σὲ -π- (Ἀπραάμ). Σχετικὰ μὲ τὸ ἐπίθημα -άκης, αὐτὸ στὴν Καπ. δὲν ἐκφράζει ὑποκορισμὸν, ἀλλὰ τὸ σεβαστὸ πρόσωπο λόγω οἰκονομικῆς ἢ ἄλλης κοινωνικῆς προκοπῆς.

- *Αγάθων** (Μπουγά-Μαντέν κ.ά.)· ἀνδ. ὄν. ἀπὸ τὸν ὁμώνυμο χριστιανὸ ὄσιο. Γυν. ὄν. ***Αγαθονία**.
- *Αγαλλή** (Νεάπ. κ.ά.)· γυν. ὄν., παράλληλο πρὸς τὸ ***Αγαλλῶ** (Τ. Γριτσ., Λαογρ. 16, 1957, σ. 350), ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸν ἐκκλ. ὕμνο «Α-γάλλου Ἱερουσαλήμ...»).
- *Αγάπιος** ('Ανακ., Γκέλβ.)· ***Αγάπης** ('Αξός)· Γυν. ὄν.: ***Αγάπη** ('Αξός), ποὺ μαρτυρεῖται ἀπὸ τοὺς Βυζ. χρόνους (Κ. Ἀμαντος, Βυζ. καὶ Νεοελ. ὀνόματα γυναικῶν, Η.Μ.Ε., 1929, σ. 118).
- *Αγγέλιος** (Σκοπή)· ***Αγγελος** (Φλοῖτά)· ***Αγγελῆς** (Σινασ.)· ***Αγγελε** (Τασλίκ).
***Αγγελικὴ** (Σινασ. κ.ά.), γυν. ὄν. στὴ βάση τοῦ ***Αγγελος**. ***Αγγέλκω** (Σινασ.)· ***Αγγέλα** (Σαζάλτζα).
- *Αγνή** (Σίλατ.)· ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη τῆς ἀγνότητος. Βλ. καὶ περιοδ. **Ξενοφάνης** 1, 1896, 191.
- *Αγρυπνία** (Σινασ., Ἀνακ.)· ἀπὸ τὴν εἰδικὴ ἀκολουθία τῆς ἐκκλ. ποῦ συνίσταται ἀπὸ τὸ μεγάλο ἑσπερινὸ καὶ τὸν ὕρρο.
- *Αδὰμ** (Σινασ. κ.ά.)· ***Αδάμης** (Σινασ., Ποτάμ.), μὲ συμμόρφωση στὴ μορφολογία τῆς ἑλλην. ***Αντάμ** καὶ ***Αντέμ**, ἀπὸ τούρκ. ἐπίδραση· βλ. Δ. Ἀλεξανδρίδου ὅ.π. σ. 439.
- *Αζαρίας** (Νεάπ., Φερτ., κ.ά.)· βιβλικὸ ὄνομα. ***Αζάργια** (Ζιντζ.)²
- *Αθανάσιος** (Νεάπ. κ.ά.)³· διαδεδομένο ὄν. ἀνδρῶν, ὅπως τὸ δείχνουν οἱ παραλλαγές: **Θανάσης** (Σινασ.)· **Αθανὰς** (Στέφ.)· **Ατανὰς** (Σιντζ.)· ***Αρανὰς** ('Αραβανί)· **Τανὰς** (Μπερεκετλί)· ***Αχιανάσης** ('Αξός). ***Ατος** (Ζιντζ.) ἀπὸ τὸ ἄθος-Ἀθανάσης; Γυν. ὄν. ***Αθανασία** (Τελμησ.).
- Αἰκατερίνη** (Σκοπή, Ἀνακ. κ.ά.)⁴· πολὺ συνηθισμένο ὄν. γυν. **Κατερίνη** (Σινασ.), **Κατερίνα** (Σκοπή κ.ά.), **Κατέρνα** (Βέξε), **Καθερίνα** (Νεάπ.)· **Γκατίγκω** (Σινασ., Ἀγριν.), **Κατίγκω** ('Αραβισός)· **Κάτζω** (Νεάπ.)· **Κατίνα**, **Κατινή**, **Κατίν** (Ζιντζ.)· **Κατίκ** (Νεάπ.)· **Καϊτικ** (Ζιντζ.).
- Αἰσίος** (Σκοπή)· ὡς ὄν. ἀνδ. ἀναφέρεται στὴ «Μερίδα» τῆς Σκοπῆς, καθὼς καὶ τὸ γυν. ὄν. **Αἰσία**. Ἄραγε ἀπὸ τὴν πρωτοχρονιάτικὴ εὐχή: αἰσίον καὶ εὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος; Στὴ Νεάπ. ἀναφέρεται ὁ τύπος γυν. ὄν. ***Εσα** μὴπως ἀντὶ τοῦ Αἰσία;

2. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ -γ- ἀνάμεσα σὲ δυὸ φωνήεντα εἶναι γενικὸ φαινόμενο τῆς Καπ. διαλέκτου, ὅπως συνηθισμένο φαινόμενο εἶναι ἡ πτώση τοῦ τελικοῦ -ς- ἀπὸ τούρκικη ἐπίδραση.

3. Στὶς παραλ. τοῦ ὄν. παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς φωνητικὰ φαινόμενα: α) ἀφαίρεση τοῦ ἀρχικοῦ ἀτόνου -α- (φαινόμενο καὶ τῆς κοινῆς νεοελλ.)· β) πτώση τῆς κατὰλ. -ιος ἢ -ης ('Αθανὰς κλπ.)· γ) Ἀνδριώτης, Φ α ρ. σ. 82. γ) Ἡ μεταβολὴ τοῦ -θ- σὲ -τ-, ἀπὸ ἐπίδρ. τῆς τουρκ. γλώσσας (βλ. Μαυροχ. — Ι. Κεσίς. σ. 19) . δ) Μεταβολὴ τοῦ -θ- σὲ -χ- ('Αχιανάσης), βλ. Dawkins σ. 75, καὶ Μαυροχ. — Κεσ. σ. 19. Στὸν τύπο Ἀρανὰς, τὸ -θ- ἢ -τ- ἔγινε -ρ-.

- *Ακάκιος** (Γκέλβ., ***Ανακ.** κ.ά.)· ὁμώνυμος Καππαδόκης μάρτυρας ἐπὶ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ.
- *Ακενμιᾶς** (Συνασός, ***Αραβανί** κ.ά.)· ἀπὸ ὁμώνυμους ὁσίους τῆς ἐκκλησίας. Πάντως ὁ πρῶτος ὅσιος ὑπῆρξε Πέρσης, ὅποτε τὸ ὄνομα εἶναι Περσικό.
- *Αλεξάνδρα** (Νίγδη)· ***Αλεξάντρα** (***Ανακ.**)· ***Αλιξάντρα** (***Αραβανί**).
- *Αλέξανδρος** (Βέξε κ.ά.)· ἀπὸ τὸν ἅγιον ***Αλέξανδρο** πιδ πολὺ παρὰ ἀπὸ τὸ Μακεδόνα Μέγα ***Αλέξανδρο**, τουλάχιστο στοὺς παλαιότερους αἰῶνες.
- *Αλέκο(ς)** (Συνασ., Ζιντζ.).
- *Αλέξιος** (***Ανακ.** κ.ά.)· πέρα ἀπὸ τὸ ὄν. βυζ. αὐτοκρατ., τὸ ὄνομα τὸ ἔφερε καὶ ἅγιος τῆς Ὁρθ. Ἐκκλ.
- *Αλήθεια** (Συνασ., Προκ.)· ἀπὸ τῆ φράση τοῦ εὐαγγ. «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ φῶς...»· ἡ ἀλήθεια μὲ τὸ χριστιανικὸ νόημα ποὺ ταυτίζεται μὲ τὸ Θεό. ***Αληθεία** (Νεάπ.).
- *Αλύπιος** (Γκέλβ.)· ***Ὀν.** ἀγίων.
- *Αμβρόσιος** (Τσελτέκ, Χαλβάντερε)· γνωστὸ ἀγιολογικὸ ὄνομα. ***Αβρόσιος.** καὶ ***Αβρόση⁶** (Συνασ.) **Μαβρόζης** (Συνασ.).
- *Αμφιλόχιος** (***Ερεγλι,** Γκέλβ. κ.ά.)· ***Αμφιλ⁶** (Γκέλβ.)· ***Αφιλόθεος⁷** (***Ανακ.**)
- *Ανανίας** (Νεάπ., Χαλβάντ.).
- *Αναργύρα** (***Αραβισός**). Γυν. ὄν. σ' ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ ***Ανάργυρος** (βλ. λ.)· ***Αναργύρου** (Σαζάλτζα), ***Ανάρια** (Συνασ.).
- *Ανάργυρος** (Γκέλβ., Φλοῖτá)· γνωστὴ ἡ ἀγιολογικὴ προέλευση τοῦ ὄν. ***Ανάργιας⁸** (Σίλατα).
- *Αναστασία** (Σκοπή, Στέφ.)⁹, ἀπὸ τὸ ὄν. ὁμώνυμης ἀγίας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀντί-

4. Οἱ παραλ. τοῦ ὄν., ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀφαίρεση τοῦ ἀρχικοῦ ἀτόνου φωνήεντος -ε- (αι). παρουσιάζεται ἡ πτώση τοῦ -ι- ἀνάμεσα σὲ δυὸ σύμφωνα (Κατέρνα > Κατέρινα)· τὸ φαινόμενο θὰ τὸ συναντήσουμε σὲ ὅλα τὰ ὄν. ποὺ λήγουν σὲ -ίνα (Μαρίνα > Μάρνα, Γλυκερίνα > Γλυκέρνα κλπ.). Ἡ χαϊδευτικὴ μορφή Κ α τ ί γ κ ω προϋποθέτει τὴ μορφή Κατίνικω (πρβλ. Εὐγένικω) μὲ πτώση τοῦ -ι- ἀνάμεσα στὰ δυὸ σύμφωνα· τὴν ἐρμηνεία τοῦ Σ. Κυριακίδη (Λαογραφία 5, 1915, 350) ποὺ, συμφωνώντας μὲ τὸν Kretschmer, θεωρεῖ τὸ ἐπίθημα -γκω ὡς σλαβικό, δὲν θεωροῦμε πιθανή.

5. Στὸ ὄν. παρατηρεῖται ἡ ἀπλοπ. τοῦ συμπλ. -μβρ- σὲ -βρ- (Costakis, p. 28)· στὸν τ. Μαβρόζης ἔχει γίνῃ μετὰθεση τῶν φωνημάτων τοῦ τμήματος Αμβρ- > Μαβρ-.

6. Ὁ τύπος, ἀπὸ τουρκ. ἐπίδραση.

7. Ἀπλοποίηση τοῦ συμπλ. -μφ- σὲ -φ-, ἐνῶ ταυτόχρονα μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ καὶ παρετυμολογία μὲ σκωπτικὴ διάθεση.

8. Ἀνομοιωτικὸ φαινόμενο ἡ πτώση τοῦ -ρ- στὴν καταλ. -ρος καὶ ταυτόχρονα συμμόρφωση τοῦ ὀνόμ. κατὰ τὰ σὲ -ας.

9. Στὶς παραλλαγὰς τοῦ ὄν. ἀξιοπαρατήρητὴ εἶναι ἡ πτώση τοῦ ἐπιθήματος -σία, ἡ ἀνομοίωση τοῦ -α-, στὴ συλλ. -να-, σὲ -ε-. Γιὰ τὸν τύπο σὲ -ω τῶν παραλλαγῶν (***Ανάστω,** ***Ανέστω** κλπ.) βλ. ***Ανδριώτη,** ***Ε λ λ η ν ι κ á** 12 (1952) 15 - 32. Οἱ ἄλλες παραλ. εἶναι χαρακτηριστικὲς τῆς Καπ. διαλέκτου.

θεση γένους πρὸς τὸ ἀνδ. ὄν. Ἀναστάσιος (βλ. λ.)· Ἀναστασία (Ἀραβανί)· Ἀνάστα (Συνασ., Ζιντζ.)· Ἀνέστα (Ζιντζ.)· Ἀνέστω (Συνασ.)· Ἀνάστω (Ἀραβανί)· Ἀνάς (Ἀνακ.)· Ἀστη (Μουταλ.)· Ἀστικ (Ζιντζ., Ε. Τσαλικογλου). Τασία καὶ Τασούλα (Συνασ.)· Ἀσούλα (Συνασ.).

Ἀναστάσιος (Ἀνακ., Γκέλβ.), ἀπὸ τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ· Ἀναστάσης (Ἀνακ.)· Ἀναστάης (Φλογητά)· Ἀναστάς (Σιβρίχ.)· Ἀνέστη(ς) (Συνασ., Ζιντζ.)· Ἀνές (Κίτσαγατς)· Ἀνέστιγιος (Ἀξός)· Ἀστάς (Μουταλ.)· Ἀστος (Ζιντζ.)· Τάσος (Συνασ.).

Ἀνδρέας (Μαλακ. κ.ά.)· Ἀνδριάς καὶ Ἀντριάς (Συνασ.)· Ἀντρίγια (Ζιντζ.)· Ἀντεργιάς καὶ Ἀντριγιάς¹⁰ (Κουρούμτζα, Ἀραβανί)· Ἀντρίκος (Συνασ.)· Ἀνδρῖκος (Δήλα).

Ἀνθιμος (Νίγδη, Ἐνεχιλ κ.ά.), ἀπὸ τὸ χριστ. ἀγιολόγιο. Ἀντιμος (Ἀνταβάλ). Ἄννα (Σκοπή, Κενάταλα κ.ά.)· Ἀνίκα (Βέξε κ.ά.)· Ἀν(ν)έτα (Μουταλ.)· Ἀνέθα¹¹ (Σκοπή)· Ἀννανώ (Συνασ.)· Ἀννίς (Ζιντζ.)· Ἐννε (Ἀραβανί, βλ. καὶ Φωστέρη-Κεσίς. σ. 25). Ὁ τύπος Ἀνεση (Συνασ.), ἀπὸ τὸ Ἄννα; Χάννα, ἀπὸ τούρκ. ἐπίδρ. Δ. Ἀλεξανδρίδου, ὅ.π. σ. 439.

Ἀντώνιος (Νεάπ.)· Ἀντώνης (Συνασ.)· Ἀντών (Σκοπή κ.ά.)· Ἀντωνάκης (Ἄγ. Κων/τίνας).

Ἀποστολία (Ἀραβισός)· τὸ γυν. ὄν. σὲ ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ ἀνδρ. Ἀπόστολος (βλ. λ.)· Ἀποστολιά (Ἀνακ.)· Ἀποστολίνα (Νεάπ.).

Ἀπόστολος (Νεάπ., Τσελτέκ κ.ά.)· ἀπὸ τὸ λειτούργημα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· Ἀποστόλης (Συνασ.)· Ἀποστόλ καὶ Ποστόλ (Γκέλβ., Κουρούμτζα)· Ἀπόης (Φλοῖτά)· Ἀπόστιλκος (Μιστί)¹².

Ἀρετῶ (Σκοπή)· τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆ Βυζ. περίοδο (Κ. Ἀμαντος, ὅ.π. σ. 119).

Ἀρσένιος (Προκόπι, Καισάρ.)· Ἀρσένης καὶ Ἀρσέν (Ζιντζ.).

Ἀρτέμιος (Νεάπολη κ.ά.) καὶ Ἀρτέμης· Χερτέμ (Ταβλουσούν), ἀπὸ τουρκ. ἐπίδραση.

Ἀρχάγγελος (Γκέλβ., Ἀξός, κ.ά.)· Ἀχραγγελίτς (Ἀξός).

Αὐξέντιος (Πόρος, Σεμέντρα)· Ἀξέντιος (Καρατζόρεν)· Ἐξάντιος¹³ (Καγιάμπασι).

Βαρβάρα (Ἐρεγλι, Συνασ. κ.ά.).

10. Ἀξιοσημείωτη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ -ι- καὶ -ε- ἀνάμεσα στὸ σύμπλ. -ντρ- (βλ. Costakis, 22, 23).

11. Κατὰ μεταβολὴ τοῦ -τ- σὲ -θ- (πρβλ. Κατερίνα > Καθερίνα).

12. Ὁ τύπος Ἀπόστιλκος μαρτυρεῖ λεξιλογικὴ ἐπίδραση σλαβικῆ.

13. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπλοποίηση τοῦ συμφωνικοῦ συμπλέγματος -φκς- σὲ -κς- (ξ) ἔγινε καὶ ἀμοιβαία μετὰθεση τῶν φωνηέντων.

Βασίλειος (Καισαρ., Πόρος κ.ά.)· εύκολοεξήγητη ή διάδοση του ὄν. στήν Καπ. Ὁ Ἀγ-Βασίλης εἶναι ἀπό τήν Καισάρεια! **Βασίλης** (Συνασ., Ἀνταβάλ)· **Βασίλ** (Φάρασα)· **Βασιλάκης** (Καισ. κ.ά.)· Τό γυν. ὄν., σ' ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ ἀνδρικό, **Βασιλεία** (Ἀραβισὸς κ.ά.)· **Βασίλγια** (Ζιντζίντερε), ἀπὸ τὸν τύπ. Βασιλίγια πού στὶς πηγές μας δὲν μαρτυρεῖται (πρβλ. Ἀναστασία κλπ.).

Βασίλισσα (Ἀραβισὸς, Νεάπ.)· στὴ συνείδηση τῶν χριστιανῶν τῆς Καπ. τὸ ὄν. σχετίζεται μὲ τὴν ἀντίληψη τῆς «Βασιλίσσας τῶν οὐρανῶν» πού εἶναι ἡ Παναγία. Πέρα ἀπ' αὐτό, ὁ λαὸς δὲν ἀποκλείει καὶ τὴ σύνδεση τοῦ ὀνόμ. μὲ τὸ κοινὸ στὸν τουρκοκρατούμενο χώρο ὄνομα Σουλτάννα (= βασίλισσα). **Βασίλσα** (Συνασ.)· **Βασιλίτσα** καὶ **Βασίλτσα** (Φάρασα), **Βασίσσα** (Προκόπι)¹⁴.

Βενέδικτος (Μαλακοπή)· ὡς λέξη εἶναι τὸ ἐπίθ. τῆς λατ. benedictus = εύλογημένος· καθιερώθηκε λόγω τῆς σημασίας του σὲ βαπτ. ὄν. ἀνδρ., μὲ πολλοὺς ὁμώνυμους ἀγίους τῆς Δύσης καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Βενιαμίν (Γκέλβερι).

Βησσαρίων (Γκέλβ.), ὄν. ἐκκλησιαστικῶν.

Βικέντιος (Πόρος, Ἰντζέσου)· ἀνδ. ὄν. πλασμένο ἀπὸ τὴ λατιν. λ. vincens, -tis = αὐτὸς πού νικάει, στήν ἀναμέτρηση μὲ τὸν εἰδωλολατρισμό.

Βίκτωρ (Κεραίρα)· στήν ἴδια ἰδεολογικὴ βάση μὲ τὸ προηγούμενο: victor = νικητής. **Βικτόρ** (Μουταλ.), μὲ ἀνάπτυξη τοῦ φωνήεντος -ο- ἀνάμεσα στὸ σύμπλ. -κτ-.

Βικτωρία (Σαζάλτζα)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο λατ. victoria· **Βικτώρ** (Ζιντζ.)· **Βιτωρία** (Σαζάλ.).

Βλάσιος (Μιστί, Ἀξὸς κ.ά.)· ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν προέλευση τῆς λ. πού καθιερώθηκε ὡς βαπτ. ὄνομα ἀνδρῶν (ὁ Στ. Κυριακίδης, Λαογρ. 5, 1916, 350 ἀναφέρει μαρτυρία τοῦ ἱστορικοῦ Προκοπίου γιὰ ἕναν Πέρση, ὀνομαζόμενο Βλάσιο), μὲ τὸ ὄνομα τιμᾶται ἅγιος τῆς ὁρθόδ. Ἐκκλησίας. **Βλάσης** (Ἀξός)· **Βλάσος** (Συνασ.)· **Ἰλάσης**¹⁵ (Κουρούμτζα)· **Βκάσης** (Φάρασα, Ἀνδριώτης, σ. 31).

Γαβριήλ (Βέξε, Ἀγρινὰς κ.ά.)· **Γαβριγῆλ** (Ἀραβανί)· **Γαβρίλης** (Ἀνακ.)· **Γαβρίγιλης** καὶ **Γαβραῖλης**¹⁶ (Συνασ.)· **Καβριήλ** (Ζιντζ.)· **Δζιαμπραήλ**, Δ. Ἀλεξανδριδης, ὅ.π. σ. 439.

14. Οἱ παραλλαγές τοῦ ὄν. Βασίλισσα, χαρακτηριστικὲς τοῦ Καπ. ἰδιώματος.

15. Στὸν τύπο αὐτὸ παρατηρεῖται ἀπλοπ. τοῦ ἀρχικοῦ συμφων. συμπλ. -βλ- σὲ -λ- καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ προθετικοῦ -ι-, ἀπὸ τούρκικη ἐπίδραση.

16. Στὴ μορφή Γ α β ρ α ῖ λ η ς ἔχει συμβεῖ ἀφομοίωση τοῦ -ι- τῆς παραλήγουσας σὲ -α- καὶ στὴ συνέχεια τὸ -α- σὲ -αῖ-).

Γεράσιμος (Ἐρχιλὲτ κ.ά.)· **Γερέσιμος** (Ἀξός), κατὰ προχωρητικὴ ἀφομοίωση (Μαυροχ.-Κεσ. σ. 8).

Γερμανός (Μαλακοπή, Σεμέντρα κ.ά.).

Γεώργιος¹⁷ (Ποτάμια, Ἰντζέσου κ.ά.)· ἡ διάδοση τοῦ ὄν. σ' ὅλη τὴν Καπ. μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῆς παραλλαγῆς: **Γεώρη(ς)** (Σκοπή, Ἀξός)· **Γιώργκη** (Ζιντζ.)· **Γιώρης** (Σινασ.)· **Γιωρίκος** καὶ **Γιωρίκας** (Σινασ.)· **Γόριας** (Σινασ.)· **Γιωργάκης** (Σινασ.)· **Τζώρτζη(ς)** (Ζιντζ., Νεάπ.)· **Γόρου** (Ζιντζ.), ἀπὸ τούρκ. ἐπίδραση. **Γιουρό, Γούργγ, Γουρκί, Δ.** Ἀλεξανδρίδης, β.π. σ. 439.

Γιάννα (Σινασ., κ.ά.). Ὁ Ἀρχέλαος (Σινασὸς κλπ. σ. 200) θεωρεῖ τὸν τύπο Γιάννα ὡς παραλλαγὴ τοῦ ὄν. Ἄννα (βλ. λ.)· πιθανὸν οἱ Σινασίτες νὰ συνέδεαν τὸ Γιάννα μὲ τὸ Ἄννα, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴ χάσμιω-δία τῆς ἔνερθρης ὀνομαστικῆς: ἡ Ἄννα) ἢ -γι-Ἄννα) Γιάννα μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἡμιφώνου γι' (j). Στὸν ὑπόλοιπο ἑλλην. κόσμον ὁ τύπος συνδέεται μὲ τὸ γυν. ὄν. Ἰωάννα, (πρβλ. Ἰωάννης > Γιάννης, βλ. λ.).

Γλυκερία (Στέφανα κ.ά.)· **Γλυκερίνα** καὶ **Γλυγερίνα** (Ἄνακ.) καὶ **Γλυκέρνα** (Ἄνακ.).

Γρηγόριος¹⁸ (παντοῦ στὴν Καπ., γιὰ λόγους εὐκολοεξήγητους)· **Γρηγόρης** (Σινασ.)· **Γληγόρης** καὶ **Ληγόρης** (Σινασ.)· **Γρηγόρ** (Ἄνακ. κ.ά.)· **Ληγόρ** (Γκέλβ.)· **Γοργόρης** καὶ **Γοργόρς** (Σίλατα)· **Γρεγόρ(ης)** (Φάρασα)· **Γηργόρης** (Ἀξός)· **Γκιρκόρ** (Ζιντζ., ἀπὸ τουρκ. ἐπίδρ.)· **Γρηγοράσκος** (Στέφανα). **Κιρκόρ** (Ζιντζ.), ἀπὸ ἐπίδραση τῆς ἀρμενικῆς προφορᾶς τοῦ ὄν.

Δαβίδ (Ζιντζ., Δενέκ-Μαντέν)· **Ταβίτ** (Ἀγ. Κων/τῖνος)· **Ταβούτ** (Ζιντζ.).¹⁹
Νταούντ, Νταβιόντ, Δ. Ἀλεξανδρίδου, β.π. σ. 439.

Δαμασκηνός (Σαρμουσακλί).

Δαμιανός (Ἐρεγλι κ.ά.)· **Ταμιανός** (Ζιντζ.).

17. Στὶς παραλλαγὰς τοῦ ὄν. παρατηροῦνται α) μεταβολὴ τοῦ -γ- σὲ γκ (g), ἀπὸ τουρκ. ἐπίδραση: Γιώργκη· β) ἀπλοποίηση τοῦ συμπλ. -ργ- σὲ -ρ-. γ) μετὰ τὴν ἐξασθένηση τοῦ -ε- σὲ -ι- καὶ δημιουργία ἡμιφώνου, ἐπικράτηση τοῦ ἀνοιχτότερου -ο-: Γόριας. Ὁ τύπος Τζώρτζη(ς) μαρτυρεῖ δυτικοευρωπαϊκὴ ἐπίδραση (Ιταλ.).

18. Οἱ παραλλαγὰς τοῦ ὄν., ἐκτὸς ἀπὸ τῆς γνωστῆς φωνητικῆς μεταβολῆς (γρ > γλ > λ), παρουσιάζει ἀφομοιώσεις φωνηέντων καὶ μεταθέσεις συμφώνων μὲ πνεῦμα παρετυμολογίας (:Γοργόρ(ης)ς, Γηργόρης). Ὁ τύπος Γκιρκόρ, φανερώσει τούρκ. ἐπίδραση, ἐνῶ τὸ Γρηγοράσκος παρουσιάζει ἰδιαίτερο ὑποκοριστικὸ ἐπίθημα -ακ-, ἀπὸ ξένη (ἀνατολικοευρωπαϊκὴ) ἐπίδραση.

19. Ἡ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -τ- στὴν ἀρχὴ τῆς λ. ἥ στὸ ἐσωτερικὸ της εἶναι γενικὸ σχεδὸν φαινόμενο στὴν Καπ. διάλεκτο. Πρόκειται γιὰ ἐπίδρ. τῆς τουρκικῆς πού δὲν διαθέτει τὸ φθόγγο -δ- καὶ στὴ θέση του χρησιμοποιοῖ τὸν -τ-, ἢ -ντ- (d) (πρβλ. Ντηρημήτης).

- Δανιήλ** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Δανιγήλ** (Ἀραβισός)· **Δανίλης** (Συνασ.)· **Ζανιήλ**²⁰ (Ρούμακβακ)· **Τανιήλ** (Φλοϊτά)· **Τανιγήλ** (Ζιντζ.)· **Ντανιάλ**, Δ. Ἀλεξανδρίδου, ὅ.π. σ. 439.
- Δέσποινα** (Σκοπη κ.ά.)· **Δεσποινή** (Ἀραβανί)· **Δέσποινη** (Συνασ.)· **Τέσποινη** (Ἀγ. Κων/τίνος)· **Ρέσποινη**²¹ (Ἀγ. Κων/τίνος)· **Ἐδίσπενα**²² (Βέξε)· **Δεπίς** (Νεάπ.)· **Πιπίνα** (Ἐρεγλι)· **Τεσπικ** (Ζιντζ.)· **Τεσπουνοῦ** (Ζιντζ.)· **Πεπούκα** (Συνασός).
- Δημήτριος** (Νεάπ. κ.ά.)²³· **Δημητρὸς** (Φλοϊτά)· **Δηρημήτης** (Συνασός)· **Δηρημήτης** (Ἀραβανί)· **Νετηρημήτης** (Ἀνακ.)· **Νετηρημίτης** (Κάρσαντι)· **Δηρημήτ** (Ἀνακ.)· **Δρεμήτ** (Φάρασ.)· **Τηρημήτ** (Ἐρχιλετ, Ζιντζ.)· **Τημητηρῆ** (Ζιντζ.)· **Τημητηρή** (Ζιντζ.) καὶ **Τημήκ** (Ζιντζ.)· **Τηλημήτ** (Καις)· **Μιμίκος** (Συνασ. κ.ά.)· **Γυν. ὄν. Δημήτρω** (Νεάπ.)
- Διονυσία** (Κερμίρα, Σκοπή)· ἀντιτίθεται στὸ ἀνδρ. ὄν. **Διονύσιος** (βλ. λ.)· **Γιονυσία**²⁴ (Βέξε), **Διόνη** (Νεάπ.).
- Διονύσιος** (Νεάπ.)· **Διόνης** (Νεάπ.).
- Δόξα** (Φάρασα)· συγκεκριμένη μορφή τοῦ γυν. ὄν. **Εὐδοξία** (βλ. λ.); ἢ ἡ λ. αὐτόνομη, παρμένη ἀπὸ τὴν ἐκκλ. ἀκολουθία (Δόξα Πατρὶ κλπ.), χρησιμοποιήθηκε ὡς γυν. ὄν.; Οἱ πηγὲς δὲν μᾶς τὸ ξεκαθαρίζουν. Στὸ Ζιντζ. οἱ παραλλαγὲς **Ζόξα** καὶ **Τόξα**· **Λόξη** καὶ **Δόξη** (Ἀραβανί, Ι. Βαλαβάνης, ὅ.π. σ. 24).
- Δωρόθεος** (Ἀγ. Κων/τίνος).
- Εἰρήνη** (Συνασ. κ.ά.)· **Ἐρήνα** καὶ **Ἐρηνα** (Σίλατα)· **Ἐρηνώ** καὶ **Γιερήνα** (Συνασ.)²⁵.
- Ἑλένη** (Νεάπ. κ.ά.)· **Ἑλένα** (Συνασ.)· **Ἑλέγκω** (Ἀνακ.)· **Ἑλίκα** (Ἀγ. Κων/τίνος)· **Ἑλένσα** (Κίτσαγας). **Χελινά**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.
- Ἑλευθερία** (Στέφ. κ.ά.)· σχηματισμένο στὴ βάση τῆς ἀντίθεσης γένους πρὸς τὸ ἀρσενικό, ἔγινε γυν. ὄν. χάρις στὸ νόημά του. **Ἑλευθερίνη** (Μιστί)· **Ἑλευθερίνα** (Νεάπ.)· **Λευτέρνα** (Μιστί)· **Δεφτερίνα** (Νεάπ., Ἀξὸς κ.ά.)· **Δεφτέρνα** (Μιστί).

20. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -ζ-, βλ. Φωστέρη — Κεσίς. σ. 5.

21. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -ρ-, βλ. Dawkins, σ. 78 καὶ 79· Φωστέρη. — Κεσίς. σ. 4.

22. Στὸν τύπο Ἐδίσπενα παρουσιάζεται τὸ προθετικὸ -ε- καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ *οι* (*ι*) σὲ -ε- λόγῳ τοῦ γειτονικοῦ -ν- (πρβλ. Καλλίνικος) Καλλένικος).

23. Στὶς παραλλαγὲς τοῦ ὄν. ἐκτὸς ἀπὸ γνωστὲς φωνητ. μεταβολὲς τοῦ -δ- σὲ -ντ- ἢ -τ-, παρατηροῦνται μεταθέσεις φθόγγων καὶ ἀνάπτυξη φωνηέντων ἀνάμεσα σὲ συμφωνικά συμπλ. (Τημητηρῆ) καθὼς καὶ πτώσεις καταλήξεων.

24. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -Δι- σὲ -Γι-, βλ. Dawkins, σ. 44 καὶ 75.

25. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μεταβολὴ τοῦ -ει- (*ι*) σὲ -ε- μπροστὰ στὸ -ρ-, στὸν τύπο *Γιερίνα* ὑποπτεῖται κανεὶς παρέμβαση παρετυμολογίας.

Ἐλευθέριος (Νεάπ. κ.ά.)· ἡ ἐπίδοση τοῦ ὄν. ὀφείλεται καὶ στὸν ὁμώνυμο ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας. **Ἐλευτέριος** (Ἀραβανί)· **Λευτέρης** (Ἀξός), **Λευτέρς** (Φάρασ.)· **Ἐλευθεράκης** (Ἀραβανί)· **Λευτεράκης** (Σαζάλ-τζα)· **Δεφτέρης**²⁶ (Μιστί)· **Δεφτερὸς** (Ἀξός)· **Ντεφτέρης** (Κουρούμτζα)· **Τεφτέρ** (Ζιντζ.)· **Ἐλεφτέρ** (Ζιντζ.).

Ἐλισάβετ (Σκοπή, Στέφανα κ.ά.)²⁷· **Ἐλισαβετή** (Ἀνακ.)· **Ἐλισαβητή** (Ἀγ. Κων/τίνος)· **Ἐλισάβετη** (Σινασ.)· **Ἐλίσαφ** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Ἐλῖς** (Νεάπ., Ζιντζ.)· **Ἐλζάβ** (Νεάπ., Ἀνακ.)· **Ἐλισσὼ** (Σινασ., Ζιντζ.)· **Ἰλισάβετ** καὶ **Ἰλισάφ** (Ἀραβανί)· **Λισαβού** (Φάρασ.)· **Σαβέτ** (Ζιντζ.)· **Σαβούτ** (Νίγδη)· **Ζαμπέτα** (Νεάπ. Σινασ.), ἀπὸ δυτικοευρωπαϊκὴ ἐπίδραση.

Ἐλισαῖος καὶ **Λισαῖος** (Ἀνακού).

Ἐλπίς (Γκέλβ. κ.ά.)· ἡ λ. ὡς γυν. ὄν. φορτίζεται μὲ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα· ἄλλωστε ἡ ἐκκλησία τιμᾷ ὁμώνυμη ἁγία· **Ἐλπίδα** (Πόρος κ.ά.)· **Ἐλπίζα** (Ζιντζ.)· **Ἐπίς** (Σαζάλτζα), παραλλαγή τοῦ Ἐλπίς μὲ ἀπλοποίηση -λπ- σὲ π;

Ἐμμανουήλ (Ζιντζ. κ.ά.)· **Μαναήλ**, **Μανώλη(ς)** (Ταξιάρχης)· **Μανὼλ** (Ζιντζ.)· **Μανωγήλ** (Ἀραβανί)· **Μαναγήλ** (Ζιντζ.).

Ἐπιφάνης (Φλοῖτά)· **Ἐπιφάνη** (Σκοπή)· ὡς γυν. ὄν. **Ἐπιφανή** (Σκοπή).

Ἐρχομένη (Σκοπή)· σπάνιο γυν. ὄν. Ἀναφέρεται μόνο στὴ «Μερίδα» τῆς Σκοπῆς. Νὰ ὀφείλεται ἄραγε στὴ φράση «εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...»;

Εὐα (Γκέλβ.)· ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς πρωτόπλαστης ἡ συγκεκομμένος τύπος τοῦ γυν. ὄν. **Εὐαγγελία**, **Εὐανθία**; **Χεββά**, **Χεβά**, Δ. Ἀλεξανδρίου, ὁ.π. σ. 440.

Εὐαγγελία (Ἀραβισός)· **Εὐαγγελίνη** (Δήλα)· **Εὐαγγελίνα** (Νεάπ.)· **Βαγγε-λίνα** καὶ **Βαγγέλνα** (Σινασός)· **Βαγγίσα** (Φλοῖτά).

Εὐάγγελος (Ποτάμια κ.ά.)· **Βαγγέλης** καὶ **Βαγγέλ** (Σινασ.)· **Εὐαγγελινὸς** (Σκοπή).

26. Ἡ περίεργη μεταβολὴ τοῦ -λ- σὲ -δ-, ποὺ προσκροῦει στὴ συμπεριφορὰ τῶν φωνημάτων τῆς ἐλληνικῆς στὸ λειτουργικὸν τοὺς ρόλο, ὀφείλεται σὲ παρετυμολογία καὶ σὲ πειραχτικὴ διάθεση τῶν ἀνθρώπων· κι' ἀκριβῶς γι'αὐτὸ πρόκειται γιὰ βαπτιστικὸ ὄνομα οἱ συγχύσεις ἀνάμεσα στὸ Λεφτέρης καὶ Δευτέρης μειώνονται στὸ ἐλάχιστο, ἀν δὲν ἐξαφανίζονται. Ἄν ὅμως εἴχαμε τὸ ἐπ. λ ε υ τ ε ρ ο ς καὶ γινόνταν δ ε υ τ ε ρ ο ς τότε ἡ σύγχυση θὰ ἦταν ἀπόλυτη καὶ στοὺς ἀνθρώπους τῶν Καπ. οἰκισμῶν ἀκόμη.

27. Εἶναι ἀπὸ τὰ ὀνόματα γυν. μὲ τίς πλεὺς πολλὰ παραλλαγές (13 στὸ σύνολό τους). Τὸ ὄν. τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσας στὴν Καπ. διὰλ. παρουσιάζει μορφολογικὰς συμμορφώσεις καὶ ποικιλία ἄλλων μορφολογικῶν καὶ φωνητικῶν μεταβολῶν. Ἡ τελευταία (Ζαμπέτα) ὀφείλεται σὲ δυτικοευρωπαϊκὴ ἐπίδραση.

- Ευγένιος** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Ευγέν** (Στέφαννα κ.ά.)· **Ευγένης** (Τσελτέκ)· **Ευχένιος**²⁸ (Ρούμκαβακ).
- Ευγενία** (Βέξε κ.ά.), τὸ γυν. ὄν. σ' ἀντίθεση μετὰ τὸ ἀνδρ., **Ευγενία** ('Αραβανί), **Ευγενή** (Μπουγά-Μαντέν)· **Ευγενίκο** (Σκοπή), **Ευγένκο**²⁹ (Σινασ.)· **Βένια** (Τσελτέκ)· **Έγένη** ('Αραβισός)· **Εύγια** (Γούρδονος).
- Ευδοκία** (Σαζάλτζα κ.ά.)· **Όβδοκιά**³⁰ ('Ανακού)· **Έβζόν** (Μουταλάσ.)· **Ευζόχ** (Ζιντζ.).
- Ευδόκιος** (Προκόπι κ.ά.)· **Ευζόκ** (Κερμίρα).
- Ευδοξία** ('Αραβανί, κ.ά.)· πιθανὸ ἀπὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἡ παραλλ. Δόξα (βλ. λ.)· **Ευθύμιος** (Σκοπή, κ.ά.)· **Ευθύμης** καὶ **Εὐτὺμ** (Σινασ.)· **Φτύμιος** ('Αξός).
- Εύλαμπία** (Κενάταλα κ.ά.)· **Εύλομπία** (Ζαζάλτζα)· **Εύλαμπία** ('Αραβανί)· **Εύλομπία** ('Αραβανί)· **Ευρόμπι(α)** (Ζιντζ.)· **Ευλάμψη** (Ζιντζ.)· **Ευλόν** ('Αγρινάς).
- Ευλάμπιος** (Βέξε, Προκόπι κ.ά.).
- Εύλογία** (Προκόπι, 'Αξός).
- Εύσεβία** ('Αραβισός).
- Ευστάθιος** (Τελμησός, κ.ά.)· **Ευτάτιος** ('Ανακού)· **Ευτάτης** (Νεάπ.)· **Ευτάτ** (Γκέλβ., Ζιντζ.)· **Στάθιος** καὶ **Στάθης** ('Αφσάρι)· **Στάτης** (Νεάπ.)· **Ίστατιο(ς)** (Γκέλβ.).
- Ευστρατία** ('Αραβισός, κ.ά.)· τὸ γυν. ὄν. σ' ἀντίθεση μετὰ τὸ ἀνδρικό **Ευστράτιος** (βλ. λ.)· **Ευστρατιά** (Δήλα)· **Ευστρατίσα** καὶ **Στρατίτσα** (Νεάπ. κ.ά.)· **Στρατίσα** (Σινασ.)· **Στραϊτίσα**³¹ ('Αραβισός)· **Στρατούλα** (Σινασ.)· **Στρατία** (Φλοϊτά).
- Ευστράτιος** (Πόρος κ.ά.)· **Στρατήης** (Σινασ. κ.ά.)· **Στρατιός** ('Αξός).
- Ευφημία** (Σίλατα κ.ά.)· **Ευφήμ** (Σαζάλτζ.)· **Έφηκ** (Ζιντζ.)· **Φημίκ** (Σινασ.)· **Έφήμια** (Ζιντζ.).
- Ευφημιανός** (Γκολτζούκ), ἀνδ. ὄν. σχηματισμένο πάνω στὸ **Ευφημία**
- Ευφράνθη** ('Αγ. Κων/τίνος)· γυν. ὄν. ἀπὸ ρημ. τύπο τοῦ εὐφραίνομαι ποὺ ἀκολουθεῖ στὴν ἀκολουθία τοῦ Πάσχα.
- Έφραιμ** (Τσουχούρ, Φερτέκι κ.ά.)· **Έφραίμιος** (Νεάπ.)· **Έφραίμης** ('Ανακού).
- Έφραμιά** ('Ανακ.), γυν. ὄνομα, ἀπὸ τὸ Έφραίμ.

28. Ὁ τύπος κατὰ μεταβολὴ τοῦ -γ- σὲ -χ-.

29. Ἡ μορφή $E \dot{u} \gamma \acute{e} \gamma \kappa \omega$ προήλθε ἀπὸ τὸ **Ευγενίκο** > **Ευγένικο** > **Ευγένκο**. Ἀπὸ ἐδῶ ἐξηγοῦνται καὶ ἄλλες μορφές ὀνομ. σὲ -γκω ('Ελέγκω, Κατίγκω κλπ.).

30. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -ε- σὲ -ο-, Costakis, σ. 23 καὶ 27. Γιά τὴ μεταβολὴ τοῦ -δ- σὲ -ζ- στὸν τύπο Έβζόν, Έβζόκ, βλ. σ. 106, σημ. 20.

31. Γιά τὸ φωνητ. φαινόμενο στὸν τύπο **Στραϊτίσα**, Costakis σ. 28.

Ζαχαρίας (Ἀραβισός, κ.ά.)· **Ζαγαριάς**³² (Ἀξός)· **Ζαχάρια** (Ζιντζ.)· Ἡ σύνδεση τοῦ βιβλικοῦ αὐτοῦ ὀνόμ. μετὰ τὴν **Ζάχαρη** ὁδήγησε τοὺς τουρκόφωνους τῆς Καπ. σὲ μετάφραση τοῦ ὀνόματος: **Σεκέρ** (Ἀραβανί). Ἀπὸ τὸν τύπο αὐτὸ ἐπλασαν τὸ γυναικεῖο ὄν. **Σεκέρα** (βλ. λ. στὸ Γ2).

Ζηνοβία (Σκοπή, Βέξε, κ.ά.)· Ταλαντεύεται κανεὶς νὰ θεωρήσει τὸν τύπο **Σηνόγια** (Γούρδονος) ὡς παραλλαγή τοῦ **Ζηνοβία** ἢ τοῦ **Συνόδα** > **Συνοδιά**.

Ζωή (Καρατζόρεν, κ.ά.)· **Ζωῖτσα** (Σινασ.)· **Ζωῖσα** (Βέξε)· **Ζωγῆ**³³ (Ζιντζ.).

Ἡλίας (Γκέλβ. Σκοπή κ.ά.)· **Ἡλίγιας** (Ἀγ. Κων/τῆνος)· **Ἐλίγιας** (Ἀξός)· **Ἐλίας** (Φλοῖτά)· **Αἰας** (Σινασός)· **Ἐλί** (Ἀνακού)· **Ἡλγια** (Ζιντζ)· **Ἐλγιάς** (Ζιντζ., τουρκ. ὄν.).

Ἡσαῖας (Στέφανα, Ἀραβισός, κ.ά.)· **Ἡσαὶ καὶ Ἑσαὶ** (Στέφ. κ.ά.)· **Ἡεσαὶ** (Ζιντζ., Προκόπι)· **Ἑσέ** (Ταλάς) βλ. καὶ λ. Αἰσία, **Ἑρσαῖας** **Σαῖα**, **Ἑσαῖα**, Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.

Θάγγελος (Ἑνεχίλ) βλ. **Ἀγαθάγγελος**.

Θάμαρ (Κερμίρα, Ζιντζ.).

Θέκλα (Γκέλβ., Ἀνακ.).

Θεογνωσία (Ἀνακ. κ.ά.)· **Γνωσία** (Τελμησσός).

Θεοδόσιος (Φλοῖτά, Νεάπ., κ.ά.)· **Θεοδόσης** (Οὐλαγάτς, κ.ά.)· **Θεοδός** (Σκοπή)· **Τοντός** (Κουρούμτζα, κ.ά.)· **Θεγοδός** (Σινασ.)· **Χεοδόσης** (Ἀξός)· **Χεγοτόσης** (Ἀξός)· **Τορός** (Σινασ.)· **Τεοτόση(ς)** καὶ **Σεγίτός** (Ζιντζ.).

Θεοδοσία (Ζιντζ.), ἀπὸ τὸ ἀνδ. ὄν. **Θεοδόσιος**· **Χεγοδοσία** (Ἀξός)· **Τεοτόση** (Ζιντζ.).

Θεοδότη καὶ Θεοδότα (Σινασ.), γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ χριστιανικὸ λεξιλόγιον.

Θεόδωρος (Κερμίρα, Ἀνακού κ.ά.)³⁴· **Θεγόδωρος** καὶ **Θόδωρος** (Σινασ.)· **Θοδωρής** (Ἀνακού)· **Θόγιωρος** (Ἀξός, Μουταλάσκη)· **Θότωρος** καὶ **Θοτωρής** (Σαζάλτζ.)· **Τοτῶρη** (Ζιντζ.)· **Τόγιωρος** (Ἀξός)· **Σόζηρη** (Κουρούμτζα)· **Σεγίτορος**³⁵ (Ζιντζ.)· **Τόερς** (Τροχός)· **Θεοδωράκης** (Μουταλάσκη).

32. Γιὰ τὴν μεταβολὴ τοῦ -χ- σὲ -γ-, Dawkins, σ. 75, Costakis, σ. 27.

33. Γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ -γ- ἀνάμεσα σὲ δυὸ φωνήεντα (πρβλ. *ἀκόμη Θεόδωρος* > *Θεγόδωρος* κλπ.) βλ. σελ. 101 σημ. 2.

34. Οἱ παραλλαγές τοῦ ὄν. δείχνουν τὴν πλατειὰ διάδοσή του. Οἱ πιὸ ἀξιοσημείωτες εἶναι **Σ ό ζ η ρ η** καὶ **Σ ε γ ί τ ο ρ ος** ποὺ οἱ φωνητικὲς μεταβολές τῆς ἀρχικῆς μορφῆς δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ ὀφείλονται στὴν παιδικὴ γλῶσσα.

35. Κατὰ τὴν μαρτυρία τοῦ Ε. Τσαλίκιου ἡ παραλλαγή **Σεγίτορος** ἀντὶ **Θεόδωρος** καὶ

- Θεοδώρα** (Σίλατα, Φλοῦτά, κ.ά.)· ἀπὸ τὸ Θεόδωρος στὴ βάση τῆς ἀντίθεσης γένους· **Θοδώρα** καὶ **Θεγοδώρα** (Σινασ.)· **Θογιώρα** (Ἀξός)· **Τόω-ρα**³⁶ (Προκόπι)· **Σεγίτωρα** (Ζιντζ.)· **Θόδωρη** (Ταβλουσνού).
- Θεοκλῆς** (Σαρμουσακλί, κ.ά.)· πρόκειται γιὰ ἐπιβίωση τοῦ ἀρχ. ἑλλ. ὄν. Ἐ-τεοκλῆς πού ὕστερα ἀπὸ ἀφαίρεση τοῦ ἀρχικοῦ ἀτόνου -Ε- ἔγινε Τεοκλῆς. Στὸ Θεοκλῆς ἡ λαϊκὴ ἐτυμολογία βλέπει τὸ **Θεὸς** ὡς πρῶτο συνθετικὸ (ὁ θεοδόξαστος).
- Θεοκτῆ** (Σινασ.)· ἀπὸ τῆ λέξης· **Θεοκτίστη**
- Θεόλη** (Κερμίρα)· τὸ ὄν. γυν. προέρχεται ἀπὸ ἄλλη πληρέστερη μορφή· **Θεο-δούλη** ἢ **Θεώνη**. Ὁ Σταμνόπουλος, Λαογραφία, 6, 1917, 425 - 451 ἀναφέρει τὸ ὄνομα **Θουλῆς** ὡς παραλλαγή τοῦ **Θεόδουλος**.
- Θεολόγος** καὶ **Θεόλογος** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Θεγόλογος** (Σινασ.).
- Θεολογία** (Τσελτέκ, κ.ά.), ὡς γυν. ὄν., ἀπὸ τὸ **Θεολόγος**.
- Θεοπίστη** (Αραβανί, κ.ά.)· **Θεόπιστη** καὶ **Θεγόπιστη** (Σινασ., Ἀνακ.)· **Πιστή** (Σινασ.)· **Σεόπιστη**³⁷ (Ζιντζ.).
- Θεοτόκη** (Προκόπι)· γυν. ὄν.
- Θεοφανή** (Μουταλάσκη)· τὸ γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ Θεοφάνης (βλ. λ.)· **Τεοφανία** (Ἀραβανί)· **Φανή** καὶ **Φανία** (Σαζάλτζα)· **Θεανώ**, (Σινασ.), πού συναντᾶται καὶ στὰ Βυζ. χρόνια, εἶναι ἀπλοποίηση τοῦ **Θεοφανή** (ὦ)· **Θεγανή** (Σινασ.)· **Θεάνωγια** (Στέφ.)· **Θεώνη** (Νεάπ.)· **Θεὼν** (Νεάπ.)· **Σεανώ** καὶ **Σεβουνοῦ** (Ζιντζ., μαρτυρία Ε. Τσαλίκογλου).
- Θεοφάνης** (Ταξιάρχης κ.ά.)· **Θεγοφάνης** (Σινασ.)· **Τεοφάνης** καὶ **Σεοφάνης** (Ζιντζ.).
- Θεόφιλος** (Σκοπή, Στέφανα κ.ά.)· **Θεγόφιλος** (Σινασός)· **Χεόφιλος** (Ἀξός)· **Σεόφιλος** (Ζιντζ.)· **Φίλος** (Στέφανα): συγκεκομμένη μορφή τοῦ Θεόφιλος (βλ. Τ. Γριτσόπουλος δ.π. σ. 354).
- Θεοφύλακτος** (Γκέλβ.).
- Θεοχάρης** (Στέφανα).
- Θυμία** (Δήλα)· ἀπὸ τὸ ἀνδ. ὄν. **Εὐθύμιος** (βλ. λ.)· **Θυμιά** (Ἰντζέσου)· **Θυμια-νὴ** (Μαλακ.).
- Θωμᾶς** (Καيسάρ. κ.ά.). **Θουμᾶς** (Ἀξός)· **Τουμᾶς** (Γκέλβ.)· **Τόμας** (καὶ **Σούμα** (Ζιντζ.).

Σεγίτος ἀντὶ Θεοδόσης (βλ. λ. πρὸ πάνω) συνηθίζεταν ἔχει στὰ χρόνια του (τελευταία δεκαετία τοῦ περασμένου αἰ. κ.έ.), ἀλλὰ στὰ χρόνια κυρίως τῆς γιαιγῆς του.

36. Ἡ πτώση φωνημάτων στὸ ἐσωτερικὸ τῆς λέξης-ὀνόματος εἶναι συνηθισμένο φαινόμενον στὴν Καπ. διάλ., ὡς ἀποτέλεσμα ψυχολογικῶν παραγόντων καὶ ἰδιαιτέρα ἀπὸ ἀδυναμία προφορᾶς, ἐξαιτίας τοῦ τουρκοφωνισμοῦ τῶν κατοίκων.

37. Ἡ μεταβολὴ τοῦ -θ- σὲ -σ- παρατηρεῖται σ' ὁλόκληρὴ τὴν Καπ., ἰδιαιτέρα ὁμοῦς στὸ χωρὶ Ζιντζίντερε· πρβλ. καὶ Σεανώ, Σεβουνοῦ, Σεόφιλος, Σεοφάνης κλπ.

Θωμαῖσα³⁸ (Νεάπολη)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ **Θωμάς**· **Θωμαῖ** (Νεάπ.).

Ἰακὼβ καὶ **Ἰάκωβος** (Νεάπ., κ.ά.)· **Γιακὼβ** καὶ **Γιάκωβος** (Σκοπή)· **Γιακώβης** (Φλοῖτά)· **Γιακῶφ** (Ἀξός)· **Ἰακωβάκης** καὶ **Γιακωβάκης** (Νεάπ.)· **Τζάκας**³⁹ (Δήλα)· **Τζεκέ** (Μουταλάσκη)· **Γιαγίπ** (Καις., Ε. Τσαλικογλου). **Γιακούμπ**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 440.

Ἰγνάτιος (Σιβρίχισαρ κ.ά.)· **Ἐγνάτιος** (Σιβρ.)· **Ἰγνάτ** (Κενάταλα).

Ἰερεμίας (Κίσκα, Ἀνταβάλ, κ.ά.)· **Ἐρεμίας** (Μιστί)· **Γιόρεμ** (Ζιντζ., Ε. Τσαλικογλου)· **Ἐρμιά**, βλ. Δ. Ἀλεξανδρίδου, ὅ.π. σ. 440.

Ἰερώνυμος (Γκέλβ.).

Ἰεστέρ (Τασσί)· ἀπὸ τὸ βιβλικὸ ὄν. γυν. **Ἑσθήρ**.

Ἰλαρίων (Ζιντζ.).

Ἰορδάνης (Πόρος, Μιστί κ.ά.)· **Γιορτάνης** καὶ **Γιορτάμης** (Σινασός)· **Γιορντάν** καὶ **Γιορτάν** (Ἀγ. Κων/τῖνος)· **Ἰορδανάκης** (Στέφανα)⁴⁰. **Γιορδάνης** (Ἀραβανί, Βαλαβάνης, ὅ.π. 24).

Ἰουλιανή (Πόρος κ.ά.)· **Ἰουλία** (Σαζάλτ.)· **Ἰούλγια** (Ζιντζ.)· **Οὐλιανή** (Ἀξός)· **Ἰουλίτσα** (Ζιντζ.).

Ἰσαάκ (Στέφανα)· **Ἰσάκ** (Ζιντζ.)· **Ἰσάχ** (Ἀγ. Κων/τῖνος, Ζιντζ.)· **Ἰσάκης** (Τσελέκ)· **Σάκης** (Στέφ.)· **Ἰσχάκ**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὅ.π., σ. 440.

Ἰσιδώρος

Ἰσραήλ (Νεάπολη κ.ά.)· ὄχι πολὺ σπάνιο ὄνομα βαπτιστικὸ ἀνδρῶν, ἀπὸ τὸ ὄνομα ἐνὸς λαοῦ ποὺ κατὰ τὴ βίβλο θεωρεῖται ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ.

Ἰσραήν Δ. Ἀλεξανδ. ὅ.π. σ. 440.

Ἰωακείμ (Μαλακοπή, Νεάπ., κ.ά.)⁴¹· **Γιωβακείμ** (Φλοῖτά)· **Γεβεκείμ** (Μάταλα)· **Γιαβακείμ**, **Γιαβακή(ς)** (Φλοῖτά)· **Γιωβεκείμης** (Σινασ.)· **Γιουβακείμ** (Ζιντζ.)· **Γιακουμής** (Σινασ.).

Ἰωάννα (Σινασός)· **Γιάννα** (Ἀνακού)· **Γιωνναδοῦ** (Σινασ.)· **Ἰωάντσω** (Μουταλάσκη). Στὸ περιοδ. Ξενοφάνης, 1, 1896, 287 ἀναγράφεται ὁ τύπος **Ἰώσηκα** ὡς γυν. ὄν. στὰ Σίλατα· σχετίζεται ἀραγε μὲ τὸ **Ἰωάννα**;

Ἰωάννης (Νεάπ. κ.ά.)⁴²· **Ἰωαγάννης**, **Ἰωγάννης**, **Γιωγάννης**, **Γιάννης** (Σινα-

38. Γιά τὸ φαινόμενο τῆς μεταβολῆς τοῦ -α- σὲ -αι- βλ. σ. 104 σημ. 16.

39. Ἡ παραλλαγή αὐτὴ ὅπως καὶ ἡ ἄλλη, Τζεκέ, μαρτυροῦν ξεν. ἐπίδραση (Ἰταλ.), ἐνῶ ἡ παραλλαγή Γιαγίπ, μαρτυρεῖται μόνο σὲ κώδ. τῆς Καις. τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰ. καὶ συνδέεται μὲ τὸ Ἰακώβ.

40. Γιά τοὺς τύπους σὲ -άκης, βλ. σ. 100, σημ. 1.

41. Στὶς παραλλαγές τοῦ ὄν. παρατηρεῖται ἡ μεταβολὴ σὲ ἡμίφωνο γι τοῦ ἀρχικοῦ -ι- μπροστὰ σὲ φωνήεντα, φαινόμενο καὶ τῆς κοινῆς νεοελλ. Πρβλ. καὶ λ. Ἰωάννης.

42. Ἡ πλατεῖα διάδοση τοῦ ὀνόμ. σ' ὅλο τὸν Ἑλλήν. κόσμο χαρακτηρίζει καὶ τοὺς χριστιανούς τῆς Καπ. Εἶναι τὸ ὄν. μὲ τίς περισσότερες παραλλαγές (21 στὸ σύνολό τους), ποὺ

- σός)· **Ίωᾶς** (Νεάπ.)· **Γιωβάννης**, **Γιεβάννης** καὶ **Ίβαν** (Ἀξός).
Ίβάνης (Ἀνακ.)· **Γιουβάν** (Σκοπή)· **Γιβᾶς** (Μουταλ.)· **Γιοβῆς**
 (Νεάπ.)· **Τιβάνης** (Ἀραβισός)· **Γιαννάκος**, **Γιαννακός**, **Γιάγκος**
 (Σινασ.)· **Γιαγκούλας** (Κίτσαγατς)· **Τσωγάννος** (Σινασ.)· **Ίωαν-**
νάκης (Κερμίρα), **Γιωβαννάκης** καὶ **Γιουβαννάκης** (Ἀνακού)·
Ίωαννίκιος (Κερμίρα).
Ίωνᾶς (Ζιντζ.)· μόνο μὲ τὴν παραλλ. **Γιώνα** (ἀπ' ὅπου: Ὠνάσης)· **Γιονός**,
Γιονίς, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὁ.π. σ. 440.
Ίωσήφ (Γκέλβ. κ.ἄ.)· **Γιωσήφ** (Ἀνακ.)· **Γιωσήφης** καὶ **Γιωσέφης** (Σινα-
 σός)· **Γεσήφης** καὶ **Γεσήβης**⁴³ (Ἀξός)· **Γιουσούφ** (Ἀξός, Ζιντζ.)·
Γιουσουφάκης (Ζιντζ.). Οἱ δυὸ τελευταῖες παραλλαγές συνηθί-
 ζονται στοὺς Τούρκους.
Καλλίνικος (Γκέλβ.)· **Καλλένικος**⁴⁴ (Ἀραβανί)· ἡ μορφή **Καλλινίκη** (Σκοπή)
 ὥς γυν. ὄν.
Κασσιανή (Σαζάλτζα, Ἑρεγλι κ.ἄ.)· **Γκέση** (Ζιντζ., μαρτυρία Ε. Τσαλίκου-
 γλου).
Κλημεντίνη (Σινασός)· γυν. ὄν., στὴ βάση τοῦ ἀνδ. ὄν. **Κλήμης** (βλ. λ.)· **Κλη-**
μεντιανή (Νεάπ.)· **Κληματιανή** καὶ **Κλημάτ** (Σινασ.)· **Κλημαντή**
 (Σίλατα)· **Κήλημη** (Τασσί), **Κήλημε** (Μουταλάσκη).
Κλήμης (Γκέλβ. κ.ἄ.)· **Κλήμεντος**⁴⁵ (Μιστί, Ἰντζέσου κ.ἄ.)· **Κλήμαντος** (Φλοῖ-
 τά, Ἀνακού)· **Κληματιανός** (Σινασ.)· **Γκήλημε**, **Γκήλημα**, **Γκη-**
λήμεντος (Ζιντζ.).
Κοσμῆς (Νεάπ., Ἀγρινάς κ.ἄ.)· **Κοσμούλης** (Σινασ.)· **Γκόζμε** (Ζιντζ.).
Κυριάκος (Γκέλβ., Κέσι, κ.ἄ.)· **Κυργιάκος** (Σαζάλτζα)· **Κυριακός** (Σκοπή
 κ.ἄ.)· **Κυργιά** (Ταλάς)· **Κριάκος**⁴⁶ (Σινασ.)· **Κερεκῆς** καὶ **Κερε-**
κᾶς⁴⁷ (Ἀξός)· **Τσερετζῆς**⁴⁸ (Οὔλαγατς)· **Κυρηγιᾶ** (Ρούμκαβακ).
Κυριακή (Δήλη, Ἀνακού κ.ἄ.)· **Κερεκή** (Ἀνακ.)· **Κερεκίνα** (Σινασ., Ἀρα-
 βανί κ.ἄ.)· **Κερικίνα** (Νεάπ.)· **Κεριακίτσα** (Σινασ.)· **Κυριακού-**
λα (Μιστί), ἀπ' ὅπου πιθανὸν **Κούλα** (Σινασ.)· **Κυρεγῆ** (Ζιντζ.).
Κύριλλος (Νεάπ. κ.ἄ.)· **Κύριλλους**, **Τσύριλλης**⁴⁹, **Κυρεῖλης** (Νεάπ. κ.ἄ.)·
Κυρεῆς (Νεάπ.).

οἱ μορφές παρουσιάζουν ἄρκετὰ μεγάλη ποικιλία φωνητικῶν καὶ μορφολογικῶν μεταβο-
 λῶν, ἰδιόμορφων σὲ μερικὲς περιπτώσεις.

43. Ὁ τύπος παρουσιάζει τὴ μεταβολὴ τοῦ -ω- (ο) σὲ -ε- (πρβλ. Γεβεκίμ) καὶ τοῦ -φ-,
 χειλικού, ἄηχου, συνεχοῦς σὲ -β- χειλικό, ἄηχρό, συνεχές.

44. Κατὰ μεταβολὴ τοῦ -ι- σὲ -ε- βλ. σ. 106 σημ. 25.

45. Ἡ μορφή τῆς γενικῆς στοὺς ῥόλο τῆς ὀνομαστικῆς· πρβλ. Μάμαντος κ.ἄ.

46. Ὁ τύπος ὕστερα ἀπὸ πτώση τοῦ ἀτόνου υ(ι) ἀνάμεσα στὰ δυὸ σύμφωνα.

47. Ὑστερα ἀπὸ μεταβολὴ τοῦ υ(ι) μπροστὰ στοὺς -ρ-, φαινόμενο καὶ τῆς κοινῆς νεοελλ.

48. καὶ 49. Φαινόμενο τσιτακισμού.

Κωνσταντίνα (Νίγδη)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ **Κωνσταντίνος** (βλ. λ.)· **Κωνσταντίνα** (Προκόπι)· **Κωνσταντοῦ** (Ἀξός).

Κωνσταντίνος (Γκέλβ., Ἀνακ. κ.ά.)· **Κώστας** (Γκέλβ.)· **Κώστη(ς)** (Ἀξός, Ζιντζ.)· **Κωστάκης** (Προκόπι κ.ά.)· **Κώτσο(ς)** (Γκέλβ., Ζιντζ.)· **Κωτσερός** (Ἀξός)· **Κωσταῖνος** (Φάρασα)· **Κωστειν** (Σατί)· **Κωστὲν** (Ἀγ. Κων/τίνος)· **Κωσταντή(ς)** (Σαζάλτζα, Ζιντζ.)· **Κωστής** (Σινασ.)· **Κιοσταγίλ** (Κουρούμζα), **Κοστεντίλ** (Ζιντζ.).

Λάζαρος (Σινασ. κ.ά.)· **Λάζαρ(ης)** (Γκέλβ.)· **Λαζάρ** (Ζιντζ.)· **Λαζέρ** (Μου-
ταλάσκη) **Νάζαρης**⁵⁰ (Τασσί).

Λαμπρή (Ἀνακού) καὶ **Λαμπρινή**, **Λαμπρενή** (Ἀνακ.). Ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα, τὴ Λαμπρή. Κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια ἀντίληψη καὶ τὸ ἀνδρ. ὄν.

Λάμπρος (Ἐρεγλι)· **Λαμπριανός** (Μπουγά-Μαντέν).

Λαυρέντιος (Ἀραβισός)· **Λαυρέντης** (Γκέλβ.)· **Λαυρένης**⁵¹ (Ἀξός)· Στὸ Ζιν-
τζίντερε τὸ γυν. ὄν. **Λαυρεντία**.

Λεόντιος (Ἰλοσόν)· **Λεόντη(ς)** (Τσουχούρ, Ζιντζ.)· **Λεοντή(ς)** (Τσάτ)· **Λι-
γόνιος**⁵² (Ἀξός).

Λογοτάτε (Ἀραβανί) ὡς Λογοθέτης (βλ. I. Βαλαβάνης, ὁ.π. σ. 25).

Λουκάς (Γκέλβ., Σινασ. κ.ά.)· **Λούκα(ς)** (Ζιντζ.)· **Λουκιανός** (Ζιντζ., βλ.
λ. κεφ. Β').

Λουκία (Σεμέντερε, Πόρος κ.ά.)· ἀπὸ τὸ Λουκάς.

Μαγδαληνή (Μαλακοπή, Ἀξός κ.ά.)· **Μαγδαλενή** (Ἀξός)· **Μαγνταληνή** (Ἀνακού). **Μαγνταλνή** (Σινασ.)· **Μαγδέλη** (Σινασ.)· **Μαγδανή** (Ἀραβανί)· **Μαγδάλα** (Τελμησσός). Στὴ Σινασὸ μαρτυροῦνται ἀ-
κόμη οἱ παραλλ.: **Μαγντάλ**, **Μαγντέλ**, **Ματέλ**, **Μαγτούλ**. **Μαγδὴλ** (Νεάπ.), **Μανταλή** (Κερμίρ.)· **Μαγδὲς** (Κίτσαγατς). Ὁ τύπος **Μανδηλή** (Σκοπή) ἀπὸ τὸ Μαγδαληνή, ἢ ἀπὸ τὸ ἄγ. Μανδήλιο, πὺ γιὰ τὸ ὑπάρχει καθιερωμένη γιορτὴ στίς 16 Αὐγ.; **Μαντήλ** (Ζιντζ.).

Μακαρία καὶ **Μακάργια** (Ζιντζ.), ἀπὸ τὸ ἀνδ. ὄν. **Μακάριος** (βλ. λ.).

Μακάριος (Ἐρεγλι κ.ά.)· **Μάκαρ** (Ἀραβισός).

Μακρίνα (Ἀραβισός κ.ά.)· **Μακρίνη** (Ἀνταβάλ)· **Μάκρινα** (Ἀξός)· **Μά-
κιρνα** (Τελμησσ.).

50. Ἀξιοσημείωτο τὸ φαινόμε. τῆς μεταβολῆς τοῦ -λ- σὲ -ν-.

51. Στὴ μορφὴ αὐτὴ τὸ σύμπλ. -ντ- ἀπλοποιήθηκε σὲ -ν-.

52. Γιὰ τὸν τύπο Λιγόνιος ἀπὸ τὸ Λεόντιος βλ. Μαυροχ. — Κεαίς. σ. 24.

Μάμας (Γκέλβ. κ.ά.)· **Μάμαντος** (Ἀραβισός κ.ά.)· πρβλ. Κλήμεντος. **Μαν-
τός** (Ρούμ-Καβακ) κατ' ἀπλοποίηση ἀπὸ τῆ γενικῆς.

Μάξιμος (Συνασ.).

Μάρθα (Ἀνακού, Τσουχούρ, κ.ά.)· **Μάρτα, Μαρτίκα** (Συνασ.)· **Μάρσα** (Σκο-
πή, Ζιντζ.)· **Μάθαρα** (Ἀξός)· **Μαθρακού** (Συνασ.).

Μαρία (παντοῦ στὴν Καπ.)⁵³· **Μαρίγια** (Στέφ.)· **Μαρίκα** (Συνασ.)· **Μαρίτσα,
Μαρίσα** (Μαλακοπή)· **Μαρίκω** (Βέξε)· **Μαριγῶ** (Νίγδη, Σκοπή
κ.ά.)· **Μαργῶ** (Ἀνακ.)· **Μαρίγκω, Μαρίσκω** (Γκέλβ.)· **Μαρού-
λα** (Σκοπή)· **Μαριόρα** (Ἀνακ.)· **Μαριγόρα** (Μουταλ.)· **Μάργιο-
ρου** (Ζιντζ.)· **Μαριόλη** (Ἀραβανί)· **Μαργιολή** (Σαζάλτζα). Οἱ
μορφές ἀπὸ τούρκ. ἐπίδρ. **Μερίέμ, Μεργιέμ, Μεριέμα** (Ἀφσάρι,
Σκοπή), **Μεργιά** (Ἄγ. Κων/τίνος), **Μαρί** (Ζιντζ.). Ὁ τύπ. **Μαν-
νὲ** κατὰ τοὺς πληροφορητὲς εἶναι παραλ. τοῦ Μαρία (Ἑνεχιλ.).

Μαριάννα (Νίγδη)· ἡ σύνθεση δυὸ ὄν. Μαρία + Ἄννα· συνθίζεται καὶ σήμερα.

Μαριάνθη (Συνασός)· ἡ σύνθεση τοῦ ὄν. εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴ χριστι-
ανικὴ παράδοση· Τὸ ἄνθος, (ὁ κρίνος) ποὺ μ' αὐτὸ συνέλαβε ἡ
Μαρία τὸ Χριστό. **Μαριάθη** (Σαζάλτζ.)· **Ἀργιάνθη** (Ἀραβανί).

Μαρίνα (Γκέλβ. κ.ά.)· **Μάρνα** (Σκοπή). **Μάϊνε** (Γκέλβ.)· **Μαρίνκω** (Νεάπ.)

Μαρίνος (Ἰντζέσου) καὶ **Μάϊνη(ς)** (Ἰντζ.).

Μάρκος (Συνασ. κ.ά.).

Ματθαῖος (Νεάπ. κ.ά.)· **Μανθαῖος** (Ἀξός)· **Μαθαῖος** (Συνασ.)· **Μανταῖγος**
(Τροχός)· **Ματαῖος** (Καγιάμπασι)· **Ματσαῖος** (Ζιντζ.). **Μεττά,**
Δ. Ἀλεξανδρίδης, δ.π. σ. 441.

Μεθόδιος (Οὐλαγ. κ.ά.)· **Μετέργιος. Μεχένιος** (Ἀξός).

Μελάνη (Ἀραβανί) ἀντὶ Μελανία (Ι. Βαλαβάνης, δ.π. σ. 25).

Μελετίνη (Σκοπή)· **Μελετίνα** (Ἀνακ.)· **Μελιτίνη** (Σκοπή)· στὴ βάση τοῦ
ἀνδ. ὄν. **Μελέτιος.**

Μελέτιος (Φλοῖτὰ κ.ά.)· **Μελέτης** (Ἀνακ.)· **Μελέτιγιος** (Βέξε).

Μερκούριος (Γκέλβ.)· **Μερκούλιος** (Σαζάλτζ.)· **Μερκούλης** (Συνασ., Ἀξός)
Μερκούλ (Νεάπ.).

Μηνάς (Συνασ.)· **Μήνας** (Γκέλβ.)· **Μηνιάτ** (Ἀραβανί, Ι. Βαλαβάνης, δ.π.
σ. 25).

Μητροφάνης (Γκέλβ., Σκοπή κ.ά.).

Μισαήλ (Χαλβάντερε, Ζιντζ. κ.ά.)· **Μισαγῆλ** (Ζιντζ.)· **Μουσαήλ** (Γκέλβ.)·
Μουσαήλης (Ἀξός)· **Μουσαγῆλ** (Ἀραβανί)· **Μισλεήμ** (Μουτα-
λάσκη)· **Μισλεγῆμ** (Σκοπή) **Μισχαγῆλ** (Σκοπή).

53. Οἱ ἄφθονες παραλλαγές, πέρα ἀπὸ τὴ μεγάλη χρῆση τοῦ ὡς ὄν. γυναικῶν, μαρτυροῦν
τὴ μεγάλη κλίμακα τῆς ἀνθρώπινης στοργῆς ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὰ ποικίλα ἐπιθήματα.

Μιχαήλ (Νεάπ. κ.ά.)· **Μιχάλ** (Γκέλβ.)· **Μιχάλης**, **Μουχαήλ**, **Μουχάλης** (Σινασ.)· **Μιχέλ** ("Αγ. Κων/τῖνος)· **Μιχαλάκης** ('Ανακού). **Μικαήλ**, Δ. 'Αλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 441.

Μυροφόρα (Σκοπή) καὶ **Μυροφόρη** 'Ο τύπος **Μυρό** (γραμ. **Μιρό**, στή «Μερίδα» Σκοπῆς) φαίνεται πῶς εἶναι παραλλαγή τοῦ **Μυροφόρα**.

Μωϋσῆς (Γκέλβ. κ.ά.)· **Μωγυσῆς** (Στέφ. κ.ά.)· **Μουσά**, 'Αλεξανδρίδης, ὅ.π. σ. 441.

Ναθαναήλ (Προκόπι).

Νεκτάριος (Νεάπ. κ.ά.)· **Νικητάρης** καὶ **Νικτάρης** ('Ανακού).

Νεόφυτος (Νεάπ., Σαζάλτζ.)· **Νέφτος** ('Ανακού).

Νικήτας ('Ανακ., Γούρδονος).

Νικηφόρος ('Αραβισός κ.ά.).

Νικόδημος ('Αγιννάς).

Νικόλαος (Νεάπ., Χαλβάντερε κ.ά.)· **Νικόλας**, **Νικολός** (Σινασ.)· **Νικολῆς** (Ποτάμια)· **Νικό(ς)** καὶ **Νικόδ** (Γκέλβ., Ζιντζ.)· **Νικόης** (Φλοῖτά· πρβλ. καὶ 'Απόης ὡς παραλ. τοῦ 'Απόστολος στὰ Φλοῖτὰ ἐπίσης). **Κοκόλης** (Σινασ., βλ. καὶ Σ. Κυριακίδης, Λαογρ. 5, 1915, 352). **Νικόσης** (Σινασ.)· **Νικόλ**, **Νιγὸλ** (Ζιντζ.)· **Νικολάκης** (Νίγδη).

Ξένη (Πόρος κ.ά.)· ἀπὸ τὸ ὄν. τῆς ὁσίας Ξένης (βλ. Τ. Γριτσ. ὅ.π.)· **Ξενή** ('Αραβισ.).

'Ονούφριος (Γκέλβ.)· **'Ονόφριος** (Κερμίρα).

'Ορθοδοξία ('Ανδρονίκι)· Στὸ Ζιντζ. ὁ τύπος ***Ορσα** εἶναι παραλλαγή τοῦ 'Ορθοδοξία ('Ε. Τσαλίκ.). Στὸ 'Ανδρονίκι ὑπάρχει καὶ παραλλαγή **'Ορθούλα**.

Οὐραήλ (Γκέλβ. κ.ά.)· ὄνομα ἀγγέλου· **Οὐραῆλ** (Τασσιί)· **Ροήλ** καὶ **Ροῖλης** (Σινασ.).

'Οσία, **'Οσιά** (Νεάπ., Δήλα κ.ά.)· **'Ισία** (Γούρδονος), ἀπὸ ὑποχωρητικῆ ἀφομοίωση τοῦ ἀρχικοῦ -ο-.

Οὐρανία (Σκοπή, Μουταλάσκη, κ.ά.).

Παγκράτιος (Γκέλβ.).

Παῖσιος (Κερμίρ. κ.ά.)· **Παῖς** καὶ **Παγῖς** (Ζιντζ.)· τὸ γυν. ὄν. **Παῖσία** (Κερ.).

Παναγιώτης (Σινασ., Φάρας. κ.ά.)· **Πανιώτ** (Χοστσά)· τὸ γυν. ὄν.: **Παναγιώτα**.

Πανάρετος (Γκολτζούκ, 'Αραβανί).

Παντελεήμων (Γκέλβ. κ.ά.). **Παντελῆ(ς)** (Σινασ. κ.ά.)· **Παντέλης** (Φάρας.)·

- Παντελός** (Ἀξός)· **Παντέλος** καὶ **Πατέλος** (Ἀνακού)· **Παντολέων** (Σκοπή)· **Παντελάκη(ς)** (Ζιντζ.)· **Πάντσος**⁵⁴ (Σινασ.).
- Παρασκευάς** (Σκοπή κ.ά.)· **Παράς** (Ἀραβισ. κ.ά.)· **Παράσης** (Ἐνεχιλ)· **Παρσέ** (Μουταλάσκη).
- Παρασκευή** (Ἀνακού)· **Παρασκευούλα** (Ἀνακ.)· **Παρατσευγή** (Φάρασ.)· **Παρασκευιά** (Σίλατα).
- Παράσχος** (Νεάπολη)· γιὰ τὴν προέλευση, Τ. Γριτσ. ἔ.π. σ. 357.
- Παρθενία** (Ἀραβισ., Ἀνακ.)· ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑπογράμμιση τῆς χριστ. ἀρετῆς, τὸ γυν. ὄν. ἀποτελεῖ τὴν ἀντίθεση γένους πρὸς τὸ Παρθένιος (βλ. λ.)· **Παρθένα** (Μιστὶ κ.ά.)· **Παρσένα** (Ζιντζ.).
- Παρθένιος** (Φλοῦτά κ.ά.)· **Παρθένης** (Σινασ.)· **Παρχένιος** (Ἀξός)· **Παρτέν** (Σαρμουσακλί).
- Πασχάλιος** (Νεάπ. κ.ά.)· **Πασχάλης** (Σινασ. κ.ά.)· **Πασχάλ** (Τσουχούρ)· **Πασκάλ** (Φλοῦτά)· Μετάφραση τοῦ ὄν. στὴν τουρκ. ἀποτελοῦν οἱ μορφές **Παῖράμ** καὶ **Παργιάμ** (Μουταλ.) βλ. λ. Γ2.
- Παυλίνα** (Σκοπή) καὶ **Παυλικά**· ἀπὸ τὸ ἀνδρ. ὄν. Παῦλος (βλ. λ.).
- Παῦλος** (Στέφ. κ.ά.)· **Παυλῆς** (Σινασ. κ.ά.)· **Παλῆ(ς)** καὶ **Μπαλῆ(ς)** (Ἀνακ.)· **Παυλάκης** (Ζιντζ.)· **Παυλίτσης** (Φάρασ.)· **Μπουλοῦς** καὶ **Παυλοῦς**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ἔ.π. σ. 442.
- Παφνούτιος** (Προκόπι).
- Παχώμιος** (Μαλακοπή κ.ά.).
- Πελαγία** (Ἰντζέσου κ.ά.)· **Πελαγία** (Ἀξός)· **Πελαγή** (Σινασ. Δήλα)· **Μπελάγια** καὶ **Πελαῖα** (Νεάπ.)⁵⁵.
- Πέτρος** (Κενάταλα κ.ά.)· **Πετράκη(ς)** (Οὔλαγ., Ζιντζ.)· **Πετιρή**, **Πετιρ**⁵⁶ (Ζιντζ.).
- Πετρωνία** (Ἀνακού, Δήλα).
- Πολύκαρπος** (Σινασός, κ.ά.)· **Πολύκης** (Σινασ.)· **Κάρπος** (Ἀξός).
- Πολυχρόνιος** (Προκόπι κ.ά.)· **Πολυχρόνης** (Ἀραβισ.)· **Πολχρόν** (Ἐρεγλι κ.ά.)· **Πόλυ(ς)** (Ἀραβισ.).
- Πορφύρης** (Σινασ., Προκοπ. κ.ά.).
- Πρόβος** (Ἀραβανί).
- Πρόδρομος** (σ' ὅλη τὴν Καππ.)⁵⁷· **Πρόδομος** (Σινασ.)· **Πρόγομος** (Ἀξός)·

54. Ἡ παραλλαγή Πάντσος συνδέεται περισσότερο μὲ τὸ Παντελῆς. Ὁ Σ. Κυριακίδης (Λαογρ., 5, 1915, 352) σημειώνει τύπο ὄνιμ. Πάντος, ποὺ ὅπωςδήποτε σχετίζεται μὲ τὸ Παντελῆς κι' ὅχι μὲ τὸ Παναγιώτης· ἀπὸ τὸ Πάντος προκύπτει τὸ Πάντσος.

55. Ἡ μεταβολὴ τοῦ -π- σὲ -μπ- (h) καθὼς καὶ ἡ πτώση τοῦ -γ- ἀνάμεσα σὲ δυὸ φωνήεντα εἶναι συνηθισμένο φαιν. στὴν Καπ. Διάλεκτο.

56. Πρόκειται γιὰ ἀνάπτυξη φωνήεντος (ἐδῶ τοῦ -ι-) ἀνάμεσα στὰ σύμφωνα τοῦ συμ- πλέγ. -τρ-.

57. Τὸ ὄνομα ἦταν πολὺ διαδεδομένο στὴν Καπ., ὅπως τὸ μαρτυροῦν καὶ οἱ πολλὲς παραλ-

Πρόρομε ('Αραβανί)· **Πρόξιμε** (Κουρούμζα)· **Πρόϊμες** (Μιστί)· **Τόμος** ('Ενεχιλ)· **Ποτός** (Στέφανα) **Μποντός** (Καισ. κ.ά.)· **Μπον τοσάκης** και **Ποτοσάκη** (Ταλάς κ.ά.)· **Πρότρομος** ('Αγ. Κων/τίνος)· **Πόπος** ('Αξός)· **Ποπότσης** και **Ποτόζης** (Συνασ.)· **Πόδης**, **Μπόδης** ('Αξός)· **Ποδόσης** ('Αξός)· **Πογός** (Προκόπι).

Προκόπιος, **Προκόπης** (Κερμίρα).

Πρόσκλητος (Σκοπή, στήν «Μερίδα»)· σπάνιο ὄν. ἀνδρ. πού ἡ ἐκκλ. ἐπίδρ. εἶναι φανερή.

Προφήτης (Μουταλάσκη).

Ραφαήλ (Σεμέντρα κ.ά.)· **Ραφαήλης** ('Αξός)· **Ραφαήλ** (Ζιντζ.).

Ραχήλ ('Αραβισ., 'Ανακ. κ.ά.)· **Ἰραχήλ**⁵⁸ ('Αραβισ.)· **Ἰραήλ** (Σίλατα κ.ά.)·

Λαχήρ⁵⁹ (Μουταλάσκη)· **Ραήλ** (Προκόπι).

Ρεβέκκα (Σκοπή, κ.ά.).

Σάββας (Λίμνα, 'Ενεχιλ κ.ά.)· **Σάμπας** ('Αραβισ., Φάρασ.)· **Ζάμπας**⁶⁰ (Γκέλβ.)· **Σάμπαθ** ('Αραβισ.)· ὁ τύπος **Σαββίνος** ('Ανδρονίκι) σχετίζεται μὲ τὸ Σάββας;

Σαμπατσιανή (ἀπὸ τὸ Σάββας, 'Αραβανί) ἀντὶ Σαββατιανή.

Σαλώμη (Νεάτ., Προκόπι κ.ά.)· **Σαλώμια** (Τζαλέλα)· **Σαλώνα** (Συνασ.).

Σαμαρείτης (Ζιντζ.)· ἀνδ. ὄν.

Σαμουήλ ('Αγ. Κων/τίνος, Προκόπι, κ.ά.)· **Σαμουήλης** ('Ανταβάλ)· **Σαμουγλή** (Ζιντζ.).

Σαμψών ('Αραβανί, I. Βαλαβάνης, ὁ.π. σ. 25).

Σαράντης (Γκέλβ. κ.ά.)· **Σεράντης** (Συνασ.)· **Σεραντάρ** ('Αξός)· **Σαρέντη** (Ζιντζ.).

Σάρρα (Σαζάτζ. 'Ανακ.).

Σεβαστία (Γκέλβ.)· **Σεβαστή** (Νεάπολ.)· **Σαβαστή** ('Αξός)· **Σεβαστιανή** (Σκοπή).

λαγές, ὀφειλόμενες σὲ φωνητικές μεταβολές. Ἰδιαίτερη συζήτηση ἔχει προκαλέσει ἡ παραλλ. Μποντός, πού ἦταν συνηθέστατη· νομίζουμε ὅτι προέρχεται ἀπευθείας ἀπὸ τὸν τύπο Ποτός μὲ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ -Π- σὲ Μπ (b) καὶ τοῦ -τ- σὲ -ντ- (d). Ἀλλὰ καὶ ὁ τύπος Ποτός εἶναι ἀπλοποιημένη μορφή τοῦ Πρόδρομος > *Πόδομος > *Πόδος > Ποδός > Ποτός (ἡ ἀλλαγὴ τοῦ -δ- σὲ -τ-). Ἡ ἀποψη τοῦ Δ. Θεοδωρίδη, στὸ ἄρθρο του: «Σχετικά μὲ τὸ κύριο ὄνομα ΜΠΟΝΤΟΣ στὰ καραμανλίδικα» στὸ περιοδικὸ «Τουρκικὴ Γλώσσα καὶ Φιλολογία», ἐκδ. Φίλος. Σχολ. Παν. Κων/πόλεως, τ. 9, Νοεμβ. 1959, πού τὸ σχετίζει μὲ τὴ γεν. Φ ω τ ὁ ς δὲ μᾶς φαίνεται πειστικὴ.

58. Ἡ μορφή μὲ τὸ προθετικὸ -I- ἀπὸ ἐπίδραση τῆς Τουρκ. γλώσσας. Βλ. σ. 104, σημ. 15.

59. Δὲν πρόκειται γιὰ ἀμοιβαία μετάθεση τῶν -λ- καὶ -ρ-, ὅσο γιὰ μεταβολὴ τοῦ -ρ- σὲ -λ- καὶ τοῦ -λ- σὲ -ρ-. Πρόκειται γιὰ φωνήματα διπλευρῆς ἀντίθεσης: N. Tourbetzkoy, Principes de phonologie, Paris Klincksiek 1967, σ. 70.

60. Τὸ -σ- ἄλλαξε σὲ -ς- καὶ τὸ β σὲ μπ (b), φωνητ. φαινόμεν. συνηθισμένα στὴν Καπ.

- Σέλευκος** (Ζιντζιντ.), από τον όμώνυμο άγιο. Βλ. άκόμη στο Β'.
- Σεπφώρα** (Βέξε κ.ά.)· **Σαπφώρα** (Σκοπή).
- Σεραφείμ** (Φλοϊτά, Φάρασ. κ.ά.)· **Σεραφεΐμης** και **Σεραφεΐλης** (Σινασ.)· **Φαφείλης** (Σινασ.), από την παιδική ύσως γλώσσα. Οί παραλλαγές **Σεφέρ**, **Σεφέρης** (Ρούμ-καβακ, Καισάρ. κ.ά. σχετίζονται στη λαϊκή συνείδηση με τὸ Σεραφεΐμ. **Σερεφ** (Καισάρ.)· **Σεράϊν** (Ρούμ-καβακ)· **Σερεφεΐμης** ('Αξός).
- Σεραφεΐνα** ('Αραβισός), γυν. όν. από τὸ Σεραφεΐμ· **Σεραφεΐμία** και **Σεραφία** (Ζιντζ.).
- Σίμος** (Γκέλβ., Τσελτέκ).
- Σολομών** (Φάρασ., Ζιντζ. κ.ά.)· **Σαλμάν**, **Σολομώννης** ('Αξός).
- Σουσάννα** (Σαζάλτζα)· **Σωσάννα** ('Αραβισ. κ.ά.)· **Σουσάμ** (Ζιντζ.).
- Σοφία** (Σκοπή, κ.ά.)· **Σοφία** και **Σόφη** ("Αγ. Κων/τίνος)· **Σοφούλα** (Τελμησ.)· **Σοφιλή** (Φάρασ.)· **Σοφίγια** ('Αραβανί)· **Σόφγια** (Βέξε)· **Σόφχα** (Ούλαγατς).
- Σπυρίδων** ('Ανακ. κ.ά.)· **Σπύρος** (Σινασ.)· **Σπύριωμος**, **Σπύργιομα**⁶¹ ('Αξός)· **Σπύρ** (Σκοπή, Ζιντζ.)· **Ίσπύρ** (Κουρούμτζα)· **Ίσπύρης**⁶² (Φλοϊτά)· **Σπυρίδωμος** ('Ανακ.).
- Σταύρος** ('Ανακ. κ.ά.)· **Σταυρής** ('Ανακ.)· **Ίσταύρης** (Τασσί)· **Γιστάβρη** (Γκέλβ.).
- Σταυρούλα** (Σινασ.)· **Ίσταυρούλα** (Μιστί)· **Σταυριανή** (Σίλατα)· **Σταβριανή** ('Αξός)· **Σταυρινή** και **Σταυρενή** (Σινασός)· **Σταυρούκα** (Σινασ., Νεάπ.).
- Στέφανος** (Γκέλβ. κ.ά.)· **Στεφάν** ('Αραβανί)· **Ίστεφάν** και **Ίστιφάν** (Βέξε)· **Στεφούκος** (Σινασ.)· **Στεφανή(ς)** ("Ερεγλι).
- Στρατηγίσσα** και **Στρατηγίτσα** ('Αραβισός)· τὸ γυν. όν. όλοφάνερα εΐναι έμπνευσμένο από την ύτέρμαχο στρατηγό, την Παναγία. Βλ. και λ. **Ύπερμαχία**.
- Στυλιανός** (Νίγδη κ.ά.)· **Ίστυλιανός** (Σαζάλτζα)· **Ίστύλ** (Γκέλβ.)· **Στέλιο(ς)** ("Ερεγλι).
- Στυλιανή** (Γκέλβ.)· τὸ γυν. όν. από τὸ **Στυλιανός**· **Στυλενή** ('Ανακού).
- Σύλβεστρος** ('Αξός, κ.ά.)· **Σύλβιστρος** ("Ερεγλι)· **Σύλιστρος** ('Αραβισός, 'Αξός)· τὸ γυν. όν. **Συλβέστρα** (Γκολτζούκ).
- Συμεών** (Σαζάλτζ. κ.ά.)· **Συμεώνης** (Τζαλέλα κ.ά.)· **Συμεγώνης** ('Αξός)· **Συμογών** (Μιστί κ.ά.)· **Συμίων** (Γκέλβ.)· **Συμίδς** (Σινασ.).

61. Χαρακτηριστική εΐναι ή μορφολογική μεταβολή τοῦ όνόματος· βλ. Costakis, σ. 27.

62. Και πάλι τὸ προθετικό -ι-. Από τὰ όν. Ίσταύρης, Ίστιφάν, Ίστύλ. κλπ. φαίνεται ότι στα άρχικά συμφων. συμπλ.: σπ, στ. άναπτυσσόταν τὸ προθετικό -ι-.

Συμιανή (Νεάπ., Ἀραβισός)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ Συμεὼν > Συμιός.

Συνέσιος (Μουταλάσκη).

Συνόδα (Νεάπ. κ.ά.)· **Συνοδιά** (Προκίπ.)· ἡ Σύνοδος τῶν ἀρχιερέων γύρω ἀπὸ τὸν Πατριάρχη ποὺ διοικοῦσε τὴν Ὁρθόδ. Ἐκκλησία ἔγινε βαπτιστ. γυν. ὄνομα. Γιά τὸν τύπο **Συνόγια** (Ἀξός) δὲν ξεκαθαρίζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν κόσμο ἂν εἶναι παραλλαγή τοῦ Συνόδα > Συνοδιά ἢ τοῦ Ζηνοβία (βλ. λ.) **Συνόρα** (Ἀραβανί, μὲ τροπὴ δ > ρ). Ἡ ἄποψη τοῦ Στ. Κυριακίδη, ὁ.π. σ. 358, ἀπὸ τὸ ἰταλ. signiora, δὲν ἐρμηνεύει τὴν καππαδοκικὴ αὐτὴ μορφή.

Σύνοψη (Ἀραβισός)· τὸ γυν. ὄν. ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸ ἐκκλ. βιβλίον, τὴ Σύνοψη.

Σωτήριος (Καισάρ. κ.ά.)· **Σωτήρη(ς)** (Σινασ., Ζιντζ.)· **Σωτηράκης** (Στέφανος). Τὸ γυν. ὄν.: **Σωτήρα** (Ἀραβισός, Δήλα κ.ά.).

Σωφρόνιος (Σαρμουσακλί κ.ά.)· **Σωφρόνης** (Τσουχούρ)· **Σωφρόν** (Κουρούμζα)· τὸ γυν. ὄν. **Σωφρονία**.

Τιμόθεος (Φλοῖτά)· **Τίμο(ς)** (Μουταλάσκη)· **Τιμότεος** (Ἀραβανί)· Ὁ τύπος **Τετέ** (Ζιντζ.) σχετίζεται μὲ τὸ Τιμόθεος (Ε. Τσαλικογλου).

Τρύφων (Γκέλβ. κ.ά.)· **Τρύφοντας** (Ἀνακ.)· **Τρύφωνος** (Ἀξός: ὁ τύπος τῆς γεν. στὴ λειτουργία τῆς ὀνομαστικῆς· βλ. σ. 112, σημ. 45).

Υπάτιος (Γκέλβ.).

Υπερμαχία (Σινασ., Κερμίρα)· ἀπὸ τὴν ὑπέρμαχο στρατηγὸ, τὴν Παναγία. Βλ. λ. **Στρατηγίσα**.

Φεβρωνία (Κέσι, Ταξιάρχ. κ.ά.)· **Πεβρωνία** (Νεάπ. κ.ά.)· **Ἐβρωνία** (Σαζάλτζ.)· **Φεβρών** (Βέξε)· **Ἐβριὼν καὶ Ἐβρών** (Βέξε)· **Ἐβρὲν** (Βέξε).

Φιλάρετος (Σαζάλτζ.).

Φιλόθεος (Ταβλουσούν).

Φίλιππος (Νεάπ., κ.ά.)· **Φιλίπ.** (Καισ., Ζιντζ.)· **Φεῖλεφούς**, Δ. Ἀλεξανδρίδης, ὁ.π. σ. 442.

Φώτιος (Σκοπή, Γκέλβ. κ.ά.)⁶³ **Φώτης**, **Φωτάκης** (Ἀνακ.)· **Φωτεινός** (Νεάπ.).

Φωτεινὴ (Σινασ.)· **Φωτιανὴ** (Νεάπ.)· **Φωτίκα** (Σαζάλτζ.)· **Φωτεινὼ** (Σκοπή)· **Φωφὼ** (Σινασ.)· **Φωτούλα καὶ Φουντούλα** (Ἀξός).

Χαράλαμπος (Σιβρίχισαρ, Μιστὶ κ.ά.)· **Χαραλάμπης** (Ἑρεγλι)· **Χαρελέμης** (Φάρασσα, Ζιντζ.)· **Γαρελέμης** (Σινασός)· **Χάμπος καὶ Λάμπος**.

63. Κατὰ τὶς πληροφορίες τοῦ Ε. Τσαλικογλου, τὸ ὄνομα εἶχε καὶ τὴν τούρκικη μετάφρασή του: Νουρλῆς, Νουρλου (Φωτεινός, -ή). Βλ. Φακ. Ζιντζίντερε στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κ.Μ.Σ.

μπος (Μουταλάσκη). Ὁ τύπος **Χάρισμα** (Γούρδονος) εἶναι παραλ-
λαγή τοῦ **Χαράλαμπος**;
Χαριτωμένη (Ἀραβανί).
Χαρίτων (Πόρος κ.ά.)· **Χαρίτος** (Συνασ.).
Χαριτωνία (Ζιντζ.)· **Χαριτίνη**, **Χαρισύνη**, **Χαριτώνισσα** (Ζιντζ.).
Χριστόδουλος (Σίλατα, Γκέλβ.).
Χρίστος (Νεάπ. κ.ά.)· **Χρίστη** (Τασσί.)· **Χριστάκη(ς)** (Ἀνακού)· καὶ τὸ
γυν. ὄν. **Χριστίνα** (Σκοπή).
Χριστόφορος (Συνασ.)· **Χαστοφόρης** (Φάρας., Ἀνδριώτης, σ. 30)· **Χριστο-
φὸρ** (Ταλάς).
Χρυσόστομος (Σκοπή, Κίσκα κ.ά.)· **Χυσόστομος** (Συνασ.)· **Σόστομο(ς)**
(Κουρούμτζα)· **Χρυσιέστημα** (Ἀφσάρι)· **Χρυσιέσταμας** (Φάρα-
σα, καὶ Ἀνδριώτης σ. 20 καὶ 30).

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

(*Αρχαία, Μεσαιωνική, Νεότερα*)

Ἀγλαΐα, (Νεάπ.).
Ἀδεΐμαντος (Ζιντζ.).
Ἀθηνᾶ (Σκοπή, Ἑρεγλι κ.ά.)· **Ἀντίκ** (Μουταλάσκη)· **Ἀσήνα** (Ζιντζ.).
Ἀκρίτιος (Ἀραβσός)· **Ἀκρίτας** καὶ **Ἀκρίτης** (Συνασός)· **Ἀκριτ** (Φλοῖτά).
Ἀλέξιος (Ἀνακού, κ.ά.)· **Ἀλέξης** (Γκέλβ.). Βλ. λ. καὶ στὸ Α'·
Ἀλκιβιάδης (Σκοπή).
Ἀνδρομάχη (Νεάπ., Ταβλουσουν)· **Ἀνδρο** καὶ **Ἀντρο** (Ζιντζ.) καὶ **Ἀνδρῶ** (;)
Ἀνδρονίκη (Σαζάλτζα)· **Ἀνδρῶ** (Ταξιάρχης), κατὰ τὰ Βυζ. γυν. ὄν. σὲ -ώ.
Ἀνδρόνικος (Προκόπι, Ἀνδρονίκι κ.ά.)· τὸ ὄν. ἔφερε καὶ ἅγιος τῆς Ἐκκλη-
σίας ποὺ τιμᾶται στίς 9 Ὀκτ., **Ἀντρόνικος** (Ζιντζ.).
Ἀντιγόνη (Νεάπολη).
Ἀντιόπη (Ἀγιρνάς)· ἀπὸ τὴν ἑλλ. μυθολογία.
Ἀρίσταρχος (Νεάπ.).
Ἀριστείδης (Γκέλβ., Κερμ.)· **Ἀρίς** (Ζιντζ.)
Ἀριστοτέλης (Κερμίρ.)· **Ἀρίς** (Ζιντζ.)· **Ἀριστὸ** καὶ **Ἀριστοταλῖς**, Δ. Ἀλε-
ξανδρίδης, ὁ.π. σ. 439.
Ἀρκάδιος (Γκέλβ.)· καὶ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας.
Ἀρκαδία (Καβουκλού)· σ' ἀντίθεση πρὸς τὸ ἄνδρ. ὄν. Ἀρκάδιος. **Ἀρκαζία**
(Στέφανα, Ζιντζ.)· **Ἀρκᾶζ** (Ζιντζ.).
Ἀρτεμις (Ζιντζ.)· **Ἀρτεμησία** (κατὰ Ε. Τσαλικογλ., βλ. λ. κεφ. Ε').
Ἀρχέλαος (Συνασ.).
Ἀρχίδαμος (Νεάπ.).
Ἀρχίνους (Σαζάλτζα).

***Αρχων** (Κερμ., Σκοπή). ἡ λέξις δηλωτικὴ τοῦ ἀξιώματος, ποῦ πῆρε καὶ τὴν ἔννοια καταγωγῆς, ἔγινε βαπτ. ὄν. ἀνδ.

***Αρχόντισσα** (Σκοπή κ.ά.). στὴ βάση τοῦ ἀνδρ. ὄν. ***Αρχων**. ***Αρχόντισσα**⁶⁴ (Σίλατα, βλ. περιοδ. **Ξενοφάνης**, 1896, 192). ***Αρχόνσα** (Νεάπ., Δήλα κ.ά.). ***Αρχοντοῦ** (Σινασ.). ***Χοντή** (Νεάπ. βλ. καὶ Σ. Κυριακίδης, **Λαογρ.**, 5, 1915, 354). ***Αρχοῦσα** (Νεάπ.).

***Ασπασία** (Σκοπή, Γκέλβ.).

Αὐγουστής (Νεάπ.). ἀπὸ τὸν τίτλο τῶν Βυζ. αὐτοκρατόρων, παρμένο ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.

***Αφροδίτη** (*Αραβανὶ κ.ά.).

***Αχιλλεὺς** (Πόρος κ.ά.). ***Αχιλλέας** (Σινασ., Γκέλβ.).

Βελισάριος (Ζιντζ.). **Βελισσάρ** καὶ **Πελισσάρ** (Ζιντζ.).

Βυζάντιος (Προκόπι). θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ καὶ γεωγραφ. ὄν.

Γοργονία (Νεάπ.).

Γραμματικὴ (Νεάπ., *Ανακ. κ.ά.). τὸ γυν. ὄν. παραδίδεται ἀπὸ τὰ Βυζ. χρόνια (Βλ. Κ. *Αμαντος, **H.M.E.**, 1929, 118). Εἶναι συνηθισμένο καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Δηϊάνειρα (Κέσι).

Δημοσθένης (Σκοπή, Προκόπι κ.ά.).

Διογένης (Νεάπ.).

Διόδωρος (Καισ.).

***Ερατὼ** (Σκοπή).

***Εριφύλη** (Ζιντζ.).

***Ερμόλαος** (Γκέλβ.). ***Ερμος** (Γκέλβ.). καὶ ὄνομα ***Αγίου** ποῦ ἐορτάζεται στίς 26 Ἰουλίου.

Εὐδόκιμος (Στέφανα).

Εὐκλείδης (Κερμίρ.). **Οὐκλιντές**, Δ. ***Αλεξανδρίδης**, ὁ.π. σ. 440.

Εὐρυδίκη (Σινασ., Σίλατα).

Εὐτέρπη (Σκοπή, Ζιντζ.). **Εὐθέρπη** (Σκοπή) κατὰ ὑπεραρχαϊσμό.

***Ηρα** (Νεάπ.).

***Ηράκλειος** (Ζιντζ.). ***Χηρκήλ**, **Χιράκλ**, Δ. ***Αλεξανδρίδης**, ὁ.π. σ. 440.

***Ηρακλῆς** (Γκέλβ., Ζιντζ.).

Θάλεια (Γκέλβ.).

Θεαγένης καὶ **Θεογένης** (Κερμ.).

64. Μὲ πτώση τοῦ -ι- ἀτόνου ἀνάμεσα στὰ δυὸ σύμφωνα. Στὸν τ. ***Αρχόνσα**, παρατηρεῖται ἡ ἀπλοπ. τοῦ συμφων. συμπλέγματος -ντσ- σὲ -νσ-.

Θεμιστοκλῆς (Νεάπ.). **Τεμιστοκλῆς** ('Αραβανί). **Θέμις** (Νεάπ.).
Θεόκριτος (Γκέλβ.).
Θεόφραστος (Γκέλβ.).

Ίουστινιανός καὶ **Ίουστιανός** (Γκέλβ.). **Οὐστούν-Γιανός**, 'Αλεξανδρίδης,
 β.π. σ. 440.

Ίουστίνος (Γκέλβ.). καὶ ὄν. Ἀγίου. **Οὐστουνιός** καὶ **Οὐστούν**, Δ. 'Αλε-
 ξανδρίδης, β.π. 440.

Ίπποκράτης (Βέζε). **Μπεκράτ**, **Πουκράτ** Δ. 'Αλεξανδρίδης, β.π., σ. 440.
Ίσμήνη (Σινασ.).

Ίφιγένεια (Νεάπ.).

Καῖσαρ (Γκέλβ.). ἀπὸ τῆ Βυζ. παράδοση. **Καγίσερ** (Καισάρ., σὲ κώδικες τῶν
 μέσων τοῦ 18ου αἰ.).

Καλλιξένη ('Αραβανί). **Κιουλλουξένα** (Νεάπ.). **Κουλλιξένε** (Σίλατα, βλ.
 Ξενοφάνης 1, 1896, 430).

Καλλιόπη (Στέφανα, 'Ανακού). **Καλλιῶ** (Τζαλέλα). **Κάλλη** (Ζιντζ.).

Καλλιρρόη ('Ανακού).

Καλλισθένη (Σιβρίχισαρ). οἱ παραλλαγές **Κιουλουσθένη** (Νεάπ.), **Κουλουσθέ-
 νη** καὶ **Κουλουστέν** (Ταβλουσούν), **Κουλιστένα** (Σίλατα), **Κουλι-
 στέν** (Σιβρίχισαρ) ὁφείλονται στὴν τούρκ. λ. Gülistan = ροδώ-
 νας. Βλ. **Γιουλιστάν** στὸ Γ2.

Καλυψώ (Νεάπ.).

Κασσάνδρα (Σκοπή).

Κίμων (Φερτέκι).

Κλεάνθης (Νεάπ.), καὶ γυν. ὄν. **Κλεάνθη** ('Αραβανί).

Κλεισθένης ('Αξός). **Κλουστένης** ('Αξός).

Κλειῶ (Νεάπ.).

Κλεόβουλος (Προκόπι).

Κλεονίκη ('Αραβανί, Δήλα, κ.ά.).

Κλεώνυμος (Ταβλουσούν).

Κλεοπάτρα (Σινασ.).

Κομνή (Γκολτζούκ). **Κουμιανή**, **Κουμγιανή**, **Κουμιά** (Νεάπ.). ἀπὸ Βυζ.
 ὄν. τῶν Κομνηνῶν.

Κομιανός (Σκοπή). **Κουμγιανής** (Νεάπ.), ὄν. ἀνδρῶν.

Κορίνα (Μουταλάσκη).

Κορνήλιος (Σκοπή κ.ά.). ἀπὸ τῆ ρωμαιοβυζ. παράδοση. Καὶ γυν. ὄν. **Κορνη-
 λία**.

Λέων ("Αγ. Κων/τίνος). ὄν. Βυζ. αὐτοκρατόρων. Τουρκ. μετάφ. **Ἀσλάν** (βλ.
 λ. Γ2).

Λεωνίδα (Γκέλβ. Μαλακοπή).

Λουκιανός (Νεάπ., Ζιντζ.). Κατά τὸν Ε. Τσαλ. τὸ ὄν. σχετιζόταν μὲ τὸ Λου-
κᾶς (βλ. λ.).

Μαξιμὸ (Νεάπ.)· ἀπὸ τῆ Βυζ. ὀνοματολογία (βλ. Κ. Ἀμαντος, Η.Μ.Ε.,
1929, σ. 119).

Μαυρίκιος (Νεάπ.)· ὄν. Βυζ. αὐτοκρατόρων.

Μελπομένη (Σαζάλτζα)· Μέλπω (Σινασ.)· Μένη (Σκοπή).

Μενέλαος (Πόρος, κ.ά.).

Μερόπη (Νεάπ.).

Μιλτιάδης (Ζιντζ.)· Μίλη (Ζιντζ.).

Ναυσικᾶ (Γκέλβ. κ.ά.).

Νεοκλῆς (Γκέλβ. κ.ά.).

Νέστωρ (Σκοπή)· Νέστορας (Σινασ.).

Ξανθίπη (Νεάπ.).

Ξενοκράτης (Γκέλβ.).

Ξενοφῶν (Γκέλβ., Κερμ.)· μὲ τὸ ὄν. τοῦ ἀρχαίου ἱστορικοῦ ὑπάρχει καὶ χρι-
στιανὸς Ἅγιος.

Ὅδυσσεύς, Ὅδυσσέας (Γκέλβ.).

Ὀλυμπία (Ἑρεγλι κ.ά.)· Ὀλὺμ (Ζιντζ.)· Ὀδρουμπία (Σινασ.), μὲ φανερὲς
τὶς φωνητικὲς μεταβολές: τὸ ο > ου, λ > ρ, υ > ου.

Ὀλυμπιάδα (Σκοπή, Μουταλάσκη).

Ὅμηρος (Τσελέκ).

Ὅρεστης (Ποτάμια, Προκόπι)· μὲ τὸ ὄνομα τιμᾶται καὶ Ἅγιος.

Πανδώρα (Σινασ., Καισ.)· Πανζώρα (Ζιντζ.).

Παράσιος (Γκέλβ.)· νὰ πρόκειται γιὰ τὸ ὄν. τοῦ ἀρχ. ζωγράφου ἢ γιὰ παραλ-
λαγὴ τοῦ Παρασκευά;

Παρθενόπη (Σίλατα).

Πατρίκιος (Μουταλάσκη)· ἀπὸ τὸν τίτλο Βυζ. ἀξιωματοῦχων.

Περικλῆς (Νεάπ.).

Περσεφόνη (Οὐλαγάτς).

Πηνελόπη (Σκοπή)· Πηνολόπη (Ἀραβανί)· Πενιλόπη (Ἀραβανί)· Πηνα-
λόπη (Βέξε)· Πηνελόπ (Σινασ.)· Πίνο (Στέφανα, Ζιντζ.).

Πλάτων (Ἀνακού)· τὸ ὄν. τοῦ ἀρχ. φιλοσόφου ὑπῆρξε καὶ ὄνομα χριστιανοῦ
ἀγίου (βλ. εἰσαγ. σ. 95). Ἐφλατοῦν, Δ. Ἀλεξανδριδῆς, ὁ.π. σ. 442.

Πολύμνια (Σκοπή κ.ά.).

Πολυξένη (Γκέλβ.)· **Πολυξέν** (Συνασός)· **Πολύκ** (Ζιντζ.).

Πραξιτέλης (Γκέλβ.).

Πύρρος (Ίντζέσου).

Ρωμανός (Άραβανί, Άαραβισός).

Ρωξάνη (Ούλαγάτς).

Σαπφώ (Γκέλβ.).

Σέλευκος (Ζιντζ.)· με τὸ ὄν. τιμᾶται καὶ ἅγιος, ποὺ γιορτάζει στὶς 16 Φεβ.
βλ. λ. στὸ Α'.

Σοφοκλῆς (Προκόπι).

Σοφός (Σκοπή)· ἀπὸ τῆ Βυζ. παράδοση ἡ συγκεκομμένη μορφή τοῦ Σοφοκλῆς;

Σωκράτης (Προκόπι κ.ά.).

Τερψιχόρη καὶ **Θερψιχόρη** (Γκέλβ.).

Τηλέμαχος (Σκοπή, Ταβλουσ. κ.ά.).

Τιμολέων (Νίγδη).

Τριψιθέα (Άνακού), ἀπὸ τό: Τερψιθέα.

Φάδρα (Σκοπή), ἀπὸ τὸ Φαίδρα.

Φιλομήλα (Νεάπ.).

Φωκᾶς (Συνασός)· ἀπὸ τὸ ὄν. τῶν Βυζ. αὐτοκρ.

Φωκαδὸς (Σινασ.)· γυν. ὄν. σὲ ἀντίθεση μετὰ τὸ ἄνδρ. Φωκᾶς. Πρβλ. **Φκαδίνα**
στὴ Μακεδ., Ι. Σταμνόπουλος, ὅ.π.

Χαρίλαος (Νεάπ.).

Χαρίκλεια (Σαζάλ., Άνακ.)· **Χαλίκλεια** (Άραβανί)· **Χαρικλῆ** (Σινασ.)· **Χαρικ** (Ζιντζ.). Ὁ τύπος **Χαιρέκα** (Άνακού) πιθανὸν νὰ εἶναι παρ.
ἀλλ. τῆς Χαρίκλειας μετὰ διάθεση παρετυμολογικὴ καὶ σκωπτικὴ.

Γ' ΜΕ ΠΝΕΥΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

1. Ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Λεξιλόγιο

Ἀδαμάντιος (Άαραβισός)· **Διαμάντης** (Άαραβισ.)· **Διαμαντή(ς)** (Σαζάλτζα,
Σίλατ.).

Ἀηδονίτης (Φάρασ.)· γιὰ τὴ βάση τοῦ ὄν. βλ. Σ. Κυριακίδης, ὅ.π. σ. 354.

Ἀκριβή (Βέξε)· ὄν. γυν. συνηθισμένο καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ ἑλλ. κόσμου (βλ.
Τ. Γριτσόπουλος, Λαογρ. 16 (1957) σ. 337 κ.ε.): ἀγαπημένη.

Ἀνθὴ καὶ **Ἀθῆ** (Συνασός)· μπορεῖ νὰ εἶναι συγκεκομ. τύπος τῶν γυν. ὄν. Εὐαν-
θία ἢ Μαριάνθη ἢ Χρυσάνθη (βλ. λ.)· **Ἀνθούλα**, **Ἄνσοῦ** (Ζιντζ.).

***Ανατολή** (Καρατζόρεν)· ***Ανατόλ** (Ζιντζ.)· για την όμορφιά αλλά και τὸ σφρῆ-
γος τοῦ φυσικοῦ φαινομένου τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου (βλ. Κ. "Α-
μαντος, ὁ.π. σ. 119) κι ὄχι ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸ ὄρο.

***Αργυρή** ('Ανακού, Σίλατα)· ***Αργυρῶ** (Σκοπή)· ***Αργερή** ('Αξός)· (βλ. Σ.
Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 351).

***Ασήμες** (Ποτάμια)⁶⁵· ***Ασημιὸς** (Τζαλέλα)· ***Ασμεγὸς** ('Αξός).

***Ασημίνα** (Φλοϊτά)· ***Σημιὰ** (Σαζάλτζ.)· ***Ασημία** (Σίλατ.).

Αὐγή (Γκέλβερι) γραμμένο ***Αβγί**.

Βαρσάμης (Κερμίρα) ἀπὸ τὸ φυτὸ Βάλσαμο.

Βαρύτιμος (Μπουγά-Μαντέν)· λόγῳ τῆς σημασίας του τὸ ἐπίθ. ἔγινε βαπτι-
στικὸ ὄνομα.

Βασιλική (Σινασ.)· **Βασιλεκή** (Βέξε)· **Βασλική** (Φαρασα)· **Βαλτσική** καὶ
Βατισκοῦ (Σινασ.)· **Βάσω** (Σινασ.)· **Βασίκο** (Καισ.).

Βασιλόπισσα (Σκοπή)· ἀπὸ τῆ βασιλόπιττα;

Γαρυφαλλιά ('Αραβισ.)· **Γαρυφύλλα** (Σινασ., κ.ά.)· **Καραφύλλα** ('Ανακού)
Καρεφύλ καὶ **Καρύφαλη** (Ζιντζ.).

Δάφνη (Σκοπή).

***Ελπινίκη** (Σινασ.).

***Επιστήμη** (Σαζάλτζ., Δήλα κ.ά.)· ***Επίστη** ('Αραβισ.).

***Ερασμία** (Σινασός).

***Ερωτία** (Γκέλβ.)· εἶναι φανερὴ ἡ βάση τοῦ ὀνόματος.

Εὐανθία (Σκοπή κ.ά.)· **Εὐανθῆ** (Σινασ.)· **Εὐανσία** (Ζιντζ.)· ***Ανσοῦ** (Ζιντζ.)
βλ. καὶ λ. ***Ανθή**, ***Εβᾶς** (Ζιντζ.).

Εὐθαλία ('Ερεγλι κ.ά.)· ***Εφταλίγια** ('Αραβανί)· ***Εφταλία** καὶ ***Εφτάλ** (Ζιντζ.).

Εὐμορφία καὶ **Μορφιά** (Τζαλέλ., Δήλα κ.ά.)· **Μορφούλα** (Σινασ.)· ***Εμόρφη**
(Ζιντζ.).

Εὐνίκη (Στέφανα)

Εὐπραξία ('Ανακ. κ.ά.)· ***Επραξία** ('Ανακ.)· ***Ιπραξία** (Σκοπή)· **Πραξία** καὶ
Πραξούλα (Σιν.)· τὸ ὄν. Εὐπραξία μαρτυρεῖται σὲ ἐπιγραφὴ τοῦ
9ου μ.Χ. αἰ. ('Αρχ. 'Εφημ. 1886, σ. 237).

Εὐπρεπία (Δήλα).

Εὐταξία ('Αραβανί).

Εὐτυχία (Γκέλβ.).

Εὐτόχιος (Προκ. κ.ά.).

Εὐφροσύνη (Ταζιάρχης κ.ά.)· **Σεφροσύνη** (Ζιντζ.)· **Φροσύνα**, **Φροσούλα**,

65. Τὸ ἀνδ. ὄν. 'Ασήμες ὅπως καὶ ἡ 'Αργυρὴ καὶ 'Ασημίνα ἔχουν γίνεи στὴ βάση τοῦ με-
τάλλου (ἄσημος ἄργυρος, ἄργυρος).

Φρόσω (Συνασ.). Μὲ τὸ ὄνομα **Εὐφροσύνη** τιμᾶται καὶ ἁγία τῆς Ἐκκλησι., ἀπ' ὅπου καὶ ἡ διάδοσις τοῦ ὀν. στὴν Καππ. **Φοσυνή** (Μουταλάσκη)· **Ἐβροσύνη** ('Αξός)· **Ἐφρής** ("Ενεχίλ)· **Ἐφρός** (Νεάπ.).

Εὐχαρίς ("Ερχιλετ).

Εὐωδία ('Ανακού)· **Εὐωδιᾶ** (Νεάπ.).

Ζαφείριος, Ζαφείρης, Ζεφείρης ('Αξός), ἀπὸ τὸ σάπφειρος (βλ. Σ. Κυριακίδης ὁ.π. σ. 356).

Ζαφεῖρα (Συνασ., κ.ἄ.)· τὸ γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ Ζαφείρης· **Ζαφειρούλα** (Σκοπή).

Ζαχαρώ ('Ανακού)· **Ζαχαροῦ** (Συνασ., 'Ανακ.)· **Ζαχαρίσα** (Σκοπή)· **Ζαχαροῦλα** (Συνασ.). Στὴν λαϊκὴ ἀντίληψη τὸ γυν. αὐτὸ ὄν. συνδέεται περισσότερο μὲ τὴ Ζάχαρη παρὰ μὲ τὸ Ζαχαρίας, ποὺ εἶναι βιβλικὸ ὄνομα. Καὶ οἱ τούρκ. παραλλαγές **Σακάρα, Σεκέρα** (Νεάπ.), **Σακήρα** (Σίλατα) ἐκφράζουν αὐτὴ τὴν ιδέα.

Ζήσης (Ταλάς). (Βλ. Σ. Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 338 σημ. 1).

Ζωγράφος (Νεάπ.)· ἡ λ., δηλωτικὴ ἐπαγγ., ἔγινε βαπτ. ὄνομα ἀνδρῶν.

Ἰάνθη (Γκέλβ.)· λόγιος σχηματισμὸς ἀπὸ τὸ ἶον (= ρόδο) + ἄνθος· πρβλ. **Ροδάνθη**.

Καθαρή (Νεάπ., Σίλατα: βλ. περιοδ. Ξενοφάνης 1, 1896, 288)· ὡς γυν. ὄν· τὸ ἐπιθετο φορτίζεται καὶ μὲ χριστιανικὸ νόημα τῆς ἀγνότητος.

Καλάνα (Νεάπ.)· τὸ γυν. ὄν., ἀπὸ τῆ σύνθεσις: **Καλὴ** + **Ἄννα** (βλ. Σ. Κυριακίδης, ὁ.π. σ. 359).

Καλὴ (Νεάπ.)· τὸ γυν. ὄν. εἶναι εὐχρηστο ἀπὸ τὰ Βυζ. χρόνια. Στὴν Κερμύρα, Γκέλβερι, τὸ **Καλλίστη** μαρτυρεῖται ἐπίσης ὡς βαπτ. ὄν. γυναικας.

Κανέλλα (Ταβλουσσύν).

Κεράς ('Αξός)· γυν. ὄν., ἀπὸ τὸ δέντρο: Κερασιά.

Κοραλλία (Σαζάλτζ.).

Λεμόνα, Λεμονιᾶ (Συνασ.).

Λιγερή (Συνασ.)· **Λιλίκα** (Συνασ.), ἀπὸ τὸ Λιγερή;

Λουλουδιᾶ καὶ Λουλουκα (Συνασ., Δήλα)· **Πουλουδού, Πουλουδιού** (Νεάπολ.).

Μαῖος, Μάης ('Αραβισι.)· **Μάγης** (Φλοῖτά, 'Αξός)· **Μαΐκος** (Φλοῖτά)· **Μάγ** (Σίλατα, βλ. καὶ Ξενοφάνης, 1, 1896, 430).

Μάλαμα καὶ Μαλαματένια (Συνασός).

Μανιώ (Τελμησ.), ἀπὸ τό: Μάννα;

Μαργαρίτα (Μπουγα-Μαντέν).

Μελίνα, Μελάνα (Νεάπ.), ἀπὸ τὸ μέλι.

Μερσίγια καὶ **Μέρτινη** (Σκοπή) ἀπὸ τὸ μυρσίνη (Σ. Κυριακίδης, ὅ.π. 355).
Μεταξωτή (Νεάπ. κ.ά.)· **Μεταξούλα** (Σινασ.)· **Μετάξα** (Μαλακοπή). **Με-
 τάξη** (Ἀραβανί).

Μουσκού (Νεάπ. κ.ά.)· **Μουσκιὰ** (Νεάπ.)· **Μοσκιού** (Ἀξός)· ἀπὸ τό: μόσχος
 (τὸ ἄρωμα).

Νικοκράτης (Ζιντζ.).

Νόνα (Γκέλ.), ὡς γυν. βαπτ. ὄν.

Νυμφοδώρα (Γκέλβ.)· **Νυμφηδώρα** (Ἀνακ.)· **Νυφοδώρα** (Σινασ.)· **Νύμφω**
 (Στέφανα).

Ξανθή (Νεάπ. κ.ά.)· **Ξανθοῦλα** (Σίλατα κ.ά.)· **Ξαθή** (Ἀνακ., Ἀραβανί)·
 συγκεκομμένη μορφὴ τοῦ Ξανθίππη; (βλ. Σ. Κυριακίδης, ὅ.π.
 σ. 341).

Παγώνα (Ποτάμια).

Πάνθηρ (Σκοπή).

Πέρδικα (Ἀνακ.)· **Περδικούλα**, **Περτικούλα**, **Πέρτικα** (Σινασ.).

Πιπέρη (Μπουγά-Μαντέν)· βλ. καὶ Σ. Κυριακίδης, ὅ.π. σ. 356.

Πλουμιστή (Σίλατα, Ξενοφάνης, 4, 1906, 473)· γιὰ τὴν προέλευση τοῦ ὄν.
 βλ. Σ. Κυριακίδης ὅ.π. σ. 357.

Πλουτονία (Σκοπή)· ἀπὸ τὸν πλοῦτο, φορέα ἄνετης ζωῆς.

Πολυδώρα (Γκέλβ.).

Ποταμιὰ (Ἰντζέσου).

Ποτήρα (Νεάπ.)· ὁ Σ. Κυριακίδης, ὅ.π. σ. 356 θεωρεῖ τὸ γυν. ὄν. δοσμένο
 ἀπὸ σκωπτικὴ διάθεση (τύπ. Ποτήρω)· ἀλλὰ τὸ **ποτήρι(ον)**, ποὺ
 στέκεται στὴ βάση τοῦ ὀνόματος καὶ μὲ τὸ ὅποιο πίνει κανεὶς νε-
 ρὸ ἢ ἄλλα ὑγρά, διακρίνεται γιὰ τὴν καθαρότητά του· ἡ φράση:
 «εἶναι (ἢ κοπέλλα) νὰ τὴν πιεῖς στὸ ποτήρι», δηλ. πολὺ ὁμορφη
 καὶ κομψή, δίνει μιὰ διαφορετικὴ ἐρμηνεία στὸ γυν. ὄν. Ποτήρα
 ἢ Ποτήρω, ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Σ. Κυριακίδη.

Πουλημισία (Σκοπή)· τὸ γυν. ὄν. νὰ σχετίζεται μὲ τὴ συνήθεια τῆς εἰκονικῆς
 πώλησης ἑνὸς νεογέννητου, συνήθεια διαδεδομένη σ' ὅλο τὸν ἑλ-
 λην. κόσμος; Πάντως ἡ ἐρμηνεία τῆς λ. δὲν εἶναι εὐκολη. Στὴν
 Πελ/σο κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν μαρτυροῦνται οἱ τύποι γυν. ὄν.
Πουλησίνα καὶ **Πουλησιάνα** (βλ. Τ. Γριτσόπουλος ὅ.π.)· οἱ τύποι
 ὅμως αὐτοὶ δεῖχνουν καθαρὰ τὴ συνήθεια τῆς πώλησης.

Πωλούμενος (Σκοπή)· τὸ ἀνδ. ὄν. ἀπηχεῖ τὴν εἰκον. πώληση· σ' ὅλη τὴν Ἑλ-
 λάδα εἶναι κοινὸ τὸ ὄν. **Ποῦλος**.

Ραδινὴ (Φλοῖτά).

Ρίζος (Σινασός): ἀπὸ τῇ Ρίζα, ριζωμένος.

Ροδὴ (Προκόπι).

Ροδονίκη (Μουταλάσκη).

Σαματιανὴ (Νεάπολη, Σίλατα κ.ά.): παραλλαγή τοῦ **Σταματιανὴ** (Νεάπ.).
Σταματία (Σίλατ.)· (βλ. καὶ Σταμάτης).

Σμαράγδα καὶ **Σμαρὼ** (Καγιαμπάσι κ.ά.).

Σταμάτης (Σινασός κ.ά.): **Ταμάτης** (Ζιντζ.). Ἀπὸ τὴν ἰδέα νὰ σταματήσει
τὸ κακὸ τῶν θανάτων.

Στεκότος (Σκοπή): ἀπληγεῖ τὴν ἴδια λαϊκὴ ἰδέα μὲ τὸ Σταμάτης (στέκω =
σταματῶ, κάνω κάτι νὰ σταματήσει). Στὴν Πελ/σο, στὰ χρόνια
τῆς τουρκοκρ. μαρτυρεῖται τὸ γυν. ὄν. **Στεκούλα** (Τ. Γριτσόπ.
ὅ.π.). Ὁ Σταμνόπουλος, ὅ.π., ἀναφέρει τοὺς τύπους **Στεκότος**
καὶ **Στεκούλης**.

Συμευτὴ (Ἀραβισός κ.ά.), ἀπὸ τὸ Βυζ. **Χυμευτὴ** (Κ. Ἄμμαντος, ὅ.π. σ. 119):
Συμευθὴ (Ἀνακ., Σίλατα), ἀπὸ ὑπεραρχαϊσμό.

Συμέλα (Φλοῖτὰ κ.ά.): **Σουμέλα** (Τασλίκ) ἀπὸ τὸ **Χυμέλα** (χύνω μέλι μὲ τὸ
στόμα).

Συρμούλα (Γκέλβ.)· ἀπὸ τὸ λεπτὸ καὶ εὐλύγιστο σύρμα· στὴν Πελ/σο: **Σύρ-
μη** (Τ. Γριτσ. ὅ.π.).

Τζίτζικα (Νεάπ.).

Τριανταφυλλιά (Γκέλβερι): **Τριανταφύλλα** (Σκοπή): **Τριανταφυλλίτσα**
(Γκέλβ.): **Τριανταφύλλη** (Ζιντζ.): **Ταφύλγια** καὶ **Ταφύλη** (Ζιντζ.).
Ταφούλα (Σινασ.), ἴσως καὶ ἀπὸ τὴν παιδ. γλώσσα.

Τριαντάφυλλος (Ἀξὸς κ.ά.).

Τρυφερὴ (Βέξε κ.ά.): **Τρυφερίτσα** καὶ **Τρυφερίσα** (Σκοπή): **Τιλφερὴ** (Σκοπή).
Κιουλφερὴ (Νεάπ., ἀπὸ τούρκ. ἐπίδρ.): **Κουλφερὴ** (Σίλατα, βλ.
Ξενοφάνης, 1, 1896, 430).

Τσάκα, Τσακώ, Τσακούλα (Σινασ.): γιὰ νὰ υπογραμμιστεῖ, πιθανόν, ἡ γυν.
χάρη. **Τζάκα** (Δήλα).

Υάκινθος (Νεάπολη): ἡ λ. μεταφρασμένη στὴν τούρκικη συνηθίζεται ὡς βαπτ.
ὄν.: **Ζυμπούλης, Ζιουμπούλης** (βλ. λ.).

Υπογράφου (Σκοπή): μὲ τὴ σκαπτικὴ διάθεση γιὰ τὰ ψιμμύθια τοῦ προσώ-
που; ἢ γιὰ τὴν ἐξάρετη συμπεριφορά; Τὸ ὄν. πάντως εἶναι γυ-
ναικεῖο.

Φεγγαρίνα (Νεάπ.): **Φεγγάρα** καὶ **Φεγγοῦ** (Ἀνακ.): **Φεγγάρινα** (Σίλατ.).
Φιλοξένη (Νεάπ.).

Φυλάχθου καὶ **Φυλαχτοῦ** (Νεάπ.): προέρχεται ἀπὸ τὴ ρηματικὴ μορφή τοῦ
φυλάττομαι ἢ εἶναι τὸ οὖς. **Φυλαχτός**;

Χρύσανθος (Φλοϊτά)· Χύσαντος (Σινασ.)· Χρύσταντο (Ἀραβανί)· Χουρσάνης (Σινασ.).

Χρυσάνθη (Μαλακοπή κ.ά.)· Χρυσάνη (Ρούμκαβακ).

Χρυσή (Ἀνακού κ.ά.)· Χουρσή (Κάρσαντι, Ἀραβανί)· Χρυσίνα (Τσου-
χούρ)· Χρουσή (Ἀνακ.)· Χρυσάφω καὶ Χρυσάφα (Σινασ., Νεάπ.)·
Χρυσούλα (Σκοπή)· Χουρσάβα καὶ Χουρσουλιὰ (Ἀραβισ., Ἀ-
ξός). Ἀπὸ ἐδῶ προέρχονται καὶ οἱ τύποι μὲ δυνατή τὴν τουρκ.
ἐπίδραση: Χορσάφ καὶ Χουρσάφ (Ζιντζ.) = Χρυσάφης.

Χρυσοκύρα (Μπερεκετλί).

Χρυσομάλλα καὶ Χρυσομάλλου (Νεάπ.)· (βλ. Κ. Ἀμαντος, ὅ.π. σ. 119).

Ὠραία (Σκοπή)· τὸ ὄνομα καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ ἑλλην. κόσμου.

2. Ἀπὸ τὸ Τούρκικο Λεξιλόγιο⁶⁶

Ἀγιάν (Νεάπ., Ταλάς κ.ά.)· τουρκ. ayan = πρόκριτος.

Ἀζίζα (Νεάπ.), τὸ ἀντίστοιχο τῆς Ἀγνῆς.

Ἀϊβάζ (Νεάπ.)· Ἀϊβάθα καὶ Ἀϊβάτ (Φλοϊτά)· Ἐγιβάζ (Καισ.)· ἀραβ. *ibn az* =
μισθός, ἀντάλλαγμα.

Ἀϊντογντοῦ (Νεάπ.), Ἀϊδογδῆ (μὲ κάποιον ἐξελληνισμό)· ἡ τούρκ. λέξ. ση-
μαίνει «φεγγαρογεννημένη»· πρβλ. τὸ ὄν. Φεγγαρίνα.

Ἀλλαχβερτί (Καισ.)· πρόκειται γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ ἑλλ. ὄν. Θεοδόσιος·
ἀλλάχ (= Θεός + βερτί) = ἔδωσε, πληροφ. Ε. Τσαλικογλου.

Ἀλτίν, Ἀλτούνα (Νεάπ., Καισ.), παράλληλο πρὸς ἑλλ. γυν. ὄν.: Χρυσή, Χρυ-
σάφα (βλ. λ. στὸ Γ1).

Ἀρζουμάν (Σεμέντρα, Ζιντζ.)· κατὰ τὸν Ε. Τσαλ. Ἀ ρ ζ ο ὺ = ἐπιθυμία καὶ
Ἰμάν = πίστη, θρησκεία. Ἐπομένως ὁ φιλόθρησκος; Ἀλλὰ καὶ
Ποθητός.

Ἀρσλάν, Ἀσλάν καὶ ἐξελληνισμένο Ἀσλάνιος (Νεάπ.)· Ἀσλάνης (Ἀξός)·
ἡ τουρκ. λ. arslan = λέων (βλ. λ. κεφ. Β').

Γαγιάπασα (Νίγδη)· Καγιάπασα (Σαζάτζ.)· Καγιάπαλη (Ταλάς)· ἡ τουρκ.
λεξ. σημαίνει Κεφαλόβραχος.

Γιάγιας (Ἀξός);

Γαδεμλῆς (Ἀξός)· παράλληλο πρὸς τὸ Εὐτύχιος.

Γαρασοῦλης καὶ Καρασοῦλης.

66. Γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν ὀνομάτων ἀπὸ τὸ τούρκικο λεξιλόγιο πολύτιμη ἦταν ἡ βοήθεια
τοῦ συνεργάτη τοῦ Κ.Μ.Σ. Ἑρμ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, πού εἶναι τουρκομαθής.

Γαρίπ (Νεάπολ.) παράλληλο πρὸς τὸ ἑλλην. Ξένη, Ξένος, Ξενίας.

Γενεπὲκ (Κερμ.) βλ. **Ἐγενεπὲκ**.

Γιαγμούρ (Νεάπ.), **Τιογμούρ** (Ζιντζ.)· **Γιαγμίρ** (Ζιντζ.)· yağmur = βροχή ('Υετίων;).

Γιαζγκιουλού (Νεάπ.)· **Τιάζγκουλουν**· γυν. ὄν., παράλληλο πρὸς τὸ Τριανταφυλλιά.

Γιονάν (Νεάπ.)· yunan = "Ελληνας ('Ιωνας).

Γιολτζού (Νεάπ.), ὁδοιπόρος.

Γκιουλάνα, Γκιουλένα, Γκιουλού (Νεάπ.)· γυν. ὄν.· πιθανὲς παραλλαγές του: **Κιουλλιού, Κουλλιού, Κουλλού** = Γελαστή. Βλ. λ. **Κουλάνα**.

Γκιουλιστάν (Νεάπ.), γυν. ὄν. = ροδώνας, τριανταφυλλιά.

Γκιουλμπαχάρα (Νεάπ.), γυν. ὄν. **Κουλπαχάρα** (Σίλατα)· ἡ τουρκ. λέξ. σημαίνει: ἀνοιξιὰτικο τριαντάφυλλο.

Γκιουλουζάρα ('Αξός)· συνώνυμο μὲ τὸ προηγούμενο.

Γκιορπὲ (Νεάπ.)· «πρώϊμος» βλ. καὶ **Κιορπὲ**.

Γκιουμούς (Νεάπ.)· γυν. ὄν., ἀλλὰ καὶ ἀνδρικό: gümüş = ἀσήμι· ἀντίστοιχο ἑλλ. Ἀσημίνα, Ἀσήμης.

Δοβλέτης, Ντοβλέτης Ντοβλὲτ ('Αξός, Νεάπ.)· **Δεβλὲτ** (Μουταλάσκη)· **Δογλάτ** (Γκολτσούκ)· **Τοβλὲτ** (Σίλατ., Ζιντζ.)· ἀνδ. ὄν. = ὁ ἰσχυρός, ὁ κραταιός. Καὶ γυν. ὄν. **Δοβλέτα** (Νεάπ.).

Δονδού, Τουτού (Βέζε)· **Τοντού** (Ζιντζ.)· γυν. ὄν. Τὸ ὄν. συναντᾶται στὴν Πελοπόν. στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας· ὁ Τ. Γριτσόπουλος ὅ.π. δίνει τὴν ἐξήγηση ὅτι τὸ ὄνομα ἐκφράζει τὴν ἔννοια «τῆς προστασίας τῶν νεωτέρων ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων».

Ἐγινὲ (Νεάπ.)· γυν. ὄν.

Ἐγλεντζῆς (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν. = ὁ ἄνθρωπος τοῦ γλεντιοῦ· «Τέρπανδρος». **Ἐγλεντζέ**, γυν. ὄν.

Ἐγενεπὲκ καὶ Ἐϊνεπὲκ (Νεάπ.)· **Γιενιπὲκ** (Κερμίρα)· **Ἐγινεπέγ, Ἐνεπὲκ** (Ζιντζ.). Ἀπὸ τὴν ἀραβ. λ. enik = κομψός, ὥραϊος· πρβλ. Ἐνε - πεκίδης.

Ἐλμάς (Νεάπ.)· γυν. ὄν. ἀντίστοιχο πρὸς τὸ ἑλλ. Διαμάντω.

Ἐλχατίν (Ζιντζ.)· **Ἐλχατουὺν** (Ζίντζ.)· Ἀραβοπερσ. λέξη: el (= τὸ ἄρθρ.: ἡ) + Χατουὺν (= Δέσποινα).

Ἐμίν (Καισ.)· ἡ λ. ἀραβ. = πιστός. **Ἐμιρζέ** (Καισ.). βλ. **Ἰμιρζέ**.

Ζεϊτίνα (Νεάπ.) καὶ **Σεϊδίνα** (Νεάπ.)· γυν. ὄν. = αὐτὴ ποὺ ἔχει ἐλὶα στὸ πρὸς.).

Ζιατέ (Καισ.)· ἀπὸ τὴν ἀραβ. λ. ziyade = αὐξηση. Αὐξεντία;

Ζουμπούλιος, Ζουμπούλης (Ἑρεγλι κ.ά.)· **Ζουμπούλ** (Ἀραβισός)· **Σουμπούλ** (Νεάπ.). τὸ ἀντίστοιχο ἐλληνικό: Ὑάκινθος, βλ. λ.

Ζουμπούλα, Ζυμπούλ, Σουμπουλιὰ (Νεάπ.)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Ζουμρούτα, Ζουμρούθα, Ζουμπρίτα (Σαζάλτζ.)· **Ζουμρουτ** (Νεάπ.)· **Ζουμρεθὰ** (Τένει)· γυν. ὄν., ἀντίστοιχο στὸ ἐλλ. γυν. ὄν. Σμαράγδα.

Θαμαμά (Ἀραβισ.)· **Θαμάμα** (Νεάπ.)· **Ταμάμα** (Σίλατα, Ξενοφ. 4, 476). Τὸ γυν. ὄν. ἀναφέρει καὶ ὁ Σταμνόπουλος, ὁ.π.⁶⁷. **Τάμα** (Ζιντζ.). Ἡ λ. στὰ τούρκ. σημαίνει «ἐντελής».

Ἰμιρξέ καὶ Ἐμιρξέ (Καισάρ.)· τὸ ὄν. θεωρεῖται γεωργιανῆς προέλευσης (Ε. Τσαλικογλου ποὺ ἐπικαλεῖται μαρτυρία τοῦ Εὐγ. Δαλέζιου).

Ἰντζι καὶ Ἰντζοῦ (Καισ., Ζιντζ.)· ἡ τουρκ. λεξ. = Μαργαρίτης, Μαργαρίτα.

Ἰσκεντέρ καὶ Σκεντέρ (Νεάπ. κ.ά.)· ἡ τουρκ. μετάφρ. τοῦ Ἀλέξανδρος.

Καγιά (Καισ.) καὶ **Καϊὰ** (Καισ.)· ἀνδ. ὄν. Στὴν Τουρκική, ἡ λέξη σημαίνει βράχος. Τὸ ἐλλ. ἀντίστοιχο: Πέτρος;

Καγιάπαλη (Ταλάς)· **Καγιά** + Παλῆς (Παυλῆς): Πέτρος-Παῦλος; (βλ. καὶ ὄν. Γαγιάπασα).

Καλανδάριος, Καλαντάριος, Καλενδάριος (Νεάπ.)· **Καλαντάρ, Καλάμπερ** (Ταλάς)· **Καλεντέρ** (Καισ.)· ἡ τουρκ. λ. σημαίνει πλούσιος.

Καντάρης, Καντάρ (Φάρας. κ.ά.), ἀπὸ τῇ γνωστῇ τουρκ. λέξη γιὰ τὸ μέσο ζυγίσματος βαρῶν, τὸ καντάρι.

Καπλάνης, Καπλάν (Γκέλβ.)· ἡ τουρκ. λ. kaplan = τίγρις.

Καραγκιόζ (Τσουχούρ)· «μαυρομάτης».

Καρλί (Καισ.)· ἡ λ. στὰ τουρκ. = χιονώδης.

Κατέμ (Ζιντζ.)· ἡ λ. στὰ τούρκ. = εὐόαινος, καλότυχος.

Κεκλίκια, Κεκλίκ, Κωκλίκια (Νεάπ., Σκοπή) γυν. ὄν., ἀντίστοιχο στὸ ἐλλ. Πέρδικα.

Κηϊμάτα, Κηϊμέτη, Κηϊμάτ, Κημάτ, Κηγιμάτη, Κηγιμέτ, Κεϊμάτ, Κηγιάτ, Κιμιά (Νεάπ., Ἀραβισ., Σκοπή κ.ά.)· γυν. ὄν., πολὺ συνηθισμένο. Kiyamat = ἄξιος, πολύτιμος, τίμιος.

Κορπε (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν. Köpce = τρυφερός, πρῶϊμος.

Κουλάνα, Γκιούλانا (Ζιντζ.) = ροδομάνα. Βλ. καὶ λ. Γκιουλάνα.

Κουλιστέν (Φλοῖτὰ) ἀνδ. ὄν., καὶ **Κουλιστένα** (Σίλατα) γυν. ὄν. **Κουλή** (Φλοῖ-τά)· ἡ τουρκ. λέξη σημαίνει: τραντάφυλλο, τριανταφυλλιά. Βλ. καὶ Γκιουλιστέν.

67. Ὁ Σταμνόπουλος σχολιάζοντας τὸ ὄνομα σημειώνει: «δυσκολοπίστευτο ἀπὸ τὸν τούρκικο ταμάμ (= ἐντελής), προτιμῶ τῇ λ. τάμα»· ἡ χρῆση ὅμοιο τοῦ ὄν. καὶ μάλιστα εὐρύτατη ἀπὸ τοὺς τουρκόφωνους τῆς Καππαδ. δὲν δικαιολογεῖ τὸ σχόλιο.

Κούλχατη ("Αγ. Κων/τῖνος)· **Κουλχατοὺν** (Ζιντζ.)· ἡ λ. σύνθετη: gül = ρόδο, τριαντάφυλλο + hatun = δέσποινα.

Κούλτενε (Ζιντζ.)· ἡ λ. στά τούρκ. = ροδόκοκκος.

Κουτλού (Καίσαρ.)· ἡ λ. στά τούρκ. = μακάριος, εὐτυχής.

Μαῖσκούλη, Μαῖσκούλου (Νεάπ., κ.ά.)· Mayis + gül = μαγιάτικο τριαντάφυλλο.

Μαοὺς ("Ενεχίλ)· γυν. ὄν.

Μαχσίτ, Μαχσοὺτ, Μακσοὺτ (Ζιντζ., Καίσαρ.)· ἡ λ. στά τούρκ. σημαίνει συγκομιδὴ, θερισμός· πρβλ. τῇ λ. μαξοῦλι ποὺ χρησιμοποιεῖται (Λέσβος κ.ά.) μετ' τὴν ἔννοια αὐτῇ.

Μελέκ (Μουταλάσκη)· melek = ἄγγελος. Τὸ ὄν. καὶ γυν. καὶ ἀνδρ.: "Ἄγγελος, Ἄγγελα ἢ Ἀγγελική.

Μενέντ (Σκοπή)· **Μινέντ** (Νεάπ.)· γυν. ὄν.: minnet = χάρη. «Χαρίσιος» ἢ Χαριτωμένη.

Μενεξές (Νεάπ.)· **Μενεψιέ** (Σίλατα)· **Μενεμσέ** (Ζιντζ.)· γυν. ὄν.

Μουράτ (Νεάπ.)· **Μουράτιος** (Δήλα)· **Μουράτης, Μυράτ** ('Αραβισ., Σινασ.)· ἀνδ. ὄν. murat = ποθητός.

Μουτεπέρ (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν.: muteber = ἔγκριτος, πρόκριτος.

Μπαϊράμ καὶ **Παργιάμ** (Κερμίρα)· **Παριάμ** (Καίσαρ.)· ἀνδ. ὄν. ἀντίστοιχο τοῦ Πασχάλης, βλ. λ. στὸ Α'.

Μπενλί (Νεάπ.), γυν. ὄν. Benli = στικτή, μ' ἐλιές στὸ πρόσωπο.

Μπινιάτ (Νεάπ.), **Πινιάτης** ('Αξός) βλ. Μενέντ, Μινέντ, Μινιάτ.

Ναζλή, ἀπὸ τὰ πιὸ συνηθισμένα γυναικεῖα ὄνομ. στὶς Καππ. κοινότητες· **Ναζλου** (Σινασ., Σίλατα κ.ά.)· **Ναζίκω** (Βέξε κ.ά.)· **Ναζούλα** ("Αγ. Κων/τῖνος)· naql = νάζι, ναζιάρα. «Χαῖδω, Χαῖδευτή».

Νάρχατου (Σίλατα)· γυν. ὄν.· ἡ λ. στά τούρκ. σημαίνει: ἡ δέσποινα τῆς ροδιᾶς.

Νέργκις (Καίσαρ.)· ἡ λ. περσ. καὶ σημαίνει νάρκισσος.

Νουρλῆς (Γκέλβ.)· ἀνδ. ὄν.: nurlu = φωτεινός· καὶ **Νουρλού** (Ζιντζ.), γυν. ὄν.

Ναιβάνης, Διβάν, Τζιβάν (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν.

Ντουλκιάρ (Νεάπ.).

Ντουρμούς καὶ **Τουρμούζ** (Νεάπ.)· **Ντουρμῆς** (Νεάπ.)· ἡ τούρ. λ. durmus = σταματημένος· τὸ ἑλλην. ἀντίστοιχο Σταμάτης.

Οὐγουρλού (Ταβλουσούν, Καίσαρ.) γυν. καὶ ἀνδ. ὄν. ἡ λ. uḡurlu = γουρλίδικος, εὐτυχής.

Οὐδρούμα (Νεάπ.) γυν. ὄν. = ρωμιά.

Παλαπάν (Ζιντζ.)· ἡ λ. στά τούρκ. = ὁ κεφαλᾶς, αὐτὸς ποὺ ἔχει μεγάλο κεφάλι ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος στὸν κοινωνικὸ τοῦ χώρου.

Παλή (Σκοπή, Ταβλούς. κ.ά.)· **Μπαλή** (Νεάπ.)· **Παλασή** (Σινασ.)· γυν. ὄν.
Στὰ τούρκικα ballı = μελένια.

Παράσκουλου (Ζιντζ.) = τριαντάφυλλο τοῦ Παρασκευά.

Πατζούκα (Σινασ.)· γυν. ὄν.

Πεγλή(ς) (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν. βλ. Μπενλί = ὁ στικτός.

Πουλπούλα (Νεάπ.)· γυν. ὄν. hülbül = ἀηδόνι· (᾿Αηδονίτσα· βλ. ᾿Αηδονίτσης Γ1).

Πουλουδού, Μπουλουδού (Νεάπ.): Νεφέλη. (Βλ. καὶ ὄν. Λουλουδιά, Γ1).

Σαχάν (Σκοπή)· ἀνδ. ὄν. ᾿Απὸ τὴν περσ. λ. sâx = βασιλιάς.

Σαχάνα καὶ Σαχσίτη (᾿Αγ. Κων/τίνος, Σκοπή)· γυν. ὄν. ἀπὸ τὸ Σαχάν.

Σαχίν (Νεάπ.)· ἀνδ. ὄν., ἡ τουρκ. λ. sahin = γεράκι.

Σαχπάς (Καισ.)· σχετίζεται μὲ τὸ ὄν. Σαχίν.

Σεκέρα (Νεάπ.)· **Σακήρα** (Σίλατα)· **Σεκέρ** βλ. λ. Ζαχαρώ, Γ1.

Σιανκούχα (Σίλατα, Ξενοφάνης 4, 475) γυν. ὄν.

Σινάν (Σκοπή κ.ά.)· ἀραβ. λ. = αἰχμὴ λόγχης, λόγχη.

Σουλτάνα, Σουλτανού (Σινασ. κ.ά.)· πολὺ διαδομένον τὸ γυν. ὄν. σ' ὅλο τὸν ὑπόδουλο ἑλλ. κόσμῳ· ἐπιβιώνει ἀκόμη καὶ σήμερα. **Σουλτάν** (Σκοπή)· **Σουλδάν** (Βέξε). Βλ. καὶ **Βασίλισσα**, στὸ Α'.

Σουρμελή, Σουμελά (Ζιντζ.)· ὁ ᾿Ε. Τσαλίκ. μολονότι ἐρμηνεύει τὸ Σουρμελή (sürmeli = βαμμένος μὲ κολλύριο· ρίμελ), μένει διστακτικός.

Τεπερικό (Νεάπ. Ζιντζ.)· γυν. καὶ ἀνδ. ὄν. **Τεπερίνη** (᾿Αραβισ.). ᾿Η λέξ. στὰ τούρκ. σημαίνει «ἐνθύμιον», «Μνησίαν».

Τζαφάρης (᾿Αξός).

Τζιανέφ (Νεάπ., Προκόπι), γυν. ὄν.;

Τζιγδένη (Γκολτζούκ)· γυν. ὄν. cığdem = εἶδος φυτοῦ.

Τιολτζού καὶ Τολτζού (Νεάπ.)· γυν. ὄν. Βλ. λ. **Γιολτζού** (= ὀδοιπόρος).

Τογλάτα (Γούρδονος)· γυν. ὄν. ἡ λέξ. στὰ τούρκ. = Εὐτυχία.

Τοζάκ (Νεάπ.)· γυν. ὄν. tozak = πούπουλο.

Τουρφαντά (Σκοπή, Ζιντζ.)· **Τουρβαντά, Τουβραντά, Τουροντά**. Στὰ τούρκ. ἡ λ. = πρῶϊμος.

Τούρτη, Τουρτού (Σίλατα) γυν. ὄν. ἀπὸ τὴ τούρκ. λ. durmak = σταματῶ (πρβλ. Σταματία, Σαματιανή, Γ1).

Τσεκλού (Φλοϊτά)· ἀνδ. ὄν.

Τσιτσέκα (Καισ. κ.ά.)· γυν. ὄν. cicek = λουλούδι, «᾿Ανθὴ» πρβλ. Λουλουδιά, Γ1.

Χάσπουλα (Νεάπ.) καὶ **Χασπούλα καὶ Χαψούλα** (Ζιντζ.)· τούρ. λ. has = ἄγνος. πρβλ. ᾿Αγνή (Α).

Χατούνα (Νεάπ.)· ᾿Ελχατούν (Ζιντζ.)· **Χαττού** (᾿Αραβανί)· ἀπὸ τὴ λ. ha-tun = Δέσποινα, σεβαστή.

Χιτίρ (Ταλάς, Καισάρ. κ.ά.), ἀπὸ ὄν. μωαμεθ. προφήτου, ποὺ γιορτάζει στίς

23 'Απριλ., ὅπως καὶ ὁ "Αγ. Γεώργιος· οἱ τουρκόφ. τῆς Καππ. ἐταῦτιζαν Χιτῖρ = Γεώργης.

Χουβάντ (Ζιντζ.)· ἀπὸ ὄνομα Σουλτάνας ποὺ εὐεργέτησε τὸν τόπο (πληροφ. Ε. Τσαλίκιογλου).

Χουταβεργτι (Καϊσ., Ζιντζ.)· τὸ ὄν. σύνθετο ἀπὸ Χουτὰ (= Θεός, στὰ περσ.) καὶ Βεργτι (= ἔδωσε)· τὸ ἀντίστοιχο ἔλλην. Θεοδόσης· πρβλ. **'Αλ-λαχβεργτι**.

Χουρμούζης (Νεάπ.)· 'Ο Σταμνόπουλος, Λαογραφ. Δ' (1917) σσ. 425 - 451, θεωρεῖ τὴ λ. 'Ινδικῆς προέλευσης· παραπέμποντες στὸ Δαπόντε, «Κανὼν ἐξαιρέτων πραγμάτων, ὡδὴ ιδ'» βρίσκει: «τὰ πετράδια 'Ινδίας, κεχριμπάρι τὸ Λέχικο, μαργαριτάρι χουρμούζιον». 'Ετσι ταυτίζει τὸ τουρκ. Χουρμούζ μετὰ τὸ ἰνδ. χουρμούζιον = μαργαρίτης.

Δ. ΑΠΟ ΞΕΝΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ

Αἰμίλιος (Νεάπ.).

'Ακελίνα (Σινασ., Σίλατα)· πιθανὸ ἀπὸ τὸ ὄν. **'Ακυλίνη** ἁγία τῆς Δ. 'Εκκλησίας.

'Αμαλία (Σινασός)· **'Αμέλια** (Στέφανα κ.ά.)· **'Αμελίγια** ('Αραβανί)· **'Εμελία** (Ταβλουσούν)⁶⁸.

Βαλεντίνη, Βαλεντία (Νεάπ.).

Βερονίκη (Ζιντζ.)· **Βελονίκη** (Ζιντζ.) καὶ **Βερενίκη**.

Γενοβέφα (Σινασός)·

Δόμνα, Δόμνη, Τόμνα, ('Αραβανί)· **Δομνίκα** καὶ **Δόμνικα** (Κερμίρα)· **Δομνίτζα** (Σκοπή)· **Τομνίτσα** (Βέζε). 'Απὸ τὸ Βλαχομυπογδανικὸ Domna (= δέσποινα). Βλ. Τ. Γριτσόπουλος, ὁ.π.

'Ελεονώρα καὶ **Λεονώρα** (Σκοπή).

'Εμπέριος (Καβουκλού).

Κάρολος (Λίμνα)· **Καρλί** (Ζιντζ.).

Ματρώνα (Νεάπ., 'Αραβανί)· ἀπὸ τὸ ἰταλ. matrona = Δέσποινα, Παναγιά.

Ναταλία (Σινασός).

Νέλλη (Προκόπι).

Νόνα, Νούνα (Γκέλβ., Σκοπή).

68. Τὸ γυν. ὄν. 'Α μ α λ ί α ὅπως καὶ τὸ ὄν. "Ο θ ω ν ὀφείλονται στὰ ὀνόματα τῶν πρώτων βασιλέων τῆς 'Ελλάδας.

Νοτάρ (Φλοῖτᾶ) ἀπὸ τὸ λατ. notarius (καὶ Βυζ. Νοτάριος)· **Νοταράς** (Μα-
λακοπή).

Όθων (Φερτέκι). Βλ. σημ. 68.

Όλγα (Σκοπή)· **Όλκα** (Ζιντζ.).

Πουλχερία (Γκέλβ.)· **Πλουχερία** (Σαζάλτζα)· **Πλουχερί** (Τζαλέλα)· ἀπὸ τὸ
λατ. pulcher, ποὺ ἔχει γίνεи καὶ ὄν. Στὰ Βυζ. Πουλχερία ὡς γυν.
ὄν. εἶναι συνηθισμένο (βλ. Κ. ᾿Αμαντος, ὁ.π. σ. 118).

Ροβινσών (Νεάπ., Προκόπι). ᾿Απὸ φιλολογ. ἐπίδραση.

Ρουσάν (᾿Ερεγλι).

Ρωξάνδρα (Προκόπι)· **Λοξάνδρα** (Συνασ. κ.ά.)· **Δοξάνδρα** (Βέζε). Λόξη
(᾿Ιντζέσου). ᾿Αξιοπρόσεχτες οἱ μεταβολές τοῦ ρ > λ καὶ ρ > δ.

Σαμαρία (Ζιντζ. κ.ά.)· ἀπὸ τὸ Santa Maria.

Σεραπίων (Ταβλουσούν).

Τατιανή (Συνασός).

Φλωρίνη, Φλωρίνα (Συνασ., Δήλα)· ἀπὸ τὸ Flora, Floria.

Φραγκοῦ (Νεάπ.)· **Φράνσα** ἢ **Φράγσα** (Νεάπ.)· **Φραγκούλα** καὶ **Φιρεγκούλα**
(Νεάπ.)· τὸ ὄν. διαδομένο καὶ στὴν Κρήτη· βλ. Σ. Κυριακίδης,
ὁ.π. σ. 354.

Ε. ΑΠΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

᾿Αρτεμισία (Σκοπή, ᾿Ερεγλι κ.ά.). Κατὰ τὸν Ε. Τσαλίκ. τὸ γυν. ὄν. ἦταν
παρὰλλ. τοῦ **᾿Αρτεμῖς**, βλ. λ., ἀλλὰ πιθανὸ νὰ εἶναι καὶ γεωγραφικό.

Βαβυλώνισσα (Ζιντζ.)· **Βεβὺλ** (Ζιντζ.).

Βαράσης (Φάρας.).

Βέρροια (ἡ Βέροια) (Ζιντζ.)· κατὰ τὴν παράδοση ποὺ διηγεῖται ἡ ἱδία ἡ ὀνο-
μαζομένη Βέροια στὸν Ε. Τσαλ. λέει ὅτι ὁ πατέρας της τὴ στιγμὴ
τῆς γέννησής της βρισκόταν στὴ Βέρροια τῆς Μακεδονίας ὡς ἐμπο-
ρευόμενος.

Βενέτης (Μιστί) καὶ γυν. ὄν. **Βενετία**. (Συνασός), ἀπὸ τὴν αἴγλη ποὺ εἶχε
ἀποχτήσῃ ἡ Βενετία, ἀπὸ τοὺς τελευταίους Βυζ. χρόνους ἀλλὰ
κατὰ τὴν τουρκοκρατία.

Βηθανία (Σκοπή), ἀπὸ τὴ μικρὴ πόλη τῆς Παλαιστίνης.

Βηθλεὲμ (Κερμίρα, Σίλατα κ.ά.)· ὄν. ἀνδ. καὶ γυν. Οἱ τύποι **Μισλαγίμ**, **Μισλε-
γέμ**, **Βισλεγέμ**, **Μισλέκ** (Ζιντζ.) εἶναι παραλλαγές τοῦ ὄν. Βη-
θλεέμ, ὅστερα ἀπὸ ἰδιότυπες φωνητικὲς μετέβολές.

Βλαχέρνα (Πόρος).

Βυζάντιος (Προκόπι).

Γεθσημανή, Γεσθημανή (Ἀνακού)· **Γεφσημανή** (Βέζε)· **Ἐφσημανή** (Συνα-
σός)· **Γεσημανή** (Ἀξός)· **Γιασημανή** καὶ **Γερσημανή** (Νεάπολ.),
Γιοσημανή (Φλοῖτά)· **Γιέση** (Ζιντζ.).

Ἐγύπτιος (Γκέλβερι), πιθανόν ἀπὸ τὸ Αἰγύπτιος, ὅστερα ἀπὸ φωνητικὴ ἀ-
πλοπ. τοῦ πτ > τ.

Ἑλλάδα (Σκοπή).

Ἑρμιόνη (Κερμίρα).

Ἰμβρος (Μαλακοπή). Ὁ τύπος **Ὀμβρος** (Σκοπή) παραλλαγή τοῦ Ἰμβρος;
Ὁ Τ. Γριτσόπουλος, ὅ.π. βρίσκει τὸν τύπο Ἰμβρος ὡς ὄν. στήν
Πελ/σο καὶ τὸ θεωρεῖ ἀρβανίτικο, χωρὶς νὰ τὸ ἐρμηνεύει.

Κυπριανός (Σαζάλτζα κ.ά.)· **Κυτιανός** (Σινασ.)· **Κύπος** (Ζιντζ.).

Ναζερὲτ (Προκόπι, Ζιντζ.)· **Ναζαρέτα** (Τζαλέλα).

Νικαριά (Σκοπή) ἀπὸ τὸ ὄν. τοῦ νησιοῦ **Ἰκαρία**.

ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΑ

Αἰμοκράτης (Σαρμουσακλί)· μήπως τὸ ἀρχαῖο ὄν. Ἐρμοκράτης;

Ἀρζή (Σκοπή)· μήπως συγκεκριμένους τύπους τοῦ ὄν. Ἀργυρή;

Ἀρμάουν (Φλοῖτά), ἄνδ. ὄν.

Ἀχαή (Ἀξός), γυν. ὄν. Μήπως λείψανο τῆς Ἀχαΐας, Ἀχαιός;

Βαϊάνης (Δήλα), **Βαϊανός** (Μαλακοπή)· **Βαγιέννης** (Γκολτζούκ). Καὶ τὸ γυν.
ὄν. **Βαϊανή** (Μαλακοπή).

Βακοῦλ (Συνασός)· ἄνδ. ἢ γυν. τὸ ὄν.;

Βαλβίνα (Ταβλουσούν).

Βλαττή (Ἀνακού), γυν. ὄν. Ἀπὸ τὸ Βλαττίον;

Διαφώνη (Καίσάρ.)· **Ζιαφών** (Ζιντζ.)· μήπως παραλλαγή τοῦ ὄν. Θεοφάνη,
Θεοφανή;

Διεβοχονή (Καίσάρ.)· μήπως παραλλαγή τοῦ Διαφώνη;

Εὐτέκ (Ρούμαβακ)· γυν. ἢ ἄνδ. ὄν.;

Κουλαπῆ (Καίσάρ.);

Καμζακία (Μουταλάσκη)· ὁ Τσαλίκ. ὑποπτεύεται τὸ ὄν. «Καππαδοκία» (;)

Κατέρης (Φλοῖτά), ἄνδ. ὄν.

Κίνα (Ρούμκαβακ)· μήπως συγκεκομμένος τύπος τοῦ Κερεκίνα; Βλ. λ. Κυ-
ριακή, Κερεκί > Κερεκίνα (Α).

Κλέπαρη (Σινασός, Ἀνακού)⁶⁹.

Κοβούς (Προκόπι)· ἀνδ. ὄν.

Κοβσέν (Ταλάς).

Κορνικολά (Τσουχούρ) ἀνδ. ὄν. Μήπως σχετίζεται με τὸ Νικόλαος;

Λαλούκα (Σαρμουσακλί).

Μαϊτάν (Νίγδη)·

Μάκος (Ἀξός).

Μανουσία (Σίλατα).

Μάρκη (Ἀραβισ.)· ἀνδ. ὄν.

Μαυρόκριος (Σκοπή).

Μέϊνε (Σκοπή, Ζιντζ.)· μήπως Μαρίνης > Μάϊνη > Μέϊνε;

Μπιμπίκα (Τζαλέλα).

Παρέσα (Κέσι)· μήπως τὸ θηλ. τοῦ Παράς Παρασκευάς;

Παχούστιος (Καγιάμπασι).

Περβανῶς (Ζιντζ.)· ὁ Ε. Τσαλίκιογλου πληροφορεῖ ὅτι φίλος του ὀνομαζό-
ταν Περβανῶς Περβανόγλου. Παραλλαγή τοῦ βαπτιστικοῦ του
ἦταν **Παρμενῶς**· νὰ πρόκειναι ἄραγε γιὰ τὸ ἔλλ. ὄν. Παρμενίων;

Περιστάν (Καισάρ).

Σαμπάρα (Ἀξός).

Σέβλη (Σκοπή).

Σελβυγνία (Σκοπή).

Σενίκιος (Σινασός).

Σιβλισία (Σκοπή).

Σύβρος (Ἀξός)· μήπως παραλλαγή τοῦ Σίλβεστρος;

Τατὸς (Τσουχούρ)·

Ταχτά (Γούρδονος) ἀνδ. ὄν.

Τσαβούκα (Σινασός).

Χαριδαμαϊνή (Σκοπή).

69. Ὁ Θ. Κωστάκης, Ἀνακού, Ἀθήνα 1963, σελ. 116 ἐξηγεῖ ὅτι ἡ λ. Κλέπαρη ποὺ εἶναι
καὶ βαπτ. ὄν. γυναικας σημαίνει ἄγριο δέντρο ποὺ ὁ καρπὸς του γίνεται τουρσί. Ἀντίθετα ὁ
Σ. Ρίζος στὴ «Σινασσό» του λέει ὅτι ἡ λ. Κλέπαρη σημαίνει «βλάχας». Διακινδυνεύουμε
μὰ ὑπόθεσι: Μήπως Κ λ έ π α ρ η εἶναι παραλλαγή τῆς Κλεοπάτρας;